

บทที่ 5

ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน คือ 1) สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) บริบทที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การศึกษาสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่มได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และคณะครูโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ ส่วนกลุ่มที่ใช้ข้อมูลประกอบบางส่วนได้แก่ บุคคลในชุมชนและนักเรียนโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ โดยเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2547 ถึงเดือน มีนาคม 2548 รวมระยะเวลาประมาณ 10 เดือน สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองผู้วิจัยใช้การนัดหมายพูดคุยสัมภาษณ์ผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนตามความสะดวกและความพร้อมของผู้ปกครอง จำนวน 32 ท่าน กรอบการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน ดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 2 และ 3 รวมทั้งความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน รวมทั้งพูดคุย สังเกตพฤติกรรมและสังเกตนับจำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือมาดูแลรับส่งบุตรหลานที่โรงเรียน เพิ่มเติมอีก จำนวน 24 ท่าน และในช่วงปลายปี 2547 (เดือนพฤศจิกายน) ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ ได้ดำเนินการไปแล้วเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

สำหรับการเก็บข้อมูลของผู้นำชุมชนซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นักการเมืองในท้องถิ่นและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การนัดหมายสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 16 ท่าน โดยสอบถามความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตและพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในขณะที่ยกกลุ่มบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนและชุมชนด้วย

ส่วนผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน การปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนที่เข้ามาติดต่อหรือเข้าร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน รวมทั้งทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม 2548 โดยการสังเกตพฤติกรรมเป็นการสังเกตในภาพรวม ไม่เจาะจงเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการรวมทั้งการพูดคุย สนทนาในแต่ละวันผู้วิจัยใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดของครูแต่ละคนเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สำหรับกลุ่มสุดท้ายที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลประกอบเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนและบุคคลในชุมชนโดยในส่วนของนักเรียนผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและการสนทากลุ่มแบบง่าย ๆ ในขณะที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนโดยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนของตน ส่วนบุคคลในชุมชนผู้วิจัยใช้การพูดคุยหรือซักถามในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นรวมทั้งพูดคุยในขณะที่พบปะกันโดยบังเอิญในชุมชนเช่น ที่ร้านขายอาหาร ที่วัด ที่จุดจอดรถโดยสารประจำทางโดยสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโรงเรียน คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน

การนำเสนอเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอ 6 ด้านตามกรอบกิจกรรมที่ได้ศึกษาและนำเสนอไว้แล้วในบทที่ 2 และ 3 ซึ่งในส่วนของชุมชนนั้น จากการติดตามสภาพความเป็นจริงในชุมชนพบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนกับผู้ปกครองและโรงเรียนเท่าที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนมีเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานอาสาสมัคร (volunteering) ด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ (decision making) และ ด้านการร่วมงานกับชุมชนในการจัดหาและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ (collaborating) ส่วนในด้านการทำหน้าที่ผู้ปกครอง (parenting) ด้านการติดต่อสื่อสาร (communicating) และด้านส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน (learning at home) จากการศึกษาและติดตามสังเกตตลอดช่วงเวลาประมาณ 10 เดือน พบว่าชุมชนยังเข้ามามีส่วนร่วมไม่ชัดเจนนักซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไป

1.1 สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการทำหน้าที่ผู้ปกครอง

การศึกษาสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการทำหน้าที่ผู้ปกครอง ผู้วิจัยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองในด้านการเลี้ยงดู การสร้างความเข้าใจและความอบอุ่นภายในครอบครัวรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลพบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 90) ให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดูและสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว ผู้ปกครองให้ความเอาใจใส่ในการดูแลบุตรหลานของตนเป็นอย่างดีโดยมีข้อมูลยืนยันสอดคล้องกันทั้งจากตัวผู้ปกครองที่ถูกลักษณะ ครูประจำชั้นแต่ละชั้น และนักเรียนโดยครูประจำชั้นแต่ละชั้นให้ข้อมูลว่าผู้ปกครองของนักเรียนเกือบทั้งหมดให้ความรักและเอาใจใส่บุตรหลานของตนเป็นอย่างดี

“ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลจะให้ความสำคัญอย่างมากเพราะเด็กอยู่ในวัยที่ช่วยเหลือตัวเองได้ไม่มากนัก บางคนห่วงลูกมากเกินไปจนน่าเป็นห่วง ขนาดพามาโรงเรียนแล้วก็ยังมานั่งคอยเฝ้า ไม่ยอมกลับบ้าน จนเราต้องไล่ให้กลับ บอกว่าจะดูแลให้เอง ตอนเย็นค่อยกลับมารับทีเดียว”

(ครูนา/ 7 ธ.ค. 2547)

“ผู้ปกครองที่นี่ (โรงเรียนบางซวดฯ) ส่วนใหญ่จะเอาใจใส่ดูแลลูกหลานดีมาก ถ้ามีใครชวนหรือมีข่าวกิจกรรมอะไรที่จะเป็นประโยชน์กับลูกหลานของตนก็จะเฮโลพาไปสมัคร อย่างเช่น กิจกรรมนาฏศิลป์ เรียนพิเศษ อบรมเกี่ยวกับงานประดิษฐ์ หรือเรียนธรรมะ บางที่ถ้าเราไม่สังเกตก็ไม่รู้”

(ครูรัตน์/ 3 ส.ค.2547)

“เรื่องเรียนเขาจะให้ความสำคัญมาก เขาอยากให้ช่วยสอนพิเศษให้ตอนเย็น แต่ก็ไม่ค่อยมีเวลา ครูบางคนเขาก็สอน แต่ว่ามันไม่ได้เริ่มจากโรงเรียนนะ ผู้ปกครองเขาขอมา บางคนเขามารับไม่ทัน ก็ให้ครูช่วยดูเด็กทำการบ้านให้ ”

(ครูพร/ 19 พ.ย. 2547)

ส่วนผู้ปกครองซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยไม่สามารถจะทำการสัมภาษณ์หรือสอบถามได้ครบจึงใช้วิธีการสุ่มสัมภาษณ์เป็นบางท่าน (ประมาณ 25 ท่าน) รวมทั้งสังเกตและพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในหลายเหตุการณ์ เช่น กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ จัดในวันที่ 11 สิงหาคม 2547 กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ จัดในวันที่ 4 ธันวาคม 2547 ซึ่งผู้ปกครองที่เข้ามารับเด็กที่โรงเรียน ผู้ปกครองที่พบปะในชุมชนหรือนัดหมายพูดคุยที่บ้านของผู้ปกครองเองต่างก็ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการทำหน้าที่ผู้ปกครอง

“คนอื่นก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ตัวหนูเองนะ ให้ความสำคัญกับลูกเป็นอย่างแรก ถ้ามีอะไรที่เกี่ยวกับลูกนะ อย่างอื่นวางหมด โดยเฉพาะเรื่องเรียนนี่อันดับแรกเลย หนูส่งเสริมเต็มที่”

(ผปค.14/ 18 ส.ค. 2547)

“ผมว่าผมค่อนข้างโชคดีนะ ลูกผมทั้งสองคนเขาเป็นคนดี ตั้งใจเรียน งานบ้านก็ช่วยเหลือทุกอย่าง ผมสนับสนุนเขาเต็มที่อยู่แล้ว มีเวลาให้เขาตลอด บางทีไม่ว่างก็ต้องว่างแต่ตอนนี้เขาโตแล้ว คุยกันแบบผู้ใหญ่ได้”

(คุณตรี/ 6 ก.ย.2547)

“คิดว่าเราก็คดูแลเขาอย่างเต็มที่นะ เอาใจใส่ทุกอย่างทั้งเรื่องอาหารการกิน เรื่องเสื้อผ้า การเรียน อะไรไม่ดีก็บอกเขา แต่ก็ไม่รู้ว่าจะจะเป็นยังไงเพราะทุกวันนี้สิ่งแวดล้อมไม่ดีมันเยอะ กลัวจะไม่ไหว อยากให้ครูช่วยด้วย ไม่ใช่สอนแต่หนังสืออย่างเดียว ”

(ผปค.25/ 13 ธ.ค. 2547)

“ก็คงมีบ้าง(ผู้ปกครองที่ไม่ค่อยสนใจลูก) แต่บางชวคนี้คิดว่าน้อยนะ ดูอย่างเขาย้ายลูกเข้ามาเรียนก็ได้ ถ้าไม่สนใจ(เรื่องคุณภาพโรงเรียน)ก็คงไม่ย้ายเข้ามา บางคนอยู่ไกลกว่าโรงเรียนเก่าตั้งเยอะ เขายังมา”

(คุณนะ/ 28 ต.ค.2547)

นอกจากนี้ การสังเกตพฤติกรรมและพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียนที่เข้ารับลูกและที่พบปะโดยบังเอิญในชุมชน (ประมาณ 10 ท่าน) พบว่า ถ้าหากผู้วิจัยซักถามในประเด็นที่เกี่ยวกับบุตรหลานส่วนมากผู้ปกครองจะมีเรื่องเกี่ยวกับเด็กมาแล้วให้ฟังโดยไม่เบื่อ ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนของเด็ก บางครั้งมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับครูและโรงเรียนด้วย บางรายยังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและขอคำแนะนำเกี่ยวกับเด็กจากผู้วิจัยด้วยซึ่งก็แสดงว่าผู้ปกครองมีความเอาใจใส่ต่อบุตรหลานของตนอยู่ตลอดเวลาทั้งเวลาอยู่ที่บ้านและอยู่ที่โรงเรียน

เมื่อผู้วิจัยสอบถามความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะให้รายละเอียดได้ไม่ชัดเจนนักโดยเฉพาะเมื่อให้ช่วยระบุว่าผู้ปกครองจะต้องทำหน้าที่อะไรบ้างซึ่งพบว่าผู้ปกครองที่ถูกถามส่วนใหญ่จะแสดงความอึดอัดให้เห็นอย่างชัดเจน

“มันพูดยากนะ ไม่รู้จะอธิบายยังไง(นิ่งสักระยะ) ก็ทำทุกอย่างเลย อะไรที่คิดว่าเป็นผลดีกับเขาก็ทำให้หมด ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าถูกหรือไม่ถูก ก็ทำเท่าที่รู้ การสอนมารยาท เรื่องเรียน สุขภาพ คิดว่าเต็มที่แล้วนะ”

(ผปค.22/ 26 ต.ค. 2547)

“ดูแลอะไรบ้าง มันตอบยากนะอาจารย์ เอาเป็นว่าเราให้ความอบอุ่นเขาได้อย่างเต็มที่นะ เขาก็ดี เรื่องเรียน กีฬา ความประพฤติเขาก็ดีทุกอย่าง ก็พอใจ ไม่ห่วง”

(คุณรุ่ง/ 19 พ.ย.2547)

สำหรับในส่วนของนักเรียนนั้น ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะใช้เวลาพูดคุยกับเด็กขณะที่อยู่ในโรงเรียนโดยสุ่มจากนักเรียนประมาณชั้นละ 4-5 คน และใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงเวลาอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งจากการพูดคุยกับนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 85-90) จะได้รับการดูแลเอาใจใส่และความอบอุ่นจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี พฤติกรรมของนักเรียนในภาพรวมทั้งโรงเรียนที่ช่วยยืนยันได้แก่ การแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย การมีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และการไม่ทะเลาะวิวาทซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยมั่นใจว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่ดี ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากผู้ปกครองและส่วนหนึ่งมาจากโรงเรียนซึ่งท่านผู้บริหารโรงเรียนและครูหลายท่านก็เห็นสอดคล้องกัน

“พ่อแม่เด็กนั้นแหละตัวดีเลยละ ตอนลูกมาโรงเรียนครูก็ตั้งใจสอนกันเต็มที่แต่พอกลับไปถึงบ้านแล้ว ผู้ปกครองบางส่วนก็ไม่ค่อยรับช่วง โดยเฉพาะพวกที่ไม่ค่อยมีเวลาหรือพวกที่ต้องทำมาหากิน ฐานะไม่ค่อยดี พวกนี้จะไม่ค่อยมีเวลาสนใจเรื่องการเรียนของเด็ก บางคนก็ให้ไป ๆ โรงเรียนจะได้ไม่เป็นภาระ พวกนี้จะแสบแต่ก็มีบางครอบครัวที่พร้อมทุกอย่างแต่ไม่ค่อยได้ทำหน้าที่ วันเสาร์อาทิตย์ก็ปล่อยให้เด็กเล่นเกมทั้งวัน อย่างนี้ก็มียะยะ แต่ผู้ปกครองที่นี้(บางขวด)ดีมาก เอาใจใส่เด็กดี คุบอกให้ทำอย่างไรส่วนมากก็จะให้ความร่วมมือ ครูก็สอนได้ง่ายขึ้นเยอะ ส่วนพวกที่ไม่สนใจก็มีพวกที่ฐานะไม่ค่อยดี แสบยากเพราะพวกนี้ห่วงเรื่องทำมาหากินมากกว่า บางคนคิดว่าแค่ให้มาโรงเรียนก็พอแล้ว”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

“คิดว่าเก้าสิบเปอร์เซ็นต์น่าจะได้ มีส่วนน้อยที่ไม่ค่อยสนใจ ส่วนใหญ่ถ้าคุบอกหรือสั่งอะไรไปก็ให้ความร่วมมือดี ดูจากกิจกรรมก็ได้ วันแม่นี้จะมากันเยอะมากเลย ถ้ามาไม่ได้จริง ๆ เขาก็ให้คนอื่นมาแทน”

(ครูดี/ 10 พ.ย.2547)

สำหรับกลุ่มผู้ปกครองที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ให้แก่ผู้ปกครองที่มีอาชีพไม่มั่นคง มีปัญหาทางเศรษฐกิจหรือปัญหาเกี่ยวกับลักษณะการทำงานที่ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลบุตร โดยเฉพาะกลุ่มที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งไปและกลับไม่เป็นเวลา โดยช่วงแรกที่ผู้วิจัยทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกครองที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีเป็นจำนวนมากประมาณร้อยละ 28 (ตารางที่ 7 หน้า 93) ก็คิดว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่คงจะไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลบุตรหลานมากนัก แต่เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตจากกิจกรรมต่าง ๆ แล้วก็พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เอื้อสำหรับผู้ปกครองที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยพยายามจัดกิจกรรมหรือจัดประชุมให้ตรงกับช่วงวันหยุดซึ่งผู้ปกครองที่ทำงาน

ในโรงงานอุตสาหกรรมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เช่น กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติจัดตรงกับวันเสาร์ที่ 4 ธันวาคม 2547 กิจกรรมการประชุมปิดภาคเรียนจัดตรงกับวันเสาร์ที่ 2 เมษายน 2548 เป็นต้น และในส่วนของผู้ปกครองที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเอง เท่าที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์จำนวน 8 ท่าน ก็พบว่าส่วนใหญ่จะพยายามทำหน้าที่ของผู้ปกครองอย่างดีที่สุด

“ถ้าไม่ว่างก็จะให้แฟนมาแทน ส่วนมากถ้าไม่ติดจริง ๆ ก็จะมาค่ะ วันเสาร์-อาทิตย์นี่ก็จะหยุดง่ายกว่าวันธรรมดา แต่วันธรรมดาถ้าสำคัญก็จะพยายามมานะ อย่างวันแม่ วันเด็กเนี่ยงังก็ต้องมาให้ได้ ถ้าไม่มาเองก็ให้แฟนมา”

(ผปค.20/ 4 ต.ค. 2547)

“ป่าเขาดูแลให้ เขาอยู่บ้านไม่ได้ทำงานอะไร ช่วยดูแลทุกอย่าง เราไม่ค่อยมีเวลา บางวันก็กลับมืด ออกแต่เช้า มีเวลาให้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ วันหยุด”

(ผปค.14/ 18 ส.ค.2547)

สำหรับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการทำหน้าที่ผู้ปกครองที่พบว่ายังมีปัญหาได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านให้ส่งเสริมต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กซึ่งจากการพูดคุยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของผู้ปกครองโดยตรง เพราะการจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่ดีหรือเหมาะสมต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ผู้ปกครองที่ฐานะไม่ดีหรืออาชีพไม่มั่นคงไม่สามารถเลือกที่อยู่หรือจัดสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยได้มากนัก เช่น อยู่ในห้องแถวหรือในชุมชนแออัด ใกล้แหล่งอบายมุข เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ปกครองที่ทำงานไม่เป็นเวลาก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ผู้ปกครองในด้านการจัดสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการพัฒนาของเด็กและการอบรมให้คำแนะนำแก่เด็กในเรื่องต่าง ๆ เพราะผู้ปกครองเลิกงานไม่ตรงกับเวลาที่เด็กต้องการการดูแล ผู้ปกครองกลุ่มนี้จะมีประมาณร้อยละ 10 – 15 ของครอบครัวเด็กทั้งหมด ซึ่งเมื่อผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ผู้ปกครองแต่ละคนก็จะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปโดยผู้ปกครองส่วนใหญ่จะได้รับความช่วยเหลือจากญาติฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของตน เช่น ให้เด็กอยู่ในความดูแลของพี่ ป้า น้า อา ลุง ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น ส่วนใหญ่กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะพักอาศัยอยู่ด้วยกันกับครอบครัวของเด็ก บางรายจะพักอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ส่วนกลุ่มที่ผู้ปกครอง (พ่อแม่) พักอยู่ที่อื่นและกลุ่มที่พักอยู่ด้วยกันกับเด็กแต่ไม่มีเวลาที่มีประมาณร้อยละ 5 ของครอบครัวเด็กทั้งหมด

“เรื่องการดูแล ยอมรับเลยคะว่าบางครั้งก็ไม่มีเวลา เพราะหนูต้องทำงานตลอด เวลาหยุดไม่ค่อยแน่นอน สงสารเขาเหมือนกันแต่ไม่รู้ว่าจะทำยังไง ไม่ทำก็ไม่มีกิน บางวันกลับมาเขาก็หลับไปแล้ว”

(ผปค.21/ 12 ต.ค. 2547)

“ป้าเขาดูแลให้ เขาอยู่บ้านไม่ได้ทำงานอะไร ช่วยดูแลทุกอย่าง เราไม่ค่อยมีเวลา บางวันก็หลับมิด ออกแต่เช้า มีเวลาให้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ วันหยุด”

(ผปค.14/ 18 ส.ค.2547)

“อยากไปเหมือนกันแต่ไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำงาน หยุดไม่ได้ บางทีก็ให้ป้าเขาไป บางทีก็ยาย ถ้าติดต่อมาป้าเขาจัดการให้ เราหาเงินอย่างเดียว ต้องทำมาหากิน นาน ๆ จะได้พาไปเที่ยวที่ โรงเรียนเคยเข้าไปตอนย้าย”

(ผปค.26/ 18 ม.ค.2548)

สำหรับประเด็นสุดท้ายของการศึกษาในด้านการทำหน้าที่ผู้ปกครองคือ การส่งเสริมของโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และครบถ้วน ซึ่งจากการพูดคุยกับครูและผู้ปกครองหลายท่านพบว่า โรงเรียนยังไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนการทำหน้าที่ของผู้ปกครองชัดเจนมากนักโดยเฉพาะกิจกรรมเชิงรุกเพื่อการป้องกันปัญหาทางการเรียนและพฤติกรรมเด็ก รวมทั้งยังไม่มีการจัดเตรียมเอกสาร/วิดีโอหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้ปกครองตรงได้เข้ามาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่หรือการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง หรือวิธีการปฏิบัติต่อเด็กเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นต้น การเรียนรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ผู้ปกครองจะเป็นการเรียนรู้ของผู้ปกครองเอง ผู้ปกครองบางรายเข้ามาปรึกษากับครูเพราะมีความสนิทสนมเป็นการส่วนตัวหรือความเป็นเครือญาติกับครูบางท่านแต่ก็ยังมีไม่มากนัก

“การให้ความรู้กับผู้ปกครองส่วนมากจะเป็นการให้คำแนะนำแบบรวม ๆ เวลาที่มีกิจกรรมหรือการประชุมผู้ปกครอง อย่างวันพ่อ วันแม่ หรือประชุมปิดภาคเรียนส่วนมากก็จะให้คำแนะนำไปด้วย แต่เตรียมเอกสารให้ความรู้ยังไม่มี อยากจะทำเหมือนกันแต่ตอนนี้ยุ่งจริง ๆ”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

“ยังไม่มีนะ เข้าไปที่โรงเรียนก็ไม่เห็นเอกสารอะไร เวลาประชุมก็จะพูดรวม ๆ ให้ช่วยดูแลเด็กเพราะต้องช่วยกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน อย่างเราก็ไม่ได้เข้าไปขอคำแนะนำอะไร เขามากเพราะเด็กไม่มีปัญหา คนที่มีปัญหาก็คงเข้าไปปรึกษาเหมือนกันเพราะโรงเรียนเขาต้อนรับดี เป็นกันเอง”

(ผปค.19/ 28 ก.ย.2547)

“บางคนเขาก็เข้ามานะ น่าจะเป็นพวกที่ถูกเขามีปัญหาการเรียน มาปรึกษาให้ครูช่วยสอนเสริมให้ แต่นี่มารับส่งอย่างเดียว..... แต่เรื่องให้ความรู้ผู้ปกครองนี่ยังไม่มีนะ ก็มาบ่อยแต่ไม่เห็นมีเอกสารหรือวิดีโออะไร”

(ผปค.4/ 8 มิ.ย.2547)

สำหรับการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามาส่งเสริมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ผู้ปกครองซึ่งในชุมชนมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สำคัญได้แก่ หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่มีหน้าที่ส่งเสริมความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ หน่วยงานด้านศาสนา มีหน้าที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรม หน่วยงานด้านการปกครองมีหน้าที่ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ แก่ผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้และสามารถอบรมหรือให้คำแนะนำแก่บุตรหลานของตนได้ซึ่งพบว่าโรงเรียนยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นแกนกลางหรือประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำหน้าที่ของผู้ปกครองโดยตรง การประสานงานจะมีเป็นครั้งคราวโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นฝ่ายเข้ามาติดต่อกับทางโรงเรียนเมื่อมีโครงการต่าง ๆ เข้ามา และโรงเรียนจะมีการแต่งตั้งครูที่รับผิดชอบในลักษณะของการเป็นฝ่ายประสานงานหรือจัดการตามที่หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนร้องขอเป็นส่วนใหญ่

“ถ้ามีโครงการหรือกิจกรรมที่หน่วยงานขอความร่วมมือเข้ามาเราก็ไม่ค่อยปฏิเสธ มีอะไรที่พอจะช่วยเหลือได้ เราก็ให้ความร่วมมือเขาเกือบทุกครั้ง อย่างเอาเด็กไปเข้าร่วมกิจกรรมหรืออบรมเราก็ไปตลอด มีครูไปช่วยดูแล แต่ที่เชิญเขามาให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูโดยตรงยังไม่ได้ทำ มีแต่เชิญวิทยากรภายนอกเข้ามาสอนเด็ก”

(ครูดี/ 10 พ.ย . 2547)

“ก็มีเหมือนกันที่ไปดูงานเกี่ยวกับขยะที่สุพรรณฯ มีผู้ปกครองไปด้วย เขามาเล่าให้ฟัง แต่ด้านการให้ความรู้ เรื่องการเลี้ยงดูยังไม่พียงนะ ตอนจัดกิจกรรมวันสำคัญครูใหญ่เขาก็พูดบ้างเหมือนกัน บางคนก็คุยกัน ไม่ได้พียง”

(ผปค.12/ 6 ส.ค.2547)

ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง รวมทั้งจากการศึกษาเอกสารโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำหน้าที่ของผู้ปกครอง โดยเฉพาะด้านการอบรมเลี้ยงดูและสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัวทำให้ผู้วิจัยทราบว่าโรงเรียนยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคลหรือวางแผนการจัดกิจกรรมในเชิงรุกมากนัก ส่วนใหญ่โรงเรียนจะทำในเชิงรับโดยการตอบสนองและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเต็มที่เท่านั้น เมื่อชุมชนหรือหน่วยงานในชุมชนขอความร่วมมือเข้ามาก็มักจะให้ความร่วมมือด้วยดีทุกครั้งทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองภาพของโรงเรียนในทางบวกและไม่แสดงความคาดหวังต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในด้านนี้ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการทำหน้าที่ของผู้ปกครองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับจากแบบวัดของแสงทอง ภูศรี (2545) ซึ่งผลการตอบพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมาจัดประชุม หรืออบรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งให้ความรู้ทางวาจาแก่ผู้ปกครองในเรื่องการทำหน้าที่ผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการทำหน้าที่ของผู้ปกครอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

รายการ	ระดับการปฏิบัติ
1. การส่งเสริมต่อการทำหน้าที่ของผู้ปกครอง	คะแนนเฉลี่ย
1.1 ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดประชุม อบรมให้ความรู้ผู้ปกครองในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	3.59
1.2 ให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้ปกครอง และการดูแลสุขภาพโภชนาการที่ดีแก่บุตรหลาน	3.73
1.3 ให้ความรู้เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.60
1.4 ให้ความรู้เรื่องการสร้างสัมพันธ์ภาพหรือบรรยากาศที่อบอุ่นในครอบครัว	3.87
1.5 ให้ความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูแก่ผู้ปกครองที่ไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเองโดยจัดทำวีดีโอหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	3.30
รวม	3.60

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการทำหน้าที่ของผู้ปกครองที่กล่าวมาทั้งหมด อาจทำการสรุปเป็นประเด็นเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการทำหน้าที่ของผู้ปกครองได้ดังนี้

1) การทำหน้าที่ของผู้ปกครองในภาพรวมถือว่าผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบางขวด อนุสรณ์ทำหน้าที่ของผู้ปกครองได้ดี ผู้ปกครองส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 90 มีความตั้งใจและความรับผิดชอบในการดูแลและอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเป็นอย่างดี สำหรับกลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ค่อยมีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเท่าที่ควรได้แก่ผู้ปกครองที่จะต้องทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและผู้ปกครองที่ฐานะไม่ดี ซึ่งมีประมาณร้อยละ 10 บุตรหลานของผู้ปกครองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของญาติสนิทเช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น

2) โรงเรียนพยายามดึงผู้ปกครองกลุ่มที่ไม่ค่อยมีเวลาให้เข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อผู้ปกครองกลุ่มนี้ให้มากที่สุด เช่น จัดกิจกรรมหรือจัดประชุมในวันหยุดนักขัตฤกษ์ หรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้โดยไม่กระทบต่อเวลาในการทำงานปกติของผู้ปกครอง

3) โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อส่งเสริมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้ปกครองไม่มากนัก โดยดูจากการที่โรงเรียนยังไม่มีโครงการหรือกิจกรรมที่จะจัดเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครองโดยตรง รวมทั้งยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชนที่จะเข้ามาประสานงานด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแก่ผู้ปกครองโดยเฉพาะ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนจะอยู่ในลักษณะการตั้งรับโดยการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนที่จะเข้ามาจัดกิจกรรมเหล่านี้ ซึ่งทางโรงเรียนจะทำหน้าที่ในด้านการประสานงานและอำนวยความสะดวกเป็นหลัก สำหรับกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ทางผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องก็จะแทรกไว้ในระหว่างการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่มีการเชิญผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรม

4) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าการที่โรงเรียนไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้ปกครองไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญ เพราะผู้ปกครองเอง ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนอยู่แล้ว การเข้ามาร่วมกิจกรรมจะทำได้ก็เฉพาะวันสำคัญเท่านั้น บางส่วนก็เข้าใจว่าครูมีภารกิจมากอยู่แล้ว คงจะไม่สามารถจัดกิจกรรมเหล่านี้ได้ ถ้าพึ่งแค่เฉพาะการดูแลนักเรียนก็หนักมากแล้ว คงไม่จำเป็นที่จะต้องเข้ามาจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้กับผู้ปกครอง การให้ความรู้อาจจะทำเฉพาะกับผู้ปกครองบางรายที่มีปัญหาและเข้ามาขอคำแนะนำจากทางโรงเรียนก็เพียงพอแล้ว

1.2 สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการติดต่อสื่อสารกับทางโรงเรียน

การศึกษาสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการติดต่อสื่อสาร เน้นการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารและการติดต่อประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับ

โรงเรียนทั้งในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในภาพรวมยังไม่ ต่อเนื่องและสม่ำเสมอมากนัก โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารถึงผู้ปกครองทั้งหมด (ทุกคน) โดยใช้การ ติดต่อทางจดหมายหรือหนังสือเชิญ เช่น เชิญเข้าร่วมกิจกรรมวันแม่ วันพ่อ วันเด็ก เชิญประชุมปิด ภาคเรียน เป็นต้น ส่วนที่ไม่เป็นจดหมาย เช่น การให้ผู้ปกครองกรอกข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในสมุด รายงานผลการเรียน สมุดการบ้าน ผลงานนักเรียน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินการของ ทางโรงเรียน

“ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องแจ้งกับผู้ปกครองทุกคน เราจะทำเป็นจดหมาย..... ถ้าเชิญประชุมก็ ทำหนังสือเชิญฝากไปกับเด็กนักเรียน แต่ถ้าเชิญไม่ทุกคน อย่าง ผอ. เชิญผู้ปกครองหรือ กรรมการ(ศึกษา) เข้าประชุมก็จะทำเป็นหนังสือเชิญแล้วก็ประสานเป็นการส่วนตัวด้วย”

(ครูที/ 7 ก.พ.2548)

“ส่วนใหญ่ก็จะทำเป็นหนังสือเชิญล่วงหน้า บางคนที่เข้ามารับเด็กก็อาจจะพูดคุยกับครู ด้วย แต่หนังสือเชิญเป็นหลักเพราะสะดวกดี ทั่วถึงทุกคนด้วย ฝากไปกับเด็ก”

(ครูโอม/ 9 พ.ย.2547)

“เวลามีกิจกรรมโรงเรียนจะฝากจดหมายมากับลูก ส่วนใหญ่ก็ประมาณ 3-4 วันก่อนมี งาน อย่างวันแม่ วันเด็กเขาก็จะแจ้งมาว่าให้ไปร่วมงาน เราก็น่าไป ถ้ามีทำบุญก็เตรียมของ ไปทำบุญด้วย”

(ผปค.15/ 23 ส.ค.2547)

การติดต่อกับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองบางส่วนในลักษณะ ของการติดต่อเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล โรงเรียนจะใช้ทั้งวิธีการติดต่อทางจดหมาย การติดต่อ ทางโทรศัพท์ หรือให้ครู/ผู้บริหารไปพบปะด้วยตนเอง บางครั้งถ้าเป็นธุระที่สำคัญมากก็อาจจะใช้ หลายวิธีโดยท่านผู้บริหารและครูให้ความเห็นว่า การติดต่อทางจดหมายหรือทำหนังสือเชิญจะดู เป็นทางการและเป็นการให้เกียรติมากที่สุด แต่การไปพบปะและแจ้งให้ทราบด้วยก็จะช่วยให้ผู้ถูก เชิญรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญและยินดีให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มของคณะ กรรมการสถานศึกษาหรือผู้นำชุมชน ถ้าโรงเรียนทำเป็นหนังสือเชิญและโทรศัพท์ไปย้ำอีกครั้งก็จะ ได้รับความร่วมมือมากขึ้น สำหรับผู้นำชุมชนบางท่านที่มีความสนิทสนมและมีโอกาสพบปะกับครู และผู้บริหารบ่อย ๆ จนรู้สึกเป็นกันเอง เท่าที่สังเกตพบว่าบางครั้งทางผู้บริหารก็ไม่ได้ทำเป็น จดหมายหรือหนังสือเชิญแต่อย่างใดโดยเฉพาะเมื่อมีธุระที่จะต้องพบปะพูดคุยเป็นรายบุคคลหรือ เป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-4 คน ผู้บริหารมักจะใช้วิธีติดต่อทางโทรศัพท์หรือไปพบด้วยตนเอง

“เชิญกรรมการ(สถานศึกษา)ประชุม ปกติจะทำเป็นหนังสือเชิญ อย่างพี.....(ชื่อคน)..... ถ้าด่วน ๆ ก็เดินไปบอกเลย อยู่แค่นี้เอง แต่เดี๋ยวนี้เดินไปไม่ไหว ก็โทรศัพท์ไปบ้าง หลัก ๆ เลยก็ทำหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุม ถ้าไม่ก็คน บางครั้งก็โทรบอก แต่ถ้าผู้ปกครองบางคน ถ้ามีธุระก็โทรไปหรือไม่ก็ไปหาที่บ้านเลย”

(ผู้บริหาร/ 26 พ.ย . 2547)

“อย่างน่าบางที่ถ้าด่วน ๆ ก็โทรมา ผอ.โทรมาเองเลย รับแล้วก็เข้าไป แต่ถ้าเชิญกรรมการ(สถานศึกษา) หรือที่คน(ถูกเชิญ)เยอะ ๆ ก็จะมีหนังสือแจ้งมา”

(คุณแอด/ 5 พ.ย.2547)

“ส่วนมากก็จะเชิญ มีหนังสือเข้ามาที่ อบต. เลขาเขาก็จะแจ้งให้ทราบ ถ้าไม่ติดต่ออะไรก็จะเข้าไป บางทีก็โทรเข้ามาย้ำอีกที่ตอนใกล้ ๆ เวลาประชุม”

(คุณชัย/ 9 พ.ย.2547)

การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองทั้งหมดจะทำประมาณปีละ 4-5 ครั้ง ได้แก่ 1) เชิญเข้าร่วมประชุมปิดภาคเรียน (เดือนมีนาคม/ต้นเดือนเมษายน) 2) เชิญเข้าร่วมกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ (เดือนสิงหาคม) 3) เชิญผู้ปกครองมารับสมุดรายงานผลการเรียนภาคเรียนที่ 1 (เดือนตุลาคม) 4) เชิญเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ (เดือนธันวาคม) และ 5) เชิญเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ (เดือนมกราคม) ส่วนกิจกรรมที่อาจจะมีบ้างในบางปีได้แก่ เชิญร่วมทอดผ้าป่าการศึกษา (กำหนดเวลาไม่แน่นอน) และกิจกรรมเพิ่มเติมที่ทราบว่าจะมีการจัดขึ้นอย่างแน่นอนในปี 2548 ได้แก่ 1) กิจกรรมเปิดอาคารเรียนหลังใหม่ (เดือนกรกฎาคม) และ 2) กิจกรรมทอดผ้าป่าการศึกษา (เดือนสิงหาคม)

ส่วนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง: มีลักษณะของการติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครองนักเรียนในแต่ละชั้นนั้น การสังเกตและพูดคุยกับครูประจำชั้นพบว่าแต่ละชั้นจะมีระดับความสม่ำเสมอในการติดต่อพูดคุยหรือพบปะกับผู้ปกครองแตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับระดับชั้นของเด็กและบุคลิกเฉพาะของครูแต่ละคน โดยครูประจำชั้นของนักเรียนระดับอนุบาล และ ป.1 มีการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองมากกว่าครูชั้นอื่น ๆ เนื่องจากเด็กยังเล็กและช่วยเหลือตัวเองได้ไม่มากนักโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่พบว่าจะเข้ามารับและส่งเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมากกว่าผู้ปกครองชั้นอื่น ๆ นอกจากนี้แล้วโดยบุคลิกของครูระดับชั้นอนุบาลบางท่านที่มีประสบการณ์ในการสอนมานานและมีความเป็นกันเองกับผู้ปกครองก็มีส่วนทำให้ผู้ ปกครองกล้าที่จะเข้ามาพบและพูดคุยเกี่ยวกับบุตรหลานของตนเองด้วย ส่วนการพบปะหรือติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครองนักเรียนชั้นอื่น ๆ นั้น เท่าที่สังเกตพบว่ายังมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับระดับอนุบาล ความสม่ำเสมอของการพบปะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและ

ความสัมพันธ์ระหว่างครูแต่ละคนกับผู้ปกครองด้วย โดยครูบางท่านเป็นคนในชุมชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่รู้จักสนิทสนมกันเป็นอย่างดีก็มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองมากกว่าทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ส่วนครูที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนก็จะมีโอกาสพบปะกับผู้ปกครองน้อยกว่า นอกจากนี้จากการพูดคุยกับครูก็พบว่าแต่ละคนก็มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองผ่านทางเพิ่มสะสมงานและสมุดการบ้านของเด็กแตกต่างกันด้วย ในภาพรวมถ้าหากโรงเรียนไม่เชิญเข้ามาร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะเข้ามาในบริเวณโรงเรียนเพื่อส่งและรอรับนักเรียนเท่านั้นซึ่งจากการพูดคุยกับครูและผู้ปกครองหลายท่านก็พบว่าแต่ละคนมีเหตุผลที่แตกต่างกัน ออกไป

"ตอนนี้เด็กเยอะมาก(เด็กในชั้น ประมาณ 50 คน) วัน ๆ แคดูแลเด็กก็จะไม่ทั่วถึงอยู่แล้ว ยุ่งอยู่กับเด็กทั้งวันจนไม่มีเวลาไปไหน...ถ้าผู้ปกครองเข้ามาพบที่ห้องเรียนก็คงพอมีเวลาบ้างแต่ให้ติดต่อไปหาผู้ปกครองตอนนี้คงไม่ไหวแน่"

(ครูนาท/ 20 .ย. 2547)

"ถ้ามีอะไรเขาก็เข้ามา ผู้ปกครองที่นี่เขาสนใจลูกหลานดี โครงการเยี่ยมบ้านเด็กก็อยากจะทำเหมือนกัน แต่ตอนนี้มันยุ่งจริง ๆ งานโน่นงานนี่เข้ามา กระดิกตัวไม่ได้เลย"

(ผู้บริหาร/ 26 พ.ย. 2547)

"เห็นครูเขาตั้งใจทำงานกันทุกคน ยิ่งตอนนี้เด็กเยอะมาก เขาก็ทำที่อยู่แล้วก็ไม่รู้จะเข้าไปพบทำไม มีเรื่องอะไรเขาก็แจ้งมาให้เรารู้อยู่แล้ว"

(ผปค.13/ 11 ส.ค.2547)

"เข้าไปวุ่นวายมากก็ไม่ดี เกรงใจครู อีกร่างงนะ เด็กเราก็ไม่มีปัญหาอะไร ครูเขาก็สอนดีอยู่แล้ว ผมว่านะ ถ้าเขาขอร่องให้เข้าไปช่วยก็ว่าไปอย่าง"

(ผปค.6/ 21 มี.ย.2547)

"บางซวดเขาอยู่แนวหน้าเกือบทุกด้าน ผู้บริหารเขาทำงานดี ครูก็ดี มีกิจกรรมอะไรก็เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมตลอด เขาไปพร้อม ๆ กันทั้งโรงเรียนก็เลยไม่ค่อยมีปัญหา ผู้ปกครองก็เลยไม่ค่อยเข้าไปติดตามหรือสงสัยอะไรมาก"

(คุณน้ 23 พ.ย.2547)

สำหรับการติดต่อสื่อสารที่ผู้ปกครองเป็นฝ่ายเริ่มติดต่อกับโรงเรียนก่อนนั้น จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองพบว่ามีไม่มากนักและเป็นเรื่องเฉพาะของผู้ปกครองแต่ละรายที่เข้ามาติดต่อธุระต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ขอข้อมูลเกี่ยวกับการเรียน การขอคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาของเด็กกับครูประจำชั้น การย้ายเด็กเข้ามาเรียน สอบถามกำหนดการจัดกิจกรรม กำหนดการปิดและเปิดภาคเรียน เป็นต้น โดยผู้ปกครองจะใช้การสอบถามทางโทรศัพท์

บางรายจะมาพบกับครูด้วยตนเอง ส่วนการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะเข้ามาจัดร่วมกับทางโรงเรียนในภาพรวมนั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนที่จะติดต่อประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่บอกว่าไม่ค่อยกล้าเข้ามายุ่งเกี่ยวเพราะคิดว่านอกเหนือจากหน้าที่ของพวกเขา แต่ถ้าได้รับการแต่งตั้งหรือร้องขอให้เข้ามาทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งก็พร้อมจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มความสามารถ

“โรงเรียนบอกมา ถ้ามีเวลาส่วนใหญ่ก็จะเข้าไป แต่ถ้าเขาไม่บอกมาก็ไม่ค่อยอยากเข้าไปเกรงใจครูเขาด้วย ไม่รู้ว่าครูเขาต้องการให้ช่วยอะไรบ้าง เดี่ยวจะไปรบกวนการสอนของครูเขา”

(ผปค.10/ 13 ธ.ค. 2547)

“ไม่ค่อยได้เข้าไปเท่าไร ถ้ามีหนังสือเชิญก็จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ เรื่องกิจกรรม ถ้าบอกมาก็ไม่ค่อยขาด แต่ถ้าให้มาคิดว่าจะทำอะไรให้บ้างก็คงไม่ไหว อยากให้โรงเรียนหรือกรรมการคิดแล้วบอกมาดีกว่า ถ้าช่วยเหลือได้ก็จะช่วย”

(ผปค.18/ 24 ก.ย. 2547)

“เรื่องการเรียนรู้การสอนคงต้องยกให้โรงเรียนเขาจัดการ เรามีความรู้ไม่พอ เรียนมาน้อยอีกอย่างนะก็ต้องทำมาหากิน ไม่ค่อยมีเวลา ถ้าว่างก็ไปบ้าง เขาขอความร่วมมือมาก็อยากช่วยเหมือนกัน ครูเขาดี ”

(ผปค.12/ 6 ส.ค. 2547)

สำหรับประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน คือ การส่งเสริมของทางโรงเรียนเพื่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพซึ่งจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจนมากนัก การส่งเสริมจากทางโรงเรียนได้แก่ การให้หมายเลขโทรศัพท์ของทางโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง การขอหมายเลขโทรศัพท์และที่อยู่ของผู้ปกครอง และการเชิญชวนให้ผู้ปกครองหาโอกาสเข้ามาในโรงเรียนบ่อย ๆ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เมื่อผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมโรงเรียนผู้บริหารและครูจะให้การต้อนรับด้วยความอบอุ่น การประกาศทางเครื่องขยายเสียงแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองทราบ เป็นต้น แต่การติดต่อสื่อสารที่จะทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เช่น จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ โรงเรียนยังไม่มีดำเนินการ

“ตอนเย็น ถ้าผู้ปกครองมารอรับเด็กตรงนี้ (หน้าห้องเรียน) ก็จะเจอกัน มีอะไรเขาก็บอก บางคนเขารออยู่ที่หน้าโรงเรียน ไม่ว่านี่ก็ไม่ได้คุยกัน คิดว่าบางคนเขาก็สนใจดี ดูจาก แฟ้มสะสมงานนะ”

(ครูนาท/ 20 ก.ย. 2547)

“อย่างส่งกับอ้วนเขาก็ช่วยได้เยอะเรื่องผู้ปกครอง เขาเป็นคนที่นี้ มีอะไรเขาก็จะรู้ก่อน จดหมายข่าวนี้เราก็อยากทำนะ คิดว่าต่อไปก็คงต้องทำ จะได้มีช่องทางสื่อถึงกันมากขึ้น”
(ผู้บริหาร/ 26 พ.ย.2547)

“ถ้ามีอะไร ครูเขาจะเขียนมานะ บอกมาในสมุดการบ้าน บางทีก็ใส่แฟ้มมา ถ้ามีเวลาก็เอามาอ่านแต่ส่วนใหญ่เด็กเขาจะเอามาให้ บอกให้เราดูเราก็ดู เขาว่าต้องดู ไม่งั้นเดี๋ยวครูหักคะแนน (ยิ้ม) ”

(ผปค.16/ 6 ส.ค. 2547)

เมื่อผู้วิจัยทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับระดับความเพียงพอในการส่งเสริมให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนก็พบว่ามุมมองในภาพรวมของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีมาแต่เดิม เมื่อได้รับการต้อนรับและการแสดงออกที่ดีจากครูและผู้บริหาร รวมถึงการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยการเชิญเข้าร่วมกิจกรรม การให้ผู้ปกครองเข้ามารับสมุดรายงานผลการเรียนของนักเรียนด้วยตนเองและการเชิญประชุมก่อนปิดภาคเรียน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต่างก็มองว่าโรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองในระดับที่ผู้ปกครองพึงพอใจอยู่แล้ว โดยมองประเด็นของจดหมายข่าว สื่อสิ่งพิมพ์ หรือการเยี่ยมบ้านว่าไม่จำเป็นมากเพราะครูมีภาระงานมากและสภาพที่เป็นอยู่ก็สามารถทำให้ครูและผู้ปกครองมีความเข้าใจกันดีอยู่แล้ว ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครอง รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

2. การติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน	คะแนนเฉลี่ย
2.1 จัดทำระบบข้อมูลของทั้งครู ผู้ปกครองและชุมชนที่เป็นปัจจุบันเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน	3.69
2.2 จัดประชุมครู ผู้ปกครองและชุมชนในระดับโรงเรียนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและรับทราบแผนปฏิบัติการต่าง ๆ	3.60

ตารางที่ 11 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) (ต่อ)

2. การติดต่อสื่อสารกับโรงเรียน	คะแนนเฉลี่ย
2.3 จัดประชุมพบปะระหว่างครูและผู้ปกครองในระดับชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและร่วมกันเตรียมความพร้อมในการเรียน	3.64
2.4 จัดให้ครูได้ออกเยี่ยมบ้านผู้ปกครองเพื่อทำความรู้จักและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างครอบครัวและโรงเรียน	3.51
2.5 จัดส่งแฟ้มสะสมงานนักเรียนให้ทางบ้านได้ดูผลงานและแสดงความคิดเห็น	3.98
2.6 เผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบโดยใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่น ปฏิทินปฏิบัติงาน จดหมายข่าว จุลสาร อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์	3.75
2.7 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองติดต่อกับครูประจำชั้น ครูผู้สอนเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับนักเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายทั้งการมาพบด้วยตนเอง โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และจดหมาย	3.86
รวม	3.72

ส่วนผู้นำชุมชนและกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่ก็จะมีมุมมองคล้ายคลึงกับผู้ปกครองโดยมองว่า ปัจจุบันครูมีภาระงานมากอยู่แล้ว ประกอบกับโรงเรียนมีความโปร่งใสในด้านการบริหารงบประมาณและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพอยู่แล้ว สภาพการติดต่อสื่อสารเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจึงถือว่ามีความเพียงพออยู่แล้ว นอกจากนี้ผู้นำชุมชนและกรรมการสถานศึกษาเองต่างก็มองว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต่างก็ให้การยอมรับโรงเรียนอยู่แล้วทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารงาน การวางตัวของครู และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ปกครอง และชุมชนทำให้ไม่มีความจำเป็นจะต้องเข้าไปยุ่งหรือวุ่นวายกับโรงเรียนมากนัก ถ้าหากเกิดปัญหาขึ้นกับเด็กโรงเรียนก็เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปพบปะกับครูได้ตลอดเวลาอยู่แล้ว

“ถามว่าโรงเรียนกับผู้ปกครองติดต่อกันมากแค่ไหน ผมว่าขึ้นอยู่กับว่ามันจำเป็นหรือเปล่า อย่างตอนนี้ ผมว่าไม่จำเป็นมากเพราะโรงเรียนเขาก็เปิดโอกาสให้ตลอดเวลาอยู่แล้ว มีอะไรก็ถึงกันหมด แล้วอีกอย่างถามว่าโรงเรียนเป็นอย่างไร ไปถามดูได้เลย เดี่ยวนี้บางขวดเขาไม่เป็นรองใคร...ทุก ๆ ด้าน เขาก็ดีอยู่แล้ว นี่ความคิดของผมนะ”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“เรื่องข่าวสารของทางโรงเรียน ก็รู้กันอยู่แล้วนะ ทำอะไรเขาก็แจ้งให้ทราบ อย่างผมเป็นกรรมการ(สถานศึกษา) จะทำอะไรเขาก็แจ้งมา คิดว่าไม่น่ามีปัญหา ผู้ปกครองถ้ามีอะไรเขาก็ต้องเข้าไปอยู่แล้ว ครูเขาก็ต้อนรับดีทุกคน... ผมว่าก็โอเคนะ”

(คุณอ้วน/ 23 พ.ย. 2547)

สำหรับในส่วนของครูและผู้บริหารเอง ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารมองว่ายังมีการติดต่อสื่อสารถึงกันในระดับปานกลางโดยที่ทางฝ่ายของผู้ปกครองมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนในระดับที่ดี เนื่องจากในแต่ละปีผู้ปกครองมีโอกาสเข้ามาพบปะและร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหลายครั้ง การจัดกิจกรรมมีการกระจายอยู่ในแต่ละช่วงเวลาตลอดปี ทำให้ผู้ปกครองสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียนได้โดยตลอดทั้งจากการที่ได้เข้ามาเห็นสภาพหรือเหตุการณ์ในโรงเรียนด้วยตนเอง การได้พูดคุยกับครูแต่ละคนและพูดคุยกับผู้ปกครองรายอื่น ๆ ในขณะที่เข้ามาร่วมกิจกรรม (เดือนสิงหาคม วันแม่แห่งชาติ, เดือนตุลาคม รับสมุดรายงานผลการเรียน, เดือนธันวาคม วันพ่อแห่งชาติ, เดือนมกราคม วันเด็กแห่งชาติ, เดือนมีนาคม-เมษายน วันประชุมปิดภาคเรียน) แต่ทว่าในส่วนของ การติดต่อสื่อสารเพื่อขอข้อมูลต่าง ๆ จากทางผู้ปกครองนั้น ผู้บริหารและครูมองว่าช่องทางหลักที่จะได้ข้อมูลจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มาจากการที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองช่วยกรอกข้อมูลในแฟ้มสะสมงานนักเรียนโดยครูประจำชั้นแต่ละชั้นมอบหมายงานแก่นักเรียนแล้วให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองช่วยตรวจ/ประเมิน และการให้ผู้ปกครองช่วยแสดงความคิดเห็นหรือลงลายมือชื่อในสมุดการบ้านของนักเรียนแต่ละคน ส่วนช่องทางอื่น ๆ นั้นยังไม่ชัดเจนนัก มุมมองของครูและผู้บริหารมองว่าถ้าโรงเรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมมากขึ้น เช่น ผ่านช่วงเวลาของการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารไปแล้ว หรือได้รับอัตราครูบรรจุให้ครบตามจำนวนนักเรียน โรงเรียนก็ควรที่จะมีการเพิ่มกิจกรรมบางอย่างเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนให้มากขึ้น เช่น การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้ปกครองและชุมชน การทำจดหมายข่าว การเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

“โครงการเยี่ยมบ้านเด็กก็อยากจะทำเหมือนกัน แต่ตอนนี้มันยุ่งจริง งานโน่นงานนี่เข้ามา กระดิกตัวไม่ได้เลย เยี่ยมบ้านเด็กละอย่างน้อยซักปีละครั้งก็ยังมี ตั้งใจไว้แล้วว่าจะทำแต่คงต้องรอสักพัก”

(ผู้บริหาร/ 26 พ.ย.2547)”

“เด็กเยอะมาก คิดว่าดูแลเด็กอย่างเดียวตอนนี้ก็จะไม่ไหวแล้ว ผู้ปกครองเด็กบางคนบอกตรง ๆ ว่ายังไม่เคยเห็นหน้าเลย ยิ่งช่วงนี้เด็กมาเพิ่มเรื่อย ๆ (ยิ้ม) คงทำได้ยาก”

(ครูนาท/ 21 ธ.ค. 2547)

“ถ้าออกไปเยี่ยมบ้านเด็กบ้างก็คงจะดี แต่ตอนนี้เด็กมาที่นี้เยอะมาก งานที่โรงเรียนก็เยอะ...ส่วนตัวหนูเองก็เป็นผู้หญิง ถ้าไปบ้านเด็กก็คงไม่ค่อยเหมาะ เดี่ยวคนเขาจะมองแต่ถ้าไปเป็นกลุ่ม ๆ ครูไปกันหลาย ๆ คนก็น่าจะทำได้”

(ครูอารี/ 8 พ.ย. 2547)

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่กล่าวมาทั้งหมด อาจทำการสรุปเป็นประเด็นเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองได้ดังนี้

1) การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองส่วนใหญ่โรงเรียนจะเป็นฝ่ายติดต่อและให้ข้อมูลกับผู้ปกครองในภาพรวม โดยการเชิญเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ การเชิญประชุม การให้ผู้ปกครองเข้ามารับสมุดรายงานผลการเรียนกับครูประจำชั้น เป็นต้น ซึ่งที่กล่าวมาจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันในระดับโรงเรียน ส่วนกิจกรรมการติดต่อสื่อสารในระดับชั้นเรียนก็จะมีแตกต่างกันออกไปตามระดับชั้นและบุคลิกลักษณะของครูแต่ละคนโดยที่ครูในระดับชั้นเด็กเล็กค่อนข้างมีการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองบ่อยกว่าชั้นที่สูงกว่า แต่กิจกรรมเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารที่ทุกชั้นจะต้องทำได้แก่การให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบและลงลายมือชื่อในสมุดการบ้านของเด็ก การประเมินแฟ้มสะสมงานนักเรียนและให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนมาในแฟ้มสะสมงานนักเรียนด้วย

2) การติดต่อสื่อสารที่ทางฝ่ายผู้ปกครองเข้าไปหาหรือให้ข้อมูลแก่ทางโรงเรียนก่อนยังมีไม่มากนัก และส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลโดยผู้ปกครองเข้ามาติดต่อและให้ข้อมูลแก่ทางโรงเรียนในลักษณะการขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของเด็กเป็นราย ๆ ไป หรือการโทรศัพท์ขอข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองบางรายเข้ามาติดต่อโดยตรงที่ครูประจำชั้นของเด็ก และบางรายเข้ามาพบผู้บริหารก่อนแล้วจึงเข้าไปพบปะกับครูประจำชั้น

3) กิจกรรมการติดต่อสื่อสารบางอย่าง เช่น การเยี่ยมบ้าน การทำจดหมายข่าวจากทางโรงเรียน ผู้บริหารและครูมองว่าเป็นกิจกรรมที่ควรจะต้องจัดขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคในเรื่องของเวลาเนื่องจากครูทุกคนมีภารกิจในความรับผิดชอบเป็นอันมากเพราะจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จำนวนครูเพิ่มขึ้นไม่มาก ครูจึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลนักเรียน ถ้าหากโรงเรียนได้รับอัตราครูครบถ้วนตามจำนวนเด็กและผ่านกิจกรรมการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารไปแล้ว โรงเรียนน่าจะมีเวลาในการส่งเสริมด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนได้มากขึ้น

4) ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มองโรงเรียนในแง่ดี ถึงแม้ว่าโรงเรียนยังไม่มีการจัดให้ครูออกไปพบปะเยี่ยมบ้านผู้ปกครอง หรือไม่มีการทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง แต่ผู้ปกครองก็มองว่าพวกตนได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสารจากทางโรงเรียนเพียงพอแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมตลอดทั้งปีอยู่แล้ว นอกจากนี้ การที่จำนวนเด็กเพิ่มมากขึ้นจนเกินจำนวนครูที่มีอยู่ก็ส่งผลให้ครูจะต้องใช้เวลาในการดูแลเด็กมากขึ้นด้วย ความ

เข้าใจดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าการกิจกรรมบางอย่างที่ขาดหายไป (การเยี่ยมบ้าน การทำจดหมายข่าว) จึงไม่ใช่ปัญหาสำคัญนักสำหรับผู้ปกครองส่วนใหญ่

1.3 สภาพความเป็นหุ้นส่วนด้านการทำงานอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชน

การศึกษาสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนการทำงานอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชน ผู้วิจัยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองและชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนครูผู้สอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กิจกรรมอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชนยังมีไม่มากนัก และส่วนใหญ่จะเกิดจากการร้องขอจากทางโรงเรียน สำหรับกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือเองโดยไม่ต้องรอให้ทางโรงเรียนร้องขอซึ่งมีไม่มากนัก ประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองเข้ามาช่วยจัดเตรียมชุดการแสดงและแต่งตัวนักเรียนในกิจกรรมการแสดงวันแม่ วันพ่อ วันเด็ก การรณรงค์ขยะรีไซเคิล ขบวนแฟนซีในกิจกรรมกีฬากลุ่มโรงเรียน 2) ผู้ปกครองเข้ามาช่วยควบคุมนักกีฬา จัดเตรียมอาหารและจัดตัวนักกีฬาในกิจกรรมกีฬากลุ่มโรงเรียน 3) ผู้ปกครองเข้ามาช่วยจัดเตรียมสถานที่ และดูแลการแจกของขวัญ/อาหารให้แก่เด็กในกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่ากิจกรรมที่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมากนัก ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่เข้ามาช่วยจะเป็นกลุ่มที่มีเวลาว่าง เช่น กลุ่มแม่บ้านที่ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านหรือกลุ่มที่อยู่ในช่วงหยุดงานและส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับครูอยู่แล้ว โดยผู้ปกครองและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มองว่ากิจกรรมทางวิชาการโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นหน้าที่หลักของครูเนื่องจากครูมีความรู้ความสามารถในด้านนี้มากกว่า นอกจากนี้โรงเรียนบางชุดอนุสรณ์เองก็มีผลงานการจัดการเรียนสอนที่ดีจนเป็นที่ยอมรับอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องเข้าไปแทรกแซงแต่อย่างใด ความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่มาก

“ที่เข้ามาเองเลย ตอนนี้มีไม่มาก ส่วนใหญ่ถ้าโรงเรียนมีกิจกรรมแล้วทำหนังสือเชิญไปก็จะเข้ามา ”

(ผู้บริหาร/ 26 พ.ย.2547)”

“เข้ามาช่วยสอนก็ยังไม่เห็นนะ เรื่องการเรียนการสอนเขาคงไม่กล้าเพราะเกรงใจครู แต่อย่างกีฬา ก็เห็นเข้ามาเหมือนกัน เพ็ญรุ่ง แม่เน็ก ดูก ก็เข้ามาช่วยเพราะเขาชอบทางนี้ อยู่แล้ว คนอื่น ๆ ก็เข้ามานะ ดวงใจ ดาวรพวงนี่ ถ้าว่างเขาก็เข้ามาช่วยเหมือนกัน”

(ครูโอม/ 9 พ.ย. 2547)

สำหรับข้อมูลจากการพูดคุยกับผู้ปกครองโดยทั่วไป (11 ท่าน) เกี่ยวกับกิจกรรมอาสาสมัครพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่บอกว่าตนเองไม่ทราบว่าจะทางโรงเรียนต้องการให้ผู้ปกครองเข้ามาทำงานอาสาสมัครหรือให้ความช่วยเหลือทางโรงเรียนในเรื่องใดบ้าง แต่ถ้าหากทางโรงเรียนร้องขอมาและพวกตนเห็นว่าสามารถทำได้ก็ยินดีที่จะเข้ามาช่วยเหลือทันทีโดยเฉพาะการช่วยเหลือด้านแรงงานและกิจกรรมที่พวกตนมีความถนัดอยู่แล้ว เช่น ช่วยฝึกซ้อมกีฬา สอนทักษะทางการเกษตร งานช่าง เป็นต้น แต่สำหรับกิจกรรมทางด้านวิชาการผู้ปกครองเกือบทั้งหมดบอกว่าไม่มีความมั่นใจว่าจะเข้ามาช่วยเหลือได้เพราะเห็นว่าครูมีความรู้มากกว่าผู้ปกครองและครูก็น่าจะทำได้ดีกว่า

“เท่าที่ดูก็ยังไม่เห็นนะอาจารย์ ส่วนใหญ่เลยถ้าเป็นเรื่องการสอนนี่คิดว่าเขาคงไม่กล้าเข้าไปยุ่งมากหรอกเพราะมันเป็นงานของครู แล้วที่นี้ครูเขาก็สอนดีอยู่แล้วด้วย แต่ถ้าเป็นกิจกรรมคิดว่าเขาก็อยากเข้ามาช่วยเยอะเหมือนกัน แต่ยังไม่มีโอกาส บางคนที่เขาไม่สนิทกับครูเขาก็จะไม่กล้าเข้ามา คิดว่างั้นนะ”

(มปค.21/ 12 ต.ค. 2547)

“เรื่องงานอาชีพ งานเกษตร พวกนี้ ของเรามีคนที่เขาเก่ง ๆ เยอะ แต่ตอนนี้ดูแล้วส่วนใหญ่เขาจะเน้นวิชาการเป็นหลัก ด้านวิชาการนี่ต้องยกให้ครูเขา ยอมรับว่าเขาสอนดี... ที่จะเข้าไปช่วยได้น่าจะเป็นด้านอาชีพนะ แต่เท่าที่ดูก็เห็นมีไม่กี่คน บางคนเขาก็ไม่รู้ว่าจะโรงเรียนต้องการอะไร”

(คุณอ้น/ 4 ม.ค. 2548)

ส่วนกิจกรรมที่ได้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครเพราะได้รับการร้องขอจากทางโรงเรียนโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านนักเรียนหรือติดต่อกับผู้ปกครองเป็นรายบุคคลซึ่งจากการสังเกตพบว่าประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้ 1) โรงเรียนเชิญผู้ปกครองเข้ามาช่วยสอนนักเรียนทำผลิตภัณฑ์ชยะรีไซเคิล 2) โรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาสอนการทำอาหารโดยการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนโดยตรง สำหรับกิจกรรมที่ขอความร่วมมือผู้ปกครองในภาพรวมได้แก่ขอให้ผู้ปกครองช่วยดูแลพฤติกรรมนักเรียนในชุมชนโดยช่วยตักเตือนและให้คำแนะนำแก่นักเรียนตามที่ทางโรงเรียนขอความร่วมมือเมื่อพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เล่นการพนัน เที่ยวเตร่เตร่ยามวิกาล สูบบุหรี่ โดยผู้บริหารโรงเรียนขอความร่วมมือผู้ปกครองเมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดประชุมซึ่งผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากในลักษณะการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทั้งหมดทราบในที่ประชุม

“งานด้านอาสาสมัครที่โรงเรียนขอให้เข้าไปช่วยก็ไม่ค่อยมีนะ อย่างช่วยสอนหรือดูแลเด็กนี่ไม่ค่อยเห็น ส่วนมากจะเชิญเข้าไปร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด เราเข้าไปเห็นตรงไหนที่พอช่วยได้ก็เข้าไปช่วย ไม่ต้องให้เขาบอก”

(คุณรุ่ง/ 19 พ.ย. 2547)

“เวลามีกิจกรรมก็เห็น ผอ.เขาพูดเหมือนกันว่าการดูแลเด็กทุกฝ่ายจะต้องช่วยกัน ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำมันไม่ได้ผล ครูก็รับผิดชอบที่โรงเรียน อยู่ข้างนอกผู้ปกครองหรือชาวบ้านก็ต้องช่วยดูแลด้วย”

(คุณท้วม/ 9 พ.ย. 2547)

“คิดว่ายังไม่ค่อยชัดเจนนะ เท่าที่เห็นส่วนใหญ่ครูเขาก็จะสอนเองหมด เวลาเชิญเขาจะเชิญเข้าไปร่วมกิจกรรม ไม่ได้กำหนดว่าต้องไปช่วยทำโน่นทำนี่หรือว่าไปช่วยสอนอาชีพ”

(คุณวิท/ 24 ม.ค. 2548)

ส่วนการทำงานอาสาสมัครของสมาชิกและหน่วยงานในชุมชน เน้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนครูผู้สอนโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน นักการเมืองและผู้นำในชุมชน เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร นักการเมืองและผู้นำชุมชนได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานอาสาสมัครเกิดจากการร้องขอของผู้บริหารและครู โดยผู้บริหารและครูผู้สอนมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลและหน่วยงานในชุมชนอยู่แล้ว เมื่อมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางโรงเรียนจะขอความร่วมมือจากหน่วยงานในชุมชนตามความเหมาะสม และจากการสังเกตพบว่ามีกิจกรรมที่โรงเรียนขอความร่วมมือดังนี้ 1) กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาลูกเสือ-ยุวกาชาดโรงเรียนขอความร่วมมือจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 สงขลา (ตำรวจตระเวนชายแดน) มาช่วยสอนระเบียบต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน 2) กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ โรงเรียนขอความร่วมมือด้านยานพาหนะรับส่งนักเรียน

“ลูกหลานตำรวจที่นั่น(กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1) เรียนที่นี่เกือบทุกคน ท่านผู้กำกับ ท่านดีมาก มีกิจกรรมอะไรก็ขอความร่วมมือจากท่านได้ตลอด คุณนายท่านดูแลให้ (ยิ้ม)”

(ครูที/ 7 ก.พ.2548)

“เวลาเข้าค่าย(ลูกเสือ) เราทำหนังสือขอความอนุเคราะห์รถรับส่งเด็กก็ได้รับความร่วมมือทุกครั้ง เรื่องระเบียบแถวถ้าจะไปท่านก็ส่งเจ้าหน้าที่มาสอนให้ ที่โรงพัก(สภต.คลองห้า) เรื่องกฎจราจรท่าน(สารวัตร)ก็ช่วยได้เหมือนกัน”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

สำหรับประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับการเข้ามาทำงานอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชน คือ การส่งเสริมของทางโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีโอกาสเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งพบว่า โรงเรียนยังไม่มี การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในแง่การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของผู้ปกครองและคนในชุมชน การให้ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการอาสาสมัคร หรือการเชิญชวนผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้ปกครองและชุมชนมองว่าโรงเรียนมีการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาทำงานอาสาสมัครอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่ม ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าโรงเรียนยังมีการดำเนินการไม่มากนักและเมื่อผู้วิจัยถามถึงความจำเป็น ที่โรงเรียนจะต้องดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาช่วยเป็นอาสาสมัครในด้านต่าง ๆ ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสิ่งที่อาจจะไม่จำเป็นที่สุดแต่โรงเรียนก็ควรทำเมื่อโรงเรียนมีความพร้อม มากขึ้นโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเพราะ ในชุมชนมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอยู่เป็นจำนวนมาก และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น หลายอย่างก็ควรได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังเพื่อให้มีการสืบทอดและคงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป นอกจากนี้ อาชีพบางอย่างในชุมชนก็ควรจะได้รับ การปลูกฝังให้กับคนรุ่นหลังด้วย

"ดนตรี กลองยาว พวกนี้ผมว่าน่าทำเพราะมีคนที่เขาเล่นเก่ง ๆ หลายคน ส่วนมากก็อายุ มากแล้วทั้งนั้น น่าจะเชิญมาสอนเด็กบ้าง ให้เด็กเขาเล่นเป็น เดี่ยวนี้เขาเอาไปเล่นตาม งานหารายได้ได้ด้วย"

(ผปค.13/ 13 ส.ค. 2547)

"ผมสนับสนุนให้เชิญ (วิทยากร/อาสาสมัคร) เพราะมันเป็นอาชีพของเรา ญาติตายายก็ ทำมาตลอด จะให้เลิกไปเลย รุ่นหลังไม่รู้จักเลยก็ไม่ได้ ถึงไม่ทำอย่างรุ่นพ่อแม่แต่ก็น่าจะ เป็นเอาไว้บ้าง อย่างตอนนี้เรื่องจุลินทรีย์หรือนุ้ยชีวภาพ ผมว่ามันจำเป็น เด็กน่าจะ ต้องรู้ เอาไว้"

(ผปค. 6/ 21 มิ.ย. 2547)

ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับการ ดำเนินการของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาทำงานอาสาสมัครซึ่งพบว่า ยัง อยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

3. การทำงานอาสาสมัคร	คะแนนเฉลี่ย
3.1 จัดให้มีอาสาสมัครผู้ปกครองและชุมชนช่วยงานในโรงเรียน เช่น ช่วยดูแลห้องสมุด ช่วยเป็นครูพิเศษ ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษา ซ่อมกีฬา	3.31
3.2 ตรวจสอบข้อมูลผู้ปกครองและชุมชนในเรื่องความรู้ความเชี่ยวชาญ สถานที่และเวลาที่สามารถทำงานอาสาสมัครเพื่อพัฒนาการศึกษา	3.28
3.3 จัดให้มีศูนย์ประสานงานหรือมีห้องสำหรับการพบปะของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อการทำงานอาสาสมัคร	3.25
รวม	3.30

สำหรับในส่วนของผู้นำชุมชน การพูดคุยกับผู้นำชุมชนและกรรมการศึกษาหลายท่านพบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นต่อการกิจกรรมส่งเสริมการเข้ามาทำงานอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชนคล้ายคลึงกับครูและผู้ปกครอง มีบางท่าน (2 ท่าน) ที่มีความเห็นแตกต่างจากความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองในบางประเด็นโดยมองว่ากิจกรรมอาสาสมัครเป็นสิ่งที่มีความหมายอย่าง ที่สำคัญคือช่วยแบ่งเบาภาระรับผิดชอบบางส่วนของครูได้ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่โรงเรียนสามารถเตรียมการได้ไม่ยาก โดยเฉพาะการหาข้อมูลและประสานงานเกี่ยวกับอาสาสมัครแต่ที่ว่าโรงเรียนก็ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครค่อนข้างน้อยทั้งที่ในภาพรวมแล้วชุมชนของโรงเรียนมีบุคคลเป็นจำนวนมากที่พร้อมจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือทางด้านความรู้และแรงงานแก่โรงเรียน ถ้าหากทางโรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลและการประสานงานที่ดี

“เคยคุยกับอาจารย์ (ผู้วิจัย) แล้ว ผมเห็นด้วยนะ เรื่องอาสาสมัครนี้ ถ้าโรงเรียนมีการจัดระบบที่ดี อย่างเช่นหาข้อมูลว่าผู้ปกครองหรือคนในชุมชนทั้งหมดเขามีความสามารถอะไรบ้าง เขามีวันหยุดวันไหน เขาสะดวกที่จะเข้ามาช่วยเราในเรื่องใดบ้าง หรือเอาอย่างง่าย ๆ เลย บางคนที่เขาไม่สะดวกจะเข้ามา เราดูว่าเขาว่างวันไหนบ้าง แล้วอาจจะพาเด็กไปเรียนกับเขาก็ได้”

(คุณอ๋อม/ 23 พ.ย. 2547)

“ผมว่าบางคนที่ยังไม่ได้เข้ามาเพราะเขาไม่รู้มากกว่า ถ้าครูหรือผู้บริหารเข้าไปคุยกับเขา แล้วผมว่าส่วนใหญ่เขาก็พร้อมจะเข้ามา แต่ถ้าจะให้เข้ามาเองเขาคงไม่กล้าหรอก ต้องเข้าหาเขาก่อน”

(คุณน้อม/ 28 ต.ค. 2547)

ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองดังกล่าวอาจพอสรุปเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองในด้านการทำงานอาสาสมัครได้คือ

1) การเข้ามาทำงานอาสาสมัครของผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นงานเกี่ยวกับกิจกรรม ไม่ใช่งานทางด้านวิชาการ เช่น การช่วยดูแลควบคุมนักเรียนในกิจกรรมกีฬาหรือช่วยดูแลนักเรียนในกิจกรรมที่โรงเรียนเข้าไปร่วมงานกับชุมชน วิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ (ตชด./สภต.คลองห้า) เข้ามาช่วยฝึกระเบียบวินัยหรือกฎจรรยาบรรณให้นักเรียน เป็นต้น โดยทางโรงเรียนจะเป็นฝ่ายร้องขอผ่านหน่วยงานที่อาสาสมัครทำงานอยู่แล้วหน่วยงานมีคำสั่งให้เข้ามาช่วยดูแลฝึกอบรมให้นักเรียน

2) กิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามาเป็นอาสาสมัครด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอการชักชวนจากทางโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีความชอบเป็นการส่วนตัวอยู่แล้ว เช่น กีฬา การแสดง กลุ่มผู้ปกครองที่เข้ามาส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านหรือมีความสนิทสนมกับครูบางท่าน ส่วนกิจกรรมทางวิชาการหรือเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรงผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มองว่าครูมีความรู้ความสามารถมากกว่าผู้ปกครองจึงไม่อยากจะเข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก นอกจากจะได้รับการร้องขอโดยตรง

3) การแสดงออกของผู้บริหารและครูมีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของผู้ปกครองที่เข้ามาทำงานอาสาสมัคร ผู้ปกครองอยากให้ครูมีความเป็นกันเองและให้เกียรติผู้ปกครอง การทักทายก่อนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสทำให้ผู้ปกครองมีกำลังใจที่จะทำงานอาสาสมัครมากขึ้น ซึ่งสภาพที่เป็นอยู่โรงเรียนมีการแสดงออกที่ดีต่อผู้ปกครอง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่เข้ามาช่วยงานต่าง ๆ รู้สึกสบายใจและมีความสนิทสนมกับครูทุกคนเป็นอย่างดี

4) ผู้ปกครองจำนวนมากคิดว่าตนเองมีความสามารถที่น่าจะเป็นประโยชน์กับเด็กได้ แต่ก็ไม่กล้าเข้ามาเสนอตัวเพราะไม่ทราบว่าทางโรงเรียนจะต้องการหรือไม่ เนื่องจากโรงเรียนยังไม่มีกำหนดตัวบุคคลทำหน้าที่ประสานงานด้านอาสาสมัครโดยตรง โรงเรียนยังไม่มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ และความพร้อมทางด้านเวลา รวมทั้งยังไม่มีกำหนดแผนงานเกี่ยวกับเชิญอาสาสมัครที่ชัดเจน

1.4 ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน

ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน เน้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้คำแนะนำทางการเรียนแก่บุตรหลาน การส่งเสริมการอ่าน การช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำการบ้านของเด็ก ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการพูดคุยกับนักเรียนแต่ละชั้น ชั้นละ 4-5 คน และพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 14

ท่านเกี่ยวกับการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน ซึ่งจากการพูดคุยกับนักเรียนและผู้ปกครอง พบข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ ลักษณะการให้ความช่วยเหลือทางการเรียนแก่บุตรในแต่ละระดับชั้น จะมีความแตกต่างกันออกไปโดยผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นเด็กเล็กและระดับประถมต้นหรือ ช่วงชั้นที่ 1 (อนุบาล-ป.3) จะให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับการเรียนของเด็กในหลายลักษณะทั้งการ สอบถามเกี่ยวกับการเรียนที่โรงเรียน การช่วยสอนอ่าน การสอนเขียน การสอนทำบ้านให้กับเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองของเด็กเล็กมองว่าเด็กมีทักษะการอ่านและการเขียนไม่เพียงพอ ผู้ปกครองต้องช่วยเหลือเพราะเด็กยังไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

“เวลากลับบ้านก็จะถาม(เด็ก)ทุกวันว่าวันนี้ครูให้ทำอะไรบ้าง(ชั้นอนุบาล) เขาก็จะเล่าให้ ฟัง ให้วาดรูป ให้เขียน ถ้ามีงานเราก็จะเอามาดู ตรงไหนที่สอนเพิ่มได้เราก็ทำเพราะมี เวลาดูแลเขาตลอด(ไม่ได้ทำงาน)”

(ผปค.24/ 29 พ.ย. 2547)

“ก็ช่วยสอนทุกวัน(ช่วงชั้นที่ 1) เขายังอ่านไม่ค่อยได้ ส่วนมากก็จะสอนอ่าน สอนบวกเลข เขาความจำไม่ค่อยดีเท่าไร ต้องเน้นหลาย ๆ ครั้งถึงจะจำได้”

(ผปค.23/ 15 พ.ย.2547)

“ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา แต่เขาก็สนใจการเรียนดี อย่างชั้น ป....(ช่วงชั้นที่ 1) นี้ ที่มีปัญหาจริงมีประมาณ 5 คน นอกนั้นก็ถ้าเชิญก็มา ให้ความร่วมมือดี โดยส่วนตัวคิดว่าถ้าเชิญมาพบบ่อย ๆ ก็น่าจะดีขึ้น”

(ครูโอม/ 9 พ.ย.2547)

“ความร่วมมือของผู้ปกครองในเรื่องการเรียนดูจากเวลาที่เรามีนงานหรือการบ้านให้ผู้ปกครอง(ช่วงชั้นที่ 1) ช่วยสอนแล้วให้ผู้ปกครองลงชื่อรับทราบเวลาที่เด็กกลับมาส่ง เท่าที่ สังเกตผู้ปกครองจะลงชื่อกลับมาประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ คิดว่าพอใจนะแต่ก็อยากให้มีมากกว่านี้”

(ครูพร/ 19 พ.ย. 2547)

ส่วนผู้ปกครองของนักเรียนระดับประถมปลายหรือช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจสอบถามเกี่ยวกับการเรียนและคอยดูว่านักเรียนมีการบ้านหรือไม่เท่านั้น บางรายอาจจะบอกให้เด็กอ่านหนังสือแต่ไม่ได้เข้าไปดูแลให้ความช่วยเหลือหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการ ทำการบ้านมากนักโดยเฉพาะในวิชาหลัก ๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองให้เหตุผลว่าพอเด็กเรียนในชั้นที่สูงขึ้นพวกตนจะรู้สึกว่าจะไม่สามารถจะให้คำแนะนำแก่เด็กได้เพราะพวกตนมีความรู้ไม่พอและคิดว่าวิธีการเรียนรู้ของเด็ก

ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยที่พวกตนเคยเรียน ผู้ปกครองบางท่านบอกว่าแทนที่จะช่วยเด็กได้ บางครั้งยังทำให้เด็กรู้สึกไร้ค่าและเด็กบอกว่าไม่เหมือนกับที่เด็กเรียนมาจากโรงเรียน

“ตอนอยู่ชั้น ป.1 ป.2 ก็ช่วยสอนทุกวัน แต่เดี๋ยวนี้สอนไม่ค่อยได้ ไม่ใช่เขาไม่ให้สอนนะ แต่ว่าเนื้อหาเดี๋ยวนี้มันไม่เหมือนแต่ก่อน เขาบอกว่าเราสอนไม่เหมือนกับครูเขาสอนที่โรงเรียน”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“ตอนเรียนชั้นเล็ก ๆ หนูก็สอนเขาตลอด เขาเรียนใช้ได้ ตอนนี้อยู่ชั้น ป.4 ...ไม่ค่อยได้สอน เท่าที่ดูเขาก็ทำได้นะ ผลการเรียนตอนนี้ก็ดี ถามเขาเหมือนกันว่ามีปัญหาเรื่องการเรียนหรือเปล่า เขาว่าไม่มี ก็เลยไม่ค่อยเข้าไปยุ่งกับเขา แค่อู้อยู่ห่าง ๆ ”

(คุณรุ่ง/ 19 พ.ย. 2547)

“พอเขาโตขึ้นก็ไม่ค่อยเข้าไปยุ่งมากเพราะเนื้อหามันยากขึ้น (ยิ้ม) เราไม่รู้เท่าเขาแล้ว ก็จะไม่คอยดูห่าง ๆ เขาอยากได้อะไรก็ช่วยหาให้ อยากเรียนพิเศษที่ฟิวเจอร์ก็พาไป”

(ผปค.15/ 23 ส.ค. 2547)

“ผู้ปกครองที่ไม่มีความรู้ก็ประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีเวลาประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ แต่เขาก็สนใจนะ คิดว่าประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ที่เขาสนใจการเรียน ถามว่าพอใจหรือเปล่านั้นก็คิดว่าพอใจ แต่ถ้าเป็นไปได้ก็อยากได้ซัก 90 เปอร์เซ็นต์”

(สัมภาษณ์ครูดี/ 10 พ.ย.2547)

สำหรับเด็กในระดับประถมปลายมีทั้งกลุ่มที่บอกว่าพอใจและไม่พอใจที่ผู้ปกครองให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับการเรียนและการทำการบ้านของพวกตน กลุ่มที่พอใจบอกว่าการพูดคุยซักถามเกี่ยวกับการเรียนช่วยให้พวกตนมีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม กลุ่มที่ไม่ค่อยพอใจบอกว่าไม่ค่อยอยากให้ผู้ปกครองสอนหรือให้คำแนะนำทางการเรียนเพราะผู้ปกครองสอนไม่เหมือนกับครูสอนที่โรงเรียน กลุ่มนี้อยากให้ผู้ปกครองช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านด้วยการให้กำลังใจและช่วยอำนวยความสะดวกในด้านเวลาสำหรับทำการบ้านหรืออ่านหนังสือเท่านั้น

“ตอนอยู่ชั้น ป.1 ป.2 ก็ช่วยสอนทุกวัน แต่เดี๋ยวนี้สอนไม่ค่อยได้ ไม่ใช่เขาไม่ให้สอนนะ แต่ว่าเนื้อหาเดี๋ยวนี้มันไม่เหมือนแต่ก่อน เขาบอกว่าเราสอนไม่เหมือนกับครูเขาสอนที่โรงเรียน”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“เวลากลับบ้านก็จะถาม(เด็ก)ทุกวันว่าวันนี้ครูให้ทำอะไรบ้าง(ชั้นอนุบาล) เขาก็จะเล่าให้ฟัง ให้วาดรูป ให้เขียน ถ้ามีงานเราก็จะเอามาดู ตรงไหนที่สอนเพิ่มได้เราก็ทำเพราะมีเวลาดูแลเขาตลอด(ไม่ได้ทำงาน)”

(ผปก.24/ 29 พ.ย. 2547)

“ก็ช่วยสอนทุกวัน เขายังอ่านไม่ค่อยได้ ส่วนมากก็จะสอนอ่าน สอนบวกเลข เขาก็จำไม่ค่อยดีเท่าไร ต้องเน้นหลาย ๆ ครั้งถึงจะจำได้”

(ผปก.23/ 15 พ.ย.2547)

“ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา แต่เขาก็สนใจการเรียนดี อย่างชั้น ป.... นี้ ที่มีปัญหาจริงมีประมาณ 5 คน นอกนั้นก็เชื่อกันมา ให้ความร่วมมือดี โดยส่วนตัวคิดว่าถ้าเชิญมาพบบ่อย ๆ ก็น่าจะดีขึ้น”

(ครูโอม/ 9 พ.ย.2547)

“ความร่วมมือของผู้ปกครองในเรื่องการเรียนดูจากเวลาที่เรามีสานหรือการบ้านให้ผู้ปกครอง(ช่วงชั้นที่ 1) ช่วยสอนแล้วให้ผู้ปกครองลงชื่อรับทราบเวลาที่เด็กกลับมาส่ง เท่าที่สังเกตผู้ปกครองจะลงชื่อกลับมาประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ คิดว่าพอใจนะแต่ก็อยากให้มากกว่านี้”

(ครูพร/ 19 พ.ย. 2547)

สำหรับประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน คือ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ในด้าน 1) การแจ้งให้ผู้ปกครองทราบรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กและวิธีการประเมินผล 2) การแจ้งให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบปฏิทินการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนต้องทำร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ 3) การแจ้งให้ผู้ปกครองทราบวิธีการกำกับติดตามช่วยเหลือนักเรียนในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน 4) การร่วมกับผู้ปกครองจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนช่วงปิดภาคเรียนและ 5) การเปิดโอกาส/จัดให้ผู้ปกครองเข้าร่วมวางแผนเป้าหมายของนักเรียนในแต่ละปีรวมทั้งร่วมวางแผนเพื่อเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น กิจกรรมเหล่านี้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูพบว่า ผู้บริหารและครูรับรู้ว่าการจัดกิจกรรมในด้าน 1) การแจ้งให้ผู้ปกครองทราบรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล ในวิชาต่าง ๆ 2) การแจ้งให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบเกี่ยวกับปฏิทินการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนต้องทำร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ และ 3) ด้านการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบวิธีการกำกับติดตามช่วยเหลือนักเรียนในการ

ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับที่เพียงพอโดยจัดกิจกรรม ในระหว่างการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมปิดภาคเรียน ช่วงที่ผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรม การให้นักเรียนนำแฟ้มสะสมงานไปให้ผู้ปกครองช่วยประเมิน การให้ผู้ปกครองช่วยกรอกข้อมูล และการพูดคุยกันในช่วงที่ผู้ปกครองเข้ามารับสมุดรายงานผลการเรียนในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 สำหรับด้านการร่วมกับผู้ปกครองจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนช่วงปิดภาคเรียนนั้น ทั้งผู้บริหารและครูยอมรับโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนในช่วงปิด ภาคเรียนไม่มากนัก กิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องได้แก่การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าไปเรียนธรรมะที่วัด หัตถสารเกษตร สำหรับด้านการจัดให้ผู้ปกครองครองเข้าร่วมวางแผนเป้าหมายของนักเรียนในแต่ละปี รวมทั้งร่วมวางแผนเพื่อเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้นนั้น ผู้บริหารและครูบอกว่าโรงเรียนมีการจัด กิจกรรมการปัจฉิมนิเทศให้กับนักเรียนในระดับชั้น ป.6 ที่กำลังจะจบการศึกษาเป็นประจำทุกปีโดย ทำหนังสือเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมด้วย ส่วนนักเรียนชั้นอื่น ๆ โรงเรียนมีการชี้แจงในช่วงที่ ผู้ปกครองเข้ามาร่วมประชุมกลุ่มใหญ่แต่ยังไม่มีการแยกประชุมในระดับชั้นเรียน

"กิจกรรมปัจฉิมนิเทศเราจัดทุกปี เชิญผู้ปกครองเข้ามาด้วย ส่วนใหญ่ก็จะให้คำแนะนำ เรื่องการปรับตัวที่โรงเรียนใหม่ แล้วก็ให้กลับเข้ามาเยี่ยมโรงเรียนเดิมบ้าง ... กิจ กรรมการประชุมวางแผนในระดับชั้นเรียนตอนนี้ยังไม่มี มีแต่ชี้แจงในระดับโรงเรียนเท่า นั้น ที่จริงก็ยากให้มีในช่วงที่ผู้ปกครองเข้ามารับสมุด(รายงานผลการเรียน) แต่มาไม่ พร้อมกัน บางคนมารับเสร็จก็กลับเลย"

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

"ก็มีนะ วันปัจฉิมนิเทศไง แต่ประชุมแต่ละชั้นไม่มี ที่จริงผู้ปกครองมารับสมุดพวกก็ได้คุย กันนะ มีปัญหาอะไรก็ปรึกษากัน ไม่ได้ประชุมเพราะมาได้ตรงกัน"

(ครูโถม/ 9 พ.ย. 2547)

ส่วนมุมมองของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครอง สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านได้อย่างถูกต้องนั้น ผู้วิจัยได้ทำการพูดคุยกับผู้ปกครอง 6 ท่าน พบว่าผู้ปกครองมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมผู้ปกครองอยู่ในระดับที่ ผู้ปกครองพึงพอใจโดยเฉพาะในด้านการแจ้งให้ผู้ปกครองให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับ กิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลในวิชาต่าง ๆ และด้านการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบวิธีการ กำกับติดตามช่วยเหลือนักเรียนในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย จากทางโรงเรียนซึ่งผู้ปกครอง ทุกคนคิดว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในระดับที่ผู้ปกครองพึงพอใจมาก โดยผู้ปกครองรับรู้ว่า โรงเรียนจัดไว้ในกิจกรรมการประชุมช่วงปิดภาคเรียน และกิจกรรมการให้ผู้ปกครองประเมินแฟ้ม

สะสมงานนักเรียน ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ผู้ปกครองมองว่าโรงเรียนมีการจัดบ้างแต่ไม่มากนักโดยเฉพาะกิจกรรมครุร่วมกับผู้ปกครองจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนช่วงปิดภาคเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีเพียงบางส่วนเท่านั้น การสังเกตจากน้ำเสียงของ ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยคิดว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญกับเรื่องการให้คำแนะนำหรือการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กมากกว่าเรื่องการจัดกิจกรรมเสริมช่วงปิดภาคเรียนและผู้ปกครองค่อนข้างพอใจการปฏิบัติของโรงเรียนอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จึงไม่ให้ความสนใจกิจกรรมในด้านอื่น ๆ มากนัก

“เวลาไปประชุมครูเขาก็แจ้งทุกครั้งนะ ฟังรู้เรื่องไม่รู้เรื่องบ้าง แต่คนที่สนใจเขาก็น่าจะเข้าใจนะ เรื่องการประเมิน เขาให้ผู้ปกครองช่วยประเมินด้วย มีอะไรเราก็เขียน(ในแฟ้มสะสมงาน)กลับไป ถูกมั่งไม่ถูกมั่งก็เขียนไปตามที่เราเข้าใจ ส่วนเรื่องการช่วยเหลือเด็ก เขาก็แนะนำทุกครั้ง เวลาที่มีกิจกรรมเขาก็บอกนะ ...กิจกรรมเรียนธรรมะเขาเอา(รับ)ตั้งแต่ชั้น ป.4 มีไปเรียนไม่มาก ส่วนใหญ่ไม่ไป(เรียน)... กิจกรรมอื่นดูเท่าที่รู้ไม่มีนะ ไม่แน่ใจว่ามีหรือเปล่า”

(ผปค.19/ 28 ก.ย. 2547)

“ครูแจ้งเรื่องการประเมินแฟ้มตอนไปประชุม(ปิดภาคเรียน)ค่ะ รู้สึกว่าเดี๋ยวนี้เขาให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น ก็คิดว่าดีค่ะ ทำให้เราช่วยเหลือเด็กได้มากขึ้น ไปประชุมก็ได้ความรู้หลายอย่าง”

(ผปค.17/ 10 ก.ย. 2547)

“โรงเรียนเขาให้คำแนะนำดี ในเรื่องการเรียน การช่วยเหลือเด็กที่บ้าน ก็เข้าใจมากขึ้นค่ะ ถ้าไม่มาประชุมบางอย่างก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร”

(ผปค.7/ 28 มิ.ย. 2547)

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านนั้นค่อนข้างสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองที่พบว่าผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมด้านการแจ้งรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล การแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับปฏิทินการทำกิจกรรม การแจ้งให้ทราบวิธีกำกับ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือทางการเรียนแก่เด็ก อยู่ในระดับมาก ในขณะที่กิจกรรมการร่วมวางแผนเป้าหมายทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างมากและการร่วมจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนช่วงปิดภาคเรียนผู้ปกครองเห็นว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านได้อย่างถูกต้อง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

4. การส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน	คะแนนเฉลี่ย
4.1 ครูแจ้งให้ผู้ปกครองให้ทราบรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลในวิชาต่าง ๆ	3.94
4.2 ครูแจ้งให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบปฏิทินการทำกิจกรรมที่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องทำร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ หลังการเรียนรู้จากโรงเรียน	3.63
4.3 ครูแจ้งให้ผู้ปกครองทราบวิธีการกำกับติดตามช่วยเหลือนักเรียนในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน	3.78
4.4 ครูร่วมกับผู้ปกครองจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนช่วงปิดภาคเรียน	3.40
4.5 งานแนะแนวมีการจัดให้ผู้ปกครองเข้าร่วมวางแผนเป้าหมายของนักเรียนในแต่ละปี และร่วมวางแผนเพื่อเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น	3.56
รวม	3.67

ข้อมูลที่ได้จากนักเรียนและผู้ปกครองดังกล่าวอาจพอสรุปเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านได้คือ

1) กิจกรรมหลักของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านได้แก่ การสอนอ่าน การดูแลให้คำแนะนำเด็กในการทำบ้าน การสอนการบ้านและการให้คำปรึกษาทางการเรียนแก่เด็กโดยผู้ปกครองนักเรียนในระดับอนุบาลและช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85-90 ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านสำหรับเด็กช่วงชั้นที่ 1 เนื่องจากเห็นว่าเด็กในวัยดังกล่าวยังขาดทักษะการอ่าน การเขียน การคำนวณ ส่วนผู้ปกครองนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) จะแสดงบทบาทด้านการสอนอ่านและการดูแลให้เด็กทำการบ้านน้อยลงเนื่องจากเห็นว่าเด็กมีทักษะในการแสวงหาความรู้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองบางส่วนยังมองว่าเนื้อหาการเรียนนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 เริ่มมีความยากและซับซ้อนมากขึ้นจึงไม่มั่นใจว่าจะสามารถสอนหรือให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่เด็กได้ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองสำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 ส่วนใหญ่จะเป็นการสนับสนุนด้านการให้เวลา การพูดคุย สอบถามและให้กำลังใจแก่เด็ก

2) นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ส่วนใหญ่จะรู้สึกดีที่ผู้ปกครองให้ความสนใจซักถามเกี่ยวกับการเรียนของพวกตน ถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะไม่สามารถสอนการบ้านได้เหมือนกับตอนที่พวกเขาเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1 ก็ตาม บางส่วนจะไม่ชอบให้ผู้ปกครองเข้ามาสอนหรือเข้ามาวุ่นวายในเรื่องการเรียนของพวกตนมากเกินไป ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับประถมปลายหรือช่วงชั้นที่ 2 เนื่องจาก

เด็กมองว่าเนื้อหาการเรียนเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ปกครองให้คำแนะนำได้ไม่มากนักซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนในระดับประถมปลายส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและมองว่าถึงแม้ว่าพวกตนจะให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือเด็กได้ไม่มากนักแต่ก็มีความห่วงใยและเอาใจใส่ต่อการเรียนของเด็กเหมือนเดิม

3) ผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังว่าโรงเรียนจะให้คำแนะนำในเรื่องการดูแลให้ความช่วยเหลือทางการเรียนแก่เด็ก การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลให้ความช่วยเหลือทางการเรียนแก่เด็กจากการเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและมองว่าโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านได้เพียงพอแล้ว ยกเว้นในเรื่องของการร่วมมือกันจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กในช่วงปิดภาคเรียนซึ่ง ผู้ปกครองมองว่าโรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมด้านนี้ในระดับไม่มากนัก

4) โรงเรียนยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคลเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและดูแลกิจกรรมด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านโดยตรง กิจกรรมที่ทำอยู่ในปัจจุบันจะเป็นการแทรกความรู้ให้กับผู้ปกครองในระหว่างเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านในระดับชั้นเรียนนั้น กิจกรรมหลักที่ทำได้แก่การให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบสมุดจดการบ้านและประเมินแฟ้มสะสมงานนักเรียน

1.5 ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการร่วมคิดร่วมตัดสินใจของผู้ปกครองและชุมชน

ด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจของผู้ปกครอง เน้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการวางแผน การกำหนดนโยบาย/แนวทางการจัดการศึกษารวมทั้งการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียน ตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนและดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสังเกต การพูดคุยกับผู้บริหาร ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน การพูดคุยกับผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมในระดับการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจไม่มากนักทั้งในภาพรวมของผู้ปกครองและชุมชนทั้งหมดและในกลุ่มของตัวแทนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเอง

สำหรับในขั้นการกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษานั้น การพูดคุยกับผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษาบางท่านพบว่า กรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่จะมาจากกลุ่มคนที่เป็นผู้นำในชุมชนและเคยทำหน้าที่เป็นกรรมการศึกษามาก่อน ซึ่งเดิมเรียกกรรมการศึกษา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่กันบ้างเล็กน้อย ส่วนการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชนที่จะเข้ามาทำหน้าที่เกี่ยวกับวางแผนและการตัดสินใจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับผู้บริหาร

โรงเรียนและคณะครู ผ่านทางคณะกรรมการสถานศึกษา ตั้งแต่ขั้นการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทางโรงเรียนจะเป็นผู้คิดและเสนอแล้วให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะและความเห็นชอบ

“ถ้ามีกิจกรรมก็จะเชิญเข้ามาปรึกษากัน แต่ในภาพรวมเลยก็เริ่มต้นจากทางโรงเรียน ตรงไหนที่เป็นปัญหาแล้วเราก็นำกรรมการเข้ามาคุยกันก่อน อย่างน้ำออก คนตรี มาคุยกันว่าเป็นไปได้หรือเปล่า ถ้าเป็นไปได้ก็ทำหนังสือเชิญกรรมการ(สถานศึกษา) ทั้งหมดมาประชุมกัน”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

“กรรมการศึกษาก็เลือกกันเอง ยังไงละ ส่วนใหญ่ถ้าบอกให้เข้ามาสมัครเลยเขาก็ไม่ค่อยกล้าเข้ามา เราก็ต้องมาคุยกัน ก็มีน้ำ ผอ. ครูอ้วน ครูสง หลาย ๆ คนที่เคยเข้ามาทำงาน คุยกันว่าจะเอาใครเข้ามาบ้าง แล้วก็ให้เข้ามาสมัคร ส่วนใหญ่เขาก็จะรับ(เป็นกรรมการฯ) (หัวเราะ) ก็มาจากชุดเดิมเกือบหมดแหละ”

(คุณแอด/ 4 ธ.ค. 2547)

การติดตามศึกษาในระยะยาว (ประมาณ 10 เดือน) ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนมีการวางแผนและตัดสินใจจัดขึ้นโดยไม่ต้องรอหรือขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการสถานศึกษา ก่อน ส่วนใหญ่มักจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอนหรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการโดยตรง เช่น กิจกรรมนิทรรศการทางวิชาการ กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การแข่งขันทางวิชาการ เป็นต้น โดยโรงเรียนจะเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งให้ทราบและขอข้อเสนอแนะหรือความช่วยเหลือ/การสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษาเท่านั้น การดำเนินการจะเป็นไปในลักษณะที่ทางโรงเรียนได้มีการวางแผนและตัดสินใจมาก่อนแล้ว ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่รับทราบและเข้ามาดูแลให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม

นอกจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการโดยตรง กิจกรรมบางอย่างที่ทางโรงเรียนได้เคยมีการปฏิบัติหรือจัดขึ้นเป็นประจำก็เป็นอีกกลุ่มกิจกรรมที่ทางโรงเรียนมักจะเป็นฝ่ายเตรียมการวางแผนและตัดสินใจดำเนินการด้วยตนเองโดยที่คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่รับทราบให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือเช่นเดียวกับกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ กิจกรรมที่มีการวางแผนล่วงหน้าไว้แล้วในระดับกลุ่มโรงเรียน การจัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันเด็กแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งจากการพูดคุยสอบถามความรู้สึกของคณะกรรมการสถานศึกษาบางท่านพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความรู้สึกในทางลบ

ต่อผู้บริหารและคณะครูแต่อย่างใดเพราะโดยพื้นฐานความรู้สึกของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนให้การยอมรับผู้บริหารและครูอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมองว่าเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถดำเนินการตามลำพังได้ กรรมการบางท่านที่ติดธุระสำคัญบางครั้งก็จะได้ไม่มาเข้าร่วมกิจกรรม

“ไม่เป็นไร แคร่รับทราบก็พอแล้ว มีอะไรจะได้ช่วยเหลือกันได้(ยิ้ม) เรื่องการเรียนการสอนนี่ครูเขาทำดีอยู่แล้ว เผลอ ๆ เราเข้าไปยุ่งมากอาจจะแยกว่าเก่าอีก (หัวเราะ) ”

(คุณแอ๊ด/ 4 ธ.ค. 2547)

“คิดว่า ผอ.ท่านก็ทำดีอยู่แล้ว อย่างกิจกรรมบางอย่างที่โรงเรียนเคยจัดเป็นประจำครูเขาน่าจะรู้จักว่า อย่างเรื่องการเรียนการสอนนี่เขาทำดีกว่าเราอยู่แล้ว กรรมการคอยเข้ามาช่วยก็พอ อย่างผม บางครั้งก็ไม่ได้เข้าไปร่วมประชุม(กรรมการสถานศึกษา)”

(คุณนะ/ 7 ม.ค. 2548)

สำหรับกิจกรรมที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา มากเป็นพิเศษ เท่าที่สังเกตและพูดคุยกับหลาย ๆ ฝ่าย ผู้วิจัยคิดว่ามีกิจกรรมหลัก ๆ อยู่ 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลรายการบางซวดคัพและการทอดผ้าป่าการศึกษา ซึ่งกิจกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอลรายการบางซวดคัพจะมีคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนที่สนใจทางด้านการศึกษาเข้ามาเป็นที่มงานหลักตลอดกิจกรรมโดยเริ่มจากการเข้ามาพูดคุยและขออนุญาตทางผู้บริหาร การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ การรับสมัครทีมฟุตบอลที่จะเข้าร่วมแข่งขัน การจัดหางบประมาณ การจัดหากรรมการตัดสิน การจัดเก็บรายได้ โดยที่ทางฝ่ายโรงเรียนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ (ให้ใช้สนาม) และแต่งตั้งครูเข้าไปช่วยดูแลทางการเงินเท่านั้น ส่วนช่วงเวลาในการจัดเท่าที่ทราบไม่ค่อยแน่นอนขึ้นอยู่กับความพร้อมของทีมงานที่จะเข้ามาจัดโดยทีมงานที่จะจัดก็ต้องดูความพร้อมในหลาย ๆ ด้านและคาดว่าในช่วงครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2548 น่าจะยังไม่มีการจัดเพราะทีมงานที่เคยจัดยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร

“ปกติ ถ้าจัดโรงเรียนไม่ต้องเข้ามายุ่งอะไรเลย กรรมการดำเนินการเองหมด โรงเรียนขอรับ(รายได้)อย่างเดียว แต่ผมว่าตอนนี้ยังไม่พร้อมเพราะคราวที่แล้วไม่ได้ผล เงินไม่เหลือบางคน(ทีมงาน)ก็ขัดแย้งกัน ถ้าคนนี้เข้ามาอีกคนก็บอกว่าจะไม่มาช่วย”

(คุณวิท/ 24 ม.ค.2548)

“จัดฟุตบอลต้องดูความพร้อมหลายด้าน เรื่องเศรษฐกิจนี้สำคัญมากเพราะมันเกี่ยวกับสปอนเซอร์ด้วย คราวที่แล้วเหนื่อยมาก จัดแล้วไม่คุ้ม สปอนเซอร์เบี้ยวหลายราย เหนื่อยอย่างเดียวไม่พอ แถมยังเข้าเนื้อด้วย รายได้ไปกับค่ากรรมการเยอะเลย”

(คุณแดน/ 4 ธ.ค. 2547)

“เคยจัดมา 2 ครั้งแล้ว ครั้งแรกที่จัดหักค่าใช้จ่ายหมดแล้วเหลือ(เงิน)ให้โรงเรียนตั้ง 2-3 หมื่น แต่คราวที่แล้วไม่ได้อะไรเลย เหนื่อยฟรี ถ้าจะจัดอีกก็ต้องวางแผนให้ดี ถ้าไม่พร้อมจริง ๆ ก็ไม่น่าเสี่ยง เดี่ยวจะไม่คุ้มอีก”

(คุณรุ่ง/ 7 ม.ค. 2548)

และกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทสำคัญตั้งแต่ต้นได้แก่ กิจกรรมทอดผ้าป่าการศึกษาโดยเริ่มจากทางโรงเรียนเชิญกรรมการสถานศึกษาเข้ามาประชุมร่วมกันแล้วแจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนมีแนวคิดที่จะทอดผ้าป่าการศึกษาเพื่อนำเงินมาใช้ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา หลังจากนั้นก็จะเป็นการปรึกษาหารือและวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่การกำหนดเวลา รูปแบบกิจกรรม กรรมการสถานศึกษาที่จะเป็นประธาน ดำเนินการ การเชิญผู้ปกครองทั้งหมดเข้าร่วมประชุมเพื่อแบ่งสายผ้าป่า ซึ่งกิจกรรมทอดผ้าป่าดังกล่าวไม่เหมือนกิจกรรมทางวิชาการหรือกิจกรรมประจำโดยทั่วไป

“ปีนี้(2548)ตั้งใจว่าจะจัดเพราะมีเรื่องต้องทำอีกเยอะ อาคารหลังใหม่ก็ตั้งใจว่าจะปูกระเบื้องให้หมดทุกห้อง ตอนนี้ก็ขอบริจาค นำน้อยก็ช่วยมาเป็นกระเบื้องแต่ยังไม่มีค่าแรง ก็ต้องหาเพิ่มอีก(หัวเราะ)”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค.2548)

“ทอดผ้าป่านี้งานใหญ่ กรรมการต้องพร้อมกันทุกฝ่ายถึงจะจัดได้ แล้วก็ต้องดูด้วยว่าตรงกับที่อื่นหรือเปล่า ถ้าที่อื่นจัดก่อนรายได้ก็ลดลงเพราะเขาไปลงที่อื่นหมดแล้ว ยิ่งถ้าวัดหัตถสาร(เกษตร)หรือวัดศิริ(จันทาราม)จัดก่อน เราจัดทีหลังก็ไม่ได้อะไรเพราะคนทำบุญชุดเดียวกัน”

(คุณแอ๊ด/ 25 ม.ค. 2548)

“เรื่องทอดผ้าป่าทางผู้บริหารจะขอคำปรึกษาก่อน ที่เป็นหลักก็ 2-3 คน ถ้ากรรมการ(ผู้พูดและกรรมการที่มีอาวุโสอีก 2-3 ท่าน)พร้อมถึงจะจัด แต่ถ้ายังไม่พร้อมก็ไม่จัด ส่วนใหญ่ถ้า ผอ.ชวนมาก็จะจัดเพราะเขาต้องเห็นว่าพร้อมแล้วถึงชวน (ยิ้ม)”

(คุณน้อม/ 28 ต.ค. 2547)

สำหรับการสัมภาษณ์ในสวนของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในระดับการวางแผนหรือการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจไม่มากนักซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากผู้บริหารโรงเรียนโดยผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบางท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาว่า

“ผู้บริหารน่าจะรู้เรื่องพวกนี้ดีกว่าผู้ปกครอง ครูด้วย เพราะทำงานอยู่ตรงนี้มานานแล้ว ผู้ปกครองบางครั้งก็ได้เข้ามาบ้างทางโทรศัพท์หรืออ่านหนังสือพิมพ์แต่คิดว่ามีความเข้าใจน้อยกว่าผู้บริหาร ถ้าเป็นไปได้ก็อยากช่วยแต่คิดว่าไม่มีความมั่นใจตรงนี้ คิดว่าคอยช่วยสนับสนุนเกี่ยวกับงบประมาณหรือช่วยด้านอื่นตามที่โรงเรียนขอมาจะดีกว่า”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“คิดว่าครูน่าจะรู้ดีกว่าผู้ปกครองเพราะผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษา อย่างมากก็แค่คอยดูแลลูกให้ทำการบ้านหรืองานที่ครูมอบหมาย ถ้าจะให้ถึงขนาดมาช่วยคิดว่าจะให้เด็กเรียนอะไรคงไม่ไหว ให้ช่วยด้านแรงงานหรือเงินน่าจะง่ายกว่า”

(ผปค.17/ 7 ม.ค. 2548)

“เท่าที่ดูโรงเรียนก็ทำดีอยู่แล้ว ครูและผู้บริหารตั้งใจทำงานดี มีอะไรหรือจะทำอะไรก็แจ้งผู้ปกครองก่อน ก็เห็นว่าดีอยู่แล้ว ถ้าคิดเองคงไม่ได้แบบนี้”

(คุณดวง/ 19 พ.ย.2547)

และจากการพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนบางท่าน ผู้วิจัยคิดว่าการที่ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนไม่เข้ามาก้าวร้าวการทำงานของคุณครูและผู้บริหารมากนักส่วนหนึ่งเกิดจากความเกรงใจคุณครูและเกรงว่าจะกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีที่มีอยู่เพราะผู้ปกครองและชุมชนต่างก็มองว่าคุณครูและผู้บริหารได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถแล้ว ถ้าหากผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาก้าวร้าวหรือสร้างแรงกดดันต่อการทำงานของคุณครูก็อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีหลายด้าน เช่น ความท้อแท้ในการปฏิบัติงาน ความเบื่อหน่าย ความไม่พอใจ เป็นต้น

“ครูมีความรู้อยู่แล้ว ถ้าจะให้เข้าไปช่วยคิดหรือคิดแทนครูคิดว่าคงไม่เหมาะ กลัวว่าจะแยกว่าเดิมเพราะครูใหญ่มีความรู้มากกว่า เกรงใจด้วยน่าจะให้ช่วยด้านอื่นแทน หรือถ้าโรงเรียนจะทำอะไรก็บอกให้รู้จะได้สนับสนุนได้ถูก”

(คุณณี/ 23 พ.ย. 2547)

“บางทีก็ต้องดูด้วยว่าคุณครูเขาทำงานกันอย่างไร ถ้าดูแล้วเขาทำงานกันเต็มที่แล้วก็ไม่มีข้อเสียหายอะไร อย่างนี้ เราก็ไม่น่าจะเข้าไปยุ่งมาก เดี่ยวเขาจะว่าเอาได้ว่าไม่รู้เรื่องแล้วยังจะเข้าไปอีก ”

(คุณเจน/ 7 ธ.ค. 2547)

“หนูเข้ามาที่โรงเรียนเกือบทุกวัน มารับลูก ดูแล้วที่นี้เขาก็ดีอยู่แล้วนะ กับผู้ปกครองเด็ก เขาก็วางตัวดี มีอะไรเขาก็เปิดกว้าง คิดว่าถ้ามีปัญหาอะไร บอก...เขาก็รับฟัง แต่เราก็คงต้องให้เกียรติคุณครูเขาด้วยเพราะมันเป็นงานของเขาโดยตรง เขาน่าจะรู้ดีกว่าเรา”

(ผปค.1/ 28 ก.ย. 254)

สำหรับผู้นำชุมชนที่เป็นนักการเมืองในท้องถิ่นรวมทั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันซึ่งผู้วิจัยมีโอกาสได้พูดคุยด้วยประมาณ 10 ท่าน แต่ละท่านได้ให้ความเห็นที่แตกต่างกันออกไปโดยทางผู้ใหญ่และกำนันมองว่าการพัฒนาคนเป็นเรื่องที่ชุมชนจะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณในท้องถิ่นทั้งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล คลองห้าและองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีควรบรรจุมหาวิทยาลัยและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นโครงการหลักในแผนการใช้จ่ายงบประมาณ แทนที่จะเน้นไปที่การพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคในชุมชนเพียงด้านเดียว ส่วนนักการเมืองในท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารมองว่าการพัฒนาในเรื่องสาธารณูปโภคยังมีความจำเป็นจะต้องทำเพราะชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนา ให้เจริญเท่าที่ควร บางจุดยังจะต้องมีการสร้างถนน สะพานและไฟฟ้าเพื่อให้เกิดความสะดวกและเท่าเทียมกันทั้งชุมชน นอกจากนี้ฝ่ายบริหารก็ยังมองว่าปัจจุบันการจัดการศึกษายังไม่ได้โอนเข้าไป อยู่ในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง การสนับสนุนบางอย่างจึงยังทำได้ไม่เต็มที่ หากทางโรงเรียนมีความต้องการเร่งด่วนก็สามารถขอความช่วยเหลือโดยทางองค์การบริหารส่วนตำบล จะพิจารณาให้เป็นกรณีตามความเหมาะสมและยังมองว่าถ้าโรงเรียนโอนเข้าไปอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว การให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ น่าจะทำได้ง่ายและทันต่อความต้องการมากกว่าปัจจุบัน

“ตอนนี้ อบต. ยังเข้าไปดูแลโรงเรียนได้ไม่เต็มที่ทั้งเรื่องนโยบายและงบประมาณ สนับสนุนเพราะโรงเรียนยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในสังกัดของ อบต. การให้ความช่วยเหลือก็ทำเท่าที่จะทำได้เพราะ อบต. เองก็มีงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นด้านอื่น ๆ ให้ทำอีกเยอะ ต่อไปถ้าโรงเรียนเข้ามาอยู่กับ อบต. แล้วก็น่าจะดูแลได้มากกว่านี้ ตอนนี้ก็มีคนที่เขาพร้อมจะเข้า เมา ดูแลด้านนี้อยู่แล้ว”

(คุณท้วม/ 9 พ.ย. 2547)

“อยากให้เน้นการพัฒนาคนให้มาก ไม่ใช่ทำแต่ถนนหรือสะพาน บางคนก็กลัวเสียคะแนน คราวหน้ากลัวไม่ได้ คิดอย่างนี้ก็ไม่ไหว”

(คุณอ้น/ 4 ม.ค. 2548)

“ผมเห็นด้วยนะเรื่องการพัฒนาเยาวชน เรื่องกีฬา เรื่องสุขภาพ พวกนี้ผมว่าต้องทำให้มากกว่านี้ ถึงเวลาต้องทำแล้ว อย่างคอมฯ(พิวเตอร์) เดี่ยวนี้เด็กก็ต้องเป็นทุกคน”

(คุณนะ/ 7 ม.ค. 2548)

และในส่วนของนักการเมืองท้องถิ่นที่ไม่อยู่ในฝ่ายบริหารนับว่าเป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันมากที่สุดโดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความใกล้ชิดกับโรงเรียนบางชวดอนุสรณ์ทั้งในฐานะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบางชวดอนุสรณ์เองและบางท่านมีบุตรหลานกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนบางชวดอนุสรณ์ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่ 8 9 10 11 12 กลุ่มนี้มีประมาณ 5 ท่าน ที่คิดว่าโรงเรียนควรได้รับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้นเนื่องจากมองเห็นปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วนของโรงเรียนหลายด้านโดยเฉพาะปัญหาจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนนักเรียนทำให้จำนวนครูไม่เพียงพอ (ครูหนึ่งคนต่อนักเรียนประมาณ 40 คน) ปัญหานักเรียนล้นห้องเรียนทำให้ต้องนั่งเรียนกันอย่างแออัดและปัญหาการขาดแคลนคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

“ถ้าพูดเรื่องบางชวดก็เดียวกันเกือบทุกครั้ง บางหมู่เขาจะไม่ยอม เขาว่าที่นี่ได้ที่อื่นก็ต้องได้ เราก็บอกเขาว่ามันไม่เหมือนกัน ที่นี่เพิ่มแต่ที่อื่นลด(จำนวนนักเรียน) มันจะให้เท่ากันได้ยังไง(ครูอัตราจ้าง)...ก็ช่วยกันพูด มีหนู พี่..... แล้วก็.....”

(คุณรุ่ง/ 14 ธ.ค. 2547)

“บางชวดเขาขอมา เขาว่าเด็กเขาเยอะเราก็พิจารณาให้(ครูอัตราจ้าง) ตามความเหมาะสมเพราะเด็กเขาเยอะจริง โรงเรียนอื่นเขาว่าเขาก็ต้องได้เหมือนกัน เขาจะเอาเท่า ๆ กัน เราก็ต้องบอกเขาว่ามันไม่เหมือนกัน ก็ต้องอธิบายให้เขาเข้าใจ”

(คุณชัย/ 9 พ.ย. 2547)

ส่วนนักการเมืองที่ไม่มีความใกล้ชิดกับโรงเรียนมากนักซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากหมู่บ้านอื่น ๆ ที่อยู่นอกเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนบางชวดอนุสรณ์ กลุ่มนี้ก็จะมามองคล้ายกับทางฝ่ายบริหารคือมองว่าชุมชนยังมีจุดที่จะต้องพัฒนาอีกมากโดยเฉพาะถนนเข้าซอย สะพาน ไฟฟ้าและประปาซึ่งจะต้องทำให้ทุกคนรอบครัวได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง การดูแลให้ความช่วยเหลือโรงเรียนสามารถทำได้แต่ก็ควรทำอย่างเท่าเทียมกันทุกโรงเรียน ปัจจุบันในพื้นที่ตำบลคลองห้ามีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 4 โรงเรียน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลจะให้การสนับสนุนก็ควรจะให้ทุกโรงเรียนอย่างเสมอภาค ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยเฉพาะมากเกินไปจนกระทบต่อการพัฒนาหมู่บ้านอื่น ๆ อาจจะมีผลต่อฐานคะแนนเสียงของ นักการเมืองในพื้นที่ด้วย

“หนู.....กับหนู บางซอยทางเข้ายังเป็นลูกรัง ก็ต้องให้เขาก่อน ฝั่งโน้น(คนละฟากคลอง) เวลาจะข้ามเขาก็ต้องข้ามไปไกล ถ้าได้สะพานอีกจุดก็สะดวกขึ้น หนูอื่นเขามีอยู่แล้วก็ไม่เดือดร้อนแต่หนูเรายังไม่มี”

(คุณรัก/ 23 พ.ย. 2547)

“ที่บางซวดก็สนับสนุนไปเยอะแล้วนะ อย่างว่าเด็กเขาเพิ่ม แต่บางที่ก็ต้องคิดถึงหนูอื่นด้วย ทำไมบางซวดได้ 2 เขาได้แค่ 1 (ครูอัคราจ้าง) ไม่เท่ากัน ก็ต้องไปอธิบายให้เขาเข้าใจว่าไม่เท่ากันเพราะเด็กเขาเพิ่มนะ มันลำบากเหมือนกัน”

(คุณเจน/ 8 ธ.ค. 2547)

สำหรับประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ คือ การส่งเสริมของทางโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผน กำหนดนโยบาย และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาในส่วนของโรงเรียนโดยการพูดคุยกับครูและผู้บริหารพบว่าโรงเรียนมีการให้ความรู้ทางวาจาแก่ผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษากฎหมายการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการเข้ามามีบทบาททางด้านนโยบายและแผนการศึกษาของโรงเรียน โดยกิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติได้แก่การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมก่อนเปิดภาคเรียนและการประชาสัมพันธ์ในลักษณะของการแจ้งให้ทราบเมื่อโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการทำเป็นเอกสารแจกให้ผู้ปกครองและชุมชนโดยทั่วไปได้ศึกษาทำความเข้าใจ

“เรื่องสิทธิ หน้าที่ตาม พ.ร.บ. ก็มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบเกือบทุกครั้งเวลาที่โรงเรียนมีการจัดกิจกรรม บอกว่าเขามีหน้าที่อย่างไรบ้าง ให้รู้ว่าเดี๋ยวนี้ต้องเข้ามาช่วยกันดูแลตรวจสอบมากขึ้น”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

“เอกสารเผยแพร่ความรู้ยังไม่ได้ทำ ... แค(ภารกิจ)ที่ทำอยู่ตอนนี้ก็จะแย่แล้ว (หัวเราะ) ต่อไปคิดว่าคงจะมี แต่เวลามีประชุมก็เห็น ผอ.แจ้งให้ทราบเกือบทุกครั้งนะ ”

(ครูดี/ 10 พ.ย. 2547)

และในส่วนของผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง การสัมภาษณ์แต่ละท่านพบว่าส่วนใหญ่มองว่าโรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบายหรือร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนไม่มากนัก กิจกรรมที่ผู้ปกครองมองว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมในระดับปานกลางได้แก่ คณะ

ครู ผู้ปกครองและชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เข้ามาร่วมในการกำหนดเป้าหมายและภารกิจของโรงเรียน ส่วนกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น การแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารงานวิชาการหรืองานด้านการปกครอง การตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนและหลักสูตร ประเด็นเหล่านี้โรงเรียนยังมีแนวทางการดำเนินการที่ไม่ชัดเจนนัก

“ถ้างานสำคัญโรงเรียนก็เชิญประชุม ผอ. จะแจ้งให้ทราบในที่ประชุม เท่าที่ดูจะเป็นเรื่องกิจกรรมนะ เรื่องวิชาการพวกนี้ไม่ค่อยทราบเท่าไร...เรื่องการดูแลความประพฤติจะพูดแบบกว้าง ๆ ให้ร่วมมือกัน”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“ที่เป็นหลัก น่าจะเป็นกรรมการศึกษา เห็นเขาประชุมกันเรื่อยแต่ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องอะไรบ้าง พอจะมีกิจกรรมวันสำคัญเขาก็ประชุมกันก่อน บางวันมารับลูกก็เจอ แต่เรื่องวิชาการ หลักสูตรอะไรพวกนี้ คิดว่าโรงเรียนทำเองนะ กรรมการจากชุมชนหรือผู้ปกครองยังไม่มีส่วนร่วม ความรู้คงไม่พอ”

(ผปค.20/ 4 ต.ค. 2547)

“ยังไม่มีหรอก ถ้ามีก็ต้องรู้เพราะกับต้นคุยกันบ่อย เขาเป็นกรรมการต้องรู้มั้งว่าทำอะไร อีกอย่างก็เข้ามาที่โรงเรียนเป็นประจำ ไม่เห็นใคร(ผู้ปกครอง/ผู้นำชุมชน)บอกว่าทำอย่างไรอย่างนี้เลย เรื่องวิชาการครูเขาทำกันเอง”

(ผปค.3/ 28 ก.ย. 2547)

ข้อมูลที่ได้จากผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองทั่วไป สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครอง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในระดับแผนและนโยบายของโรงเรียน

5. การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ	คะแนนเฉลี่ย
5.1 เผยแพร่สิทธิ รูปแบบวิธีการให้ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อร่วมบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน	3.47
5.2 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานด้านวิชาการ งานธุรการ งานบริการ และงานปกครองโดยมีตัวแทนจากคณะครู ผู้ปกครองและชุมชน	3.46
5.3 คณะครู ผู้ปกครองและชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เข้ามาร่วมในการกำหนดเป้าหมายและภารกิจของโรงเรียน	3.57

ตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในระดับแผนและนโยบายของโรงเรียน (ต่อ)

5. การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ	คะแนนเฉลี่ย
5.4 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างอิสระ	3.39
5.5 มีตัวแทนผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียน ตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนและดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรเป็นระยะ ๆ	3.46
รวม	3.48

ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนดังกล่าวอาจพอสรุปเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนในด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจได้ดังนี้

1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะทำงานหลักที่เป็นตัวแทนผู้ปกครองและชุมชนในการเข้ามาจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนโดยโรงเรียนยังไม่มีแต่งตั้งหรือให้มีคณะทำงานอื่น ๆ เข้ามาทำหน้าที่ด้านการวิชาการ งานธุรการ หรืองานบริการโดยเฉพาะแต่อย่างใด การแต่งตั้งคณะทำงานเมื่อโรงเรียนมีโครงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

2) ผู้ปกครองและชุมชนยังมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาไม่มากนัก โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าหน้าที่การกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาควรเป็นหน้าที่ของครูและผู้บริหารเพราะครูและผู้บริหารน่าจะมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาดีกว่า ผู้ปกครองและน่าจะทำได้ดีกว่าผู้ปกครองด้วย การเข้ามาวางแผนและการกำหนดนโยบายเป็นการก้าวก่ายบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงซึ่งอาจจะกระทบต่อความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันและที่สำคัญคือผู้ปกครองและผู้นำชุมชนไม่มั่นใจว่าพวกตนจะทำได้ดีกว่าครูและผู้บริหารหรือไม่

3) ผู้นำชุมชนคิดว่ายังมีความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมวางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษา ส่วนหน่วยงานทางการเมืองในชุมชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลมองว่า สถานศึกษายังไม่ได้โอนเข้ามาอยู่ในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ได้ไม่มากนัก

4) โรงเรียนยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา

การประสานงานในภาพรวมเกี่ยวกับการวางแผนและกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารซึ่งถือว่ายังมีการดำเนินการไม่มากนัก

1.6 ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการ ร่วมงานกับชุมชนในการจัดหาแหล่งทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อส่งเสริม กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองและชุมชนในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในชุมชนเพื่อช่วยจัดหาแหล่งทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ในชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมหรือ สนับสนุนต่อกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครอง การ พูดคุยกับครูและผู้บริหารโรงเรียนพบว่า โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองกับชุมชน ในการสนับสนุนการศึกษาและการจัดหาแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อดึงเข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาที่ค่อนข้างเข้มแข็งแต่ยังไม่มีรูปแบบที่ตายตัวและยังมีการจัดกิจกรรมในรอบปีไม่ หลากหลายนัก ที่กล่าวว่ายังไม่มีรูปแบบที่ตายตัวเนื่องจากการเข้ามาเป็นเครือข่ายของกลุ่ม ผู้ปกครองและชุมชนนอกจากกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นหลักอยู่แล้ว ผู้ปกครองและ ชุมชนในส่วนอื่น ๆ ยังเข้ามามีบทบาทเป็นแกนนำหรือเป็นหลักในการดำเนินการในเรื่องเครือข่าย ไม่มากนัก แต่ละคนจะเข้ามาในบางเวลา บางโอกาสตามความสะดวกและความพร้อมซึ่งเท่าที่ สังเกตและพูดคุยกับผู้ปกครองบางส่วนที่ไม่ใช่คณะกรรมการสถานศึกษาทำให้ทราบว่าข้อจำกัด ด้านเวลาเป็นเรื่องสำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่วิธีการประสานงานหรือให้ข้อมูลจากทางโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากนี้ก็ยังพบว่าผู้ปกครองที่บุตรหลานของตนกำลังเรียนอยู่ที่ โรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ก็จะเข้ามามีบทบาทในลักษณะของเครือข่ายมากกว่ากลุ่มผู้ปกครอง ที่บุตรหลานของตนจบการศึกษาไปแล้วซึ่งจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ลดลง ส่วนผู้ปกครองที่บุตร หลานของตนเพิ่งเริ่มเข้าเรียนที่โรงเรียนก็มีแนวโน้มที่จะเป็นเครือข่ายผู้ปกครองกลุ่มใหม่ ๆ ที่เพิ่ม เข้ามาด้วย

“ตอนนี้ลูกจบหลายปีแล้ว ก็ไม่ค่อยได้เข้าไป ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เข้าไปบ่อย คุยกับ อาจารย์ใหญ่บ่อย เดียวนี้ถ้าเชิญประชุมก็เข้าไปเพราะยังเป็นกรรมการศึกษาอยู่ มีงาน สำคัญ ๆ เราก็ช่วยนะ ไม่ได้ทิ้งเลย”

(คุณท้วม/ 25 พ.ค. 2547)

“บางคนพอลูกจบเขาก็ห่าง...อย่าง (ชื่อคน) เมื่อก่อนก็เข้าไปช่วยดี มีอะไรเขาก็เข้าไป ตลอด เจอเขาเกือบทุกงาน เดียวนี้บ้าน ๆ เจอทีเพราะลูกเขาไม่ได้เรียนที่นี่แล้ว”

(ผปค.5/ 14 มิ.ย. 2547)

“คิดว่าเป็นเรื่องปกติ ลูกเราเรียนที่ไหนก็ต้องเข้าไปที่นั่น พอลูกจบไปต่อที่อื่นเราก็ต้องตามไปที่อื่นด้วย ถามว่าที่ที่เดิมเลยหรือเปล่า ก็ไม่ทิ้งนะแต่เราก็ต้องแบ่ง(เวลา)ไปดูที่อื่นด้วย อาจจะไม่เต็มที่เหมือนแต่ก่อน ที่เดิมก็มีคนใหม่ที่ลูกเขาเพิ่งเรียนเข้ามาแทน”

(ผปค.19/ 28 ก.ย. 2547)

ส่วนในด้านกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองก็พบว่ากิจกรรมหลัก ๆ ที่กลุ่มผู้ปกครองสนับสนุนโรงเรียนคือการร่วมบริจาคเงินและสิ่งของสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันเด็กแห่งชาติ หรือกิจกรรมทอดผ้าป่าการศึกษา เป็นต้น ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง เช่น การสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การจัดหาข้อมูลวิทยากรท้องถิ่น ผู้ปกครองยังมีการสร้างเครือข่ายที่ไม่ชัดเจนนักทั้งในแง่บุคคลที่จะมาเป็นแกนนำประสานงานเครือข่าย และ ความชัดเจนในการรวมกลุ่มของผู้ปกครองโดยผู้บริหารให้เหตุผลว่าผู้ปกครองไม่มีเวลามากพอที่จะเข้ามาช่วยดูแลอย่างเต็มเวลาเพราะแต่ละคนก็ต้องประกอบอาชีพของตน การสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อโรงเรียนเป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อนโดยมีครูหรือผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานให้กับผู้ปกครองเนื่องจากครูจะรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกครองในภาพรวมว่าแต่ละคนมีความพร้อมในด้านใดบ้าง นอกจากนี้ครูก็ยังสามารถประสานงานหรือพูดคุยกับผู้ปกครองทุกคนได้อยู่แล้วด้วย

“ก็มีบ้าง เวลาที่โรงเรียนมีกิจกรรมผู้ปกครองเขาก็เข้ามาช่วย อย่างทอดผ้าป่าครั้งที่แล้วเราก็ได้ผู้ปกครองช่วยกันรับไป ก็ได้มาเยอะ ... แต่ถ้าจะให้ไปเป็นเครือข่ายด้านแหล่งเรียนรู้หรือวิทยากร โรงเรียนก็คงต้องเริ่มก่อนเพราะผู้ปกครองก็ไม่ค่อยมีเวลา ”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

“ผู้ปกครองที่เข้ามาช่วยส่วนมากก็จะเป็นเรื่องกิจกรรม แต่เรื่องวิทยากรยังไม่มึนนะ หรือมีแต่เราไม่รู้ก็ไม่รู้ ... เรื่องรวบรวมรายชื่อคนที่จะมาเป็นวิทยากรหรือสถานที่เรียนรู้ก็ยังไม่ได้อ่านนะ ที่พาไปอย่างอะไร พิธีกรกันวิทยากรนี่เขาก็รู้กันอยู่ แต่ที่อยู่ในชุมชนจริง ๆ ก็ยังไม่ได้อ่านนะ”

(ครูพร/ 19 พ.ย. 2547)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้ปกครองประมาณ 20 ท่านพบว่าการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองเพื่อจัดหาแหล่งทรัพยากรและบริการในการสนับสนุนทางการศึกษาโดยตรงนั้น ยังไม่เป็นรูปธรรมนักโดยผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาและความสามารถเพียงพอที่จะเข้ามาจัดการได้ สำหรับผู้ปกครองบางส่วนที่มีเวลา (5 ท่านจากการสัมภาษณ์) บอก

ว่าคงทำได้ยากเพราะไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของโรงเรียนอย่างเพียงพอ จึงไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นอย่างไร นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นแกนนำในการบริหารจัดการเครือข่ายด้วย การรวมตัวกันในระดับองค์กรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาจึงยังไม่เกิดขึ้น

“ต้องทำมาหากิน ออกแต่เช้าทุกวันค่ะ ยิ่งวันเสาร์-อาทิตย์ยิ่งไม่ค่อยมีเวลาเลยเพราะมากันเยอะ(ดีทอล์ฟ) วันจันทร์ก็เบาหน่อย(คนไม่มาก) ให้ช่วยคงไม่ค่อยได้ อย่างคนที่เขาฐานะดีก็น่าจะช่วยได้นะคะ อย่างหนูไม่มีความรู้อะไร”

(ผปค.2/ 28 พ.ค. 2547)

“คนที่มีความพร้อม(ฐานะดี)ที่นี้ก็มีเยอะเหมือนกัน แต่ไม่รู้ว่าเขาให้ความสำคัญมากแค่ไหน... ถ้าจะรวมตัวกันจริง ๆ น่าจะเริ่มที่ผู้ปกครองเพราะมันเกี่ยวกับลูกหลานเขาโดยตรง แต่ดูแล้วก็มีภาระกันทุกคน คงต้องให้ครูเป็นฝ่ายชักชวนเข้ามา ”

(ผปค.25/ 13 ธ.ค. 2547)

“มีปัญหาเยอะเหมือนกัน อย่างแรกเลยคือเราไม่รู้ว่โรงเรียนเขาต้องการให้ช่วยอะไรบ้าง เขาขาดอะไรหรือมีอะไรพอแล้ว ถ้าผู้ปกครองรู้จักอาจจะเข้าไปช่วยได้บ้าง อีกอย่างคือไม่รู้ว่าจะให้ใครมาเป็นแกน เพราะถ้าจะให้มีการรวมตัวกันจริง ๆ ก็ต้องมีคนที่เป็นหลัก เขาจะยอมเสียสละเวลาหรือเปล่า”

(ผปค.22/ 26 ต.ค. 2547)

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของหน่วยงานและสมาชิกในชุมชนที่ไม่ใช่ผู้ปกครองนักเรียนโดยตรงในการเข้ามาช่วยจัดหาแหล่งทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ในชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมต่อกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้นำในชุมชนซึ่งพบว่า ชุมชนมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการแหล่งทรัพยากรและบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมต่อการพัฒนาผู้เรียนหลายกิจกรรม โดยส่วนใหญ่เกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้นำหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนที่เห็นว่าทรัพยากรที่หน่วยงานมีอยู่อาจจะเอื้อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาได้ การอำนวยความสะดวกหรือแสดงความมีน้ำใจทางวาจาของผู้นำหน่วยงานช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานได้ง่ายขึ้น กิจกรรมที่พบจากการสังเกต คือ (1) ท่านผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 เสนอให้ความช่วยเหลือด้านยานพาหนะและบุคลากร โรงเรียนจึงขอความอนุเคราะห์ยานพาหนะนำนักเรียนไปทัศนศึกษาและไปเข้าค่าย กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 ส่งเจ้าหน้าที่มาช่วยสอนเกี่ยวกับระเบียบวินัยแก่ลูกเสือ – ยุวกาชาด เป็นต้น (2) ท่านผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรตำบลคลองห้าเสนอให้ความช่วยเหลือด้านวิทยากร โรงเรียนจึงขอความอนุเคราะห์วิทยากรในการให้ความรู้เรื่องกฎจราจรแก่นักเรียน

รวมทั้งขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ช่วยดูแลความสงบและอำนวยความสะดวกเวลาจัดกิจกรรม (3) อุบาสิกานุญนาถ จินจันทร ซึ่งปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดหัดตสสารเกษตรแสดงความจำนงที่จะให้การสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชนผ่านทางผู้บริหารและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา (นายณรินทร์ ศรีชัย) โรงเรียนจึงขอรับบริจาคเงินเพื่อการศึกษา จำนวน 2 ครั้ง วงเงินประมาณ 650,000 บาท (4) วัดปัญญาภิรมย์นันทารามแสดงความจำนงให้ความช่วยเหลือในเรื่องวิทยากรและทุนสนับสนุนการเรียนของเด็ก ซึ่งทางโรงเรียนได้ ส่งรายชื่อนักเรียนเพื่อขอรับทุนการศึกษาประมาณปีละ 10 ทุน (5) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าโดยรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (นายเต็ม บางขวด) เสนอที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ทางโรงเรียนกรณีที่มีปัญหาหรือความต้องการเร่งด่วน ทางโรงเรียนจึงขอการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจ้างครูอัตราจ้างเมื่อจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับการร่วมงานกับชุมชน คือ การส่งเสริมของทางโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายชุมชนในการจัดหาแหล่งทรัพยากรและบริการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งพบว่าโรงเรียนยังไม่มีกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ปกครองหรือชุมชนโดยตรง การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนผู้บริหารจะดำเนินการด้วยตนเอง สำหรับครูในโรงเรียนที่สามารถช่วยผู้บริหารได้มีอยู่ 2-3 ท่านซึ่งเป็นคนในชุมชนและโดยส่วนตัวแล้วก็จะรู้จักกับผู้นำชุมชนรวมทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นอย่างดี การประสานงานด้านต่าง ๆ กับผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ก็จะดำเนินการเป็นครั้งไปตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร และในส่วนของชุมชนเองก็ไม่มีกรรวมตัวให้เห็นอย่างชัดเจนเช่นกันโดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายของครอบครัวหรือสถาบันทางสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งครูบางท่านให้ความเห็นว่าการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนทางการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี แต่ทั้งโรงเรียนและชุมชนต่างก็อาจจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้อีกมากเนื่องจากเป็นเรื่องที่โรงเรียนและชุมชนยังไม่คุ้นเคย โดยเฉพาะชุมชนเองที่ยังมองว่าการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนทางการศึกษาเป็นเรื่องที่ไกลตัว และที่สำคัญคือชุมชนยังไม่มีบุคคลที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนหรือแกนนำในการประสานงานให้กับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนทั้งหมด

“เรื่องประสานงานกับชุมชน ผอ. จะเป็นหลักเพราะเขารู้จักคนเยอะ เวลาขอความร่วมมือเขาก็จะเข้าใจพูด คนอื่น(ครู) ก็ช่วยกัน อย่างพี่ อย่างครูสง ครูเขาว์ก็ช่วยได้บ้าง แต่เรื่องเครือข่ายอะไรนี้ พี่ว่าโรงเรียนคงต้องเริ่มก่อน บางทีชุมชนเขาก็ไม่รู้หรือว่าจะต้องทำยังไง อีกอย่างก็คงต้องใช้เวลาด้วย”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

“อยากทำเหมือนกัน ตอนนี้เป็นหลักให้ก็มีน้ำน้อย พื้อด ปูจิม มีอะไรเขาก็ช่วยได้มาก แต่ถ้ามีคนเข้ามาเพิ่ม มาช่วยดูแลเรื่องเครือข่ายโดยตรงก็น่าจะดี คิดว่าต่อไปก็ต้องทำ เราคงจะอยู่หนึ่ง ๆ ไม่ได้”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

และในส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเอง ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะอยากให้มีผู้เข้ามาทำหน้าที่เป็นแกนนำในการประสานงานเครือข่าย แต่ก็มองว่าทุกคนต่างก็มีภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบโดยเฉพาะคนที่มีความสำคัญหรือได้รับการยอมรับจากชุมชน ส่วนมากก็จะมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว ถ้าต้องการให้เกิดการประสานงานหรือสร้างเครือข่าย ทางโรงเรียนควรจะมอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งเป็นหลักในการประสานงานกับผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชน โดยทำในลักษณะของทีมงานที่มีผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ ส่วนครูที่รับผิดชอบจะต้องทำหน้าที่ในการดึงให้ทีมงานเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้อย่างมากที่สุด

“ผมว่าเป็นไปได้ แต่ทางโรงเรียนก็ต้องเป็นหลักให้เพราะแต่ละคนก็ต้องทำมาหากิน ถ้ามีครูที่คอยประสานงานให้เข้ามามีส่วนร่วม ผมว่าก็น่าจะดีนะ ถ้าให้ทำกันเองหมดคงลำบากเหมือนกัน”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“อะไรที่เป็นการเสียสละก็น่าจะทำ อย่างคนที่เขาสบายแล้ว (ฐานะดี) ก็น่าจะเข้ามาช่วยกันตรงนี้ ถ้าไม่สะดวกโรงเรียนก็ควรจะเป็นแกนนำให้ เพราะด้านนี้โรงเรียนจะรู้ดีกว่าผู้ปกครอง โรงเรียนต้องเป็นหลัก”

(ผปค.22/ 26 ต.ค. 2547)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนแตกต่างจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองเล็กน้อยโดยผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเฉพาะในด้านการเข้าไปให้บริการและร่วมงานกับชุมชนซึ่งผู้ปกครองมองว่าครู ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันให้บริการชุมชน เช่น งานพัฒนาสถานที่ ช่วยงานประเพณี เทศกาลสำคัญ เป็นต้น ประเด็นนี้ผู้วิจัยคิดว่าการศึกษาที่ผู้ปกครองมองว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่าย พันธมิตรเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรและบริการจากชุมชนในระดับมากเกิดจากเหตุผล 2 ประการ ประการแรก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสติดตามการทำงานของโรงเรียนตลอดเวลาแต่มองโรงเรียนจากสภาพที่เห็นในชุมชนซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่น ๆ แล้ว

โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ค่อนข้างมากและต่อเนื่อง ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงคิดว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับชุมชนอยู่ในระดับมาก เหตุผลอีกประการหนึ่งคือความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อผู้บริหารและคณะครูทุกคน รวมทั้งคุณภาพของโรงเรียนในภาพรวมทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองในทางบวกว่ากิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนจะต้องอยู่ในระดับที่ดีด้วย ซึ่งผลการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองแสดงดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรและบริการจากชุมชน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

6. การใช้ทรัพยากรและบริการจากชุมชน	คะแนนเฉลี่ย
6.1 สร้างพันธมิตรกับองค์การ หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อสร้างแนวร่วมและขยายเครือข่ายทรัพยากรทางการศึกษา	3.64
6.2 ร่วมประชุมกับคณะกรรมการในชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน	3.63
6.3 รวบรวมแหล่งความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบริการด้านต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ศึกษาค้นคว้า	3.78
6.4 จัดหาข้อมูลในกิจกรรมของชุมชนที่เสริมทักษะต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เข้าไปเรียนรู้และฝึกประสบการณ์	3.71
6.5 ครู ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันให้บริการชุมชน เช่น งานพัฒนาสถานที่ ช่วยงานประเพณี เทศกาลที่สำคัญ	3.86
รวม	3.74

ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหารและผู้นำชุมชนดังกล่าวอาจพอสรุปเกี่ยวกับสภาพการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดหาแหล่งทรัพยากรหรือบริการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนได้ดังนี้

1) ลักษณะการสร้างเครือข่ายเกิดจากการแสดงบทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำทั้งสองฝ่ายทั้งฝ่ายผู้บริหารโรงเรียนและฝ่ายผู้นำในชุมชนที่จะต้องมีการประสานงานและสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างกันโดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องวางตัวอย่างเหมาะสม รู้จักให้เกียรติแก่ผู้นำชุมชนในทุกระดับโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างเพียงพอ ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะหัวหน้าหน่วยงานหรือส่วนราชการ การแสดงออกก็มีผลต่อความมั่นใจของครูและผู้บริหารด้วย ถ้าผู้นำชุมชนหรือหัวหน้าหน่วยงานมีการแสดงออกที่เป็นกันเอง ผู้บริหารก็มีความมั่นใจที่จะเข้าหาเพื่อระดมความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายมากขึ้น

2) การสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองและชุมชนชนในการจัดหาแหล่งทรัพยากรหรือบริการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนยังไม่ชัดเจนนักโดยเฉพาะในระดับผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ต่างก็มีภาระที่จะต้องรับผิดชอบทำให้ไม่สามารถเข้ามารวมตัวกันได้ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนเองขาดแกนนำที่จะเป็นหลักทั้งในระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียน ส่วนการสร้างเครือข่ายในระดับของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่กิจกรรมก็ยังมีไม่มากนักทั้งที่โดยศักยภาพของชุมชนเองน่าจะสามารพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็งขึ้นได้อีกมาก

3) ปัญหาหลักของผู้ปกครองก็คือผู้ปกครองบางส่วนไม่ทราบว่าโรงเรียนต้องการให้ผู้ปกครองสนับสนุนในเรื่องใดบ้างเนื่องจากโรงเรียนยังขาดระบบการประชาสัมพันธ์และการประสานงานด้านเครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนขาดครูที่จะเข้ามาดูแลติดต่อประสานงานให้ผู้ปกครองทราบว่าโรงเรียนจะจัดกิจกรรมอะไร โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือด้านแหล่งเรียนรู้หรือวิทยากรด้านใดบ้างเป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ปกครองไม่มั่นใจว่าจะเข้ามาสร้างเครือข่ายหรือให้การสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการของโรงเรียนหรือไม่

4) ความรู้สึกของผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดหาทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อสนับสนุนการศึกษาในภาพรวมต่างก็มองว่าเครือข่ายที่เป็นอยู่นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วอาจจะยังไม่มีตัวบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่อย่างชัดเจนมากนัก แต่ในความรู้สึกของผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ก็มีการเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลาในการที่จะเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยสังเกตได้เหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมา

1.3 สรุปสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน สำหรับกรณีของโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเมื่อพิจารณาตามกรอบกิจกรรมความเป็นหุ้นส่วน 6 ด้าน พบว่า กิจกรรมความเป็นหุ้นส่วนที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน คือ การสนับสนุนทางด้านการเงินและทรัพยากรต่าง ๆ การช่วยดูแลเด็กเมื่อโรงเรียนมีการจัดกิจกรรม และการช่วยเป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสารให้กับทางโรงเรียน ลักษณะความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนอย่างเป็นทางการยังไม่ชัดเจนนัก

2) ความเป็นหุ้นส่วนของชุมชนเกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้นำชุมชนที่มองเห็นความสำคัญของการศึกษาประกอบกับผู้นำชุมชนมีความสนิทสนมและให้การยอมรับในตัวครูและผู้บริหารโรงเรียน

เรียนอยู่แล้ว ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จึงมีการเสนอตัวหรือเปิดโอกาสให้ผู้บริหารขอความช่วยเหลือหรือความร่วมมือด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานในชุมชน เช่น งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับทางด้านโรงเรียนเอง สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเกิดจากวิสัยทัศน์และความสามารถในการบริหารงานของตัวผู้บริหารทำให้สามารถดึงความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จากผู้ปกครองและชุมชนได้มากขึ้น

3) สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนที่เป็นอยู่ ฝ่ายครูและผู้บริหารจะเป็นฝ่ายเสนอความต้องการ ส่วนฝ่ายผู้ปกครองและชุมชนจะเป็นฝ่ายคอยตอบสนองความต้องการของโรงเรียนตามที่จะสามารถดำเนินการได้ซึ่งส่วนใหญ่ทางผู้ปกครองและชุมชนจะสามารถให้การตอบสนองได้เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนทั้งในด้านงบประมาณและความร่วมมือต่าง ๆ ส่วนการตอบสนองให้กับชุมชนทางโรงเรียนก็จะให้ความร่วมมือกับชุมชนด้วยดีในทุก ๆ ด้านทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นไปด้วยดีมาโดยตลอด

4) สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในแง่ความรู้สึกหรือทัศนคติถือว่าอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าพวกตนเป็นเจ้าของโรงเรียนและควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของบุตรหลานมากขึ้น แต่ในแง่ความรู้และการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมถือว่ายังอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการทำหน้าที่ผู้ปกครองและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการปฏิบัติที่ดีอยู่แล้ว

5) สภาพการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยครูและผู้บริหารถือว่ามีปฏิบัติไม่มากนักโดยเฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับการแสดงบทบาทแก่ผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคล (ครู) เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่ตัวผู้บริหารจะเป็นหลักในการดำเนินการ

ตอนที่ 2 บริบทที่เชื่อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การนำเสนอเกี่ยวกับบริบทที่เชื่อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เชื่อและส่วนที่เป็นอุปสรรคซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 บริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สำหรับบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงที่พบในโรงเรียนและชุมชน ประกอบกับแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ บริบทด้านโรงเรียนและผู้บริหาร บริบทด้านผู้ปกครองและ บริบทด้านชุมชน ซึ่งในแต่ละด้านจะแยกนำเสนอเป็นประเด็นย่อย ๆ ของแต่ละด้านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.1.1 บริบทด้านโรงเรียนและผู้บริหาร

ด้านโรงเรียนและผู้บริหาร ผู้วิจัยนำมารวมไว้ในด้านเดียวกันเนื่องจากเห็นว่าการดำเนินการในระดับโรงเรียนผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาได้แก่คณะครูและนักการภารโรงที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันจนส่งผลให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชน ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนก็ย่อมจะส่งผลต่อโรงเรียนในภาพรวมทั้งสิ้น โดยเฉพาะตัวผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดของหน่วยงาน สำหรับบริบทของโรงเรียนและผู้บริหาร ถ้าหากพิจารณาในรายละเอียดแล้วสามารถจะแยกนำเสนอเป็นประเด็นหรือบริบทย่อย ๆ ได้ดังนี้

1) บุคลิกภาพและความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การศึกษาด้านบุคลิกภาพและการทำงานของผู้บริหารพบว่าผู้บริหารโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์มีลักษณะเด่นหลายประการที่ควรจะนำเสนอเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ประการแรกคือ ผู้บริหารมีความตั้งใจ ทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มที่ มาเร็ว กลับช้าจนติดเป็นนิสัย (07.00 – 18.00 น.) การปฏิบัติหน้าที่ขณะอยู่ที่โรงเรียน ผู้บริหารจะคอยตรวจสอบอยู่ตลอดเวลาว่ามีจุดใดที่ยังมีปัญหสมควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งในด้านอาคารสถานที่ ด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้โรงเรียนอยู่ในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในด้านอาคารสถานที่ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด ตลอดระยะเวลา 10 เดือนที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลพบที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาคารสถานที่หลายอย่าง เช่น การปรับปรุงบริเวณเสาธงชาติให้มั่นคงและสวยงามขึ้น การเทคอนกรีตบริเวณถนนหน้าอาคาร ป. 1-3 (อาคารหมายเลข 12 หน้า 97) การปลูกต้นไม้และปรับปรุงสวนหย่อมบริเวณหน้าโรงเรียน การก่อสร้างอาคารหลังใหม่ การปรับปรุงห้องพัสดุเป็นห้องกระจก ติดเครื่องปรับอากาศ การปรับปรุงโรงอาหารและบริเวณให้มีความสะอาด สะดวกและรองรับนักเรียนได้มากขึ้นจาก 300 คน เป็น 600 คน การจัดหาเวทีสำหรับการใช้ในการแสดงและจัดกิจกรรม

ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนกิจกรรมทางด้านวิชาการ ผู้บริหารได้จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมที่สอนน้อง(เดิมไม่มี) กิจกรรมภาษาไทยวันละคำ กิจกรรมการเล่าข่าว การฝึกให้นักเรียนพูดต่อหน้าชุมชน เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชนที่ผู้บริหารให้มีการจัดเพิ่มเติมในโรงเรียน(เดิมไม่มี) ได้แก่ กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ และกิจกรรมการทอดผ้าป่าชวดแก้ว เป็นต้น

ด้านการบริหารงานบุคลากร ผู้บริหารจะคอยดูแลอำนวยความสะดวกให้กับครูและผู้ปกครองนักเรียนโดยเฉพาะครูทุกคน ผู้บริหารจะให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทำให้ผู้บริหารได้รับการยอมรับจากครูทุกคน ส่วนในด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ท่านผู้บริหารเป็นคนที่ใช้คำพูดได้ดีมาก รู้จักวิเคราะห์ผู้ฟังทุกระดับและเลือกใช้คำพูดที่ผู้ฟังรู้สึกสบายใจ ผู้ฟังรู้สึกที่ผู้บริหารให้เกียรติทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจ อยากให้ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือในด้านต่าง ๆ การวางตัวของผู้บริหารเองก็มีความเสมอต้นเสมอปลาย เป็นกันเองและอ่อนน้อมถ่อมตนจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นธรรมชาติของตัวท่านเอง

“ผอ. เป็นคนสุภาพมาก คุยแล้วสบายใจไม่รู้สึกรู้สึกรัด เป็นกันเองกับทุกคน อย่างผมเป็นกรรมการศึกษาก็มีกำลังใจเข้ามาทำงาน”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“หนูว่า ผอ.เป็นคนพูดตรง ๆ ดี มีอะไรก็บอกตรง ๆ ว่าเป็นยังไง มีปัญหาอะไรบ้าง ตอนแรกก็คิดนะว่าผอ.ให้เกียรติเราเพราะหนูเป็นกรรมการศึกษาแต่กับคนอื่นเขาก็บอกว่ายดีเหมือนกัน”

(คุณรุ่ง/ 7 ม.ค. 2547)

“ยังไม่เคยคุยกับ ผอ. เป็นส่วนตัว ส่วนมากคนอื่นเขาคุยเราก็ฟังบ้าง ตอนเย็น เท่าที่ดูเขาพูดเวลาประชุมก็คิดว่าเขาพูดดีนะ มีอะไรเขาก็ชี้แจงให้เข้าใจ ทำอะไรบ้าง อะไรที่มีปัญหาเขาก็บอกให้เรารู้ ทำให้เราเข้าใจมากขึ้น บางอย่างที่เราคิดว่าพอช่วยได้เราก็อยากจะช่วย”

(ผปค.12/ 6 ส.ค. 2547)

ลักษณะเด่นอีกประการของผู้บริหารคือ ท่านเป็นคนที่มิ่วสัยทัศน์และทำงานเชิงรุกม เตลอด งานที่ท่านเห็นว่าจะเกิดประโยชน์ต่อเด็กท่านจะรีบตัดสินใจทำทันทีทั้งที่ในบางครั้งยังมีปัญหาในด้านงบประมาณแต่ท่านถือคติว่า“ทำไป/ก่อน ถ้ามีผลงานเดี๋ยวก็น่ามีคนเข้ามาสนับสนุน” ซึ่งนับว่ามีความเสี่ยงพอสมควรแต่จากการสังเกตและติดตามมาตลอดก็พบว่ายังไม่เคยมีงานใดที่ไม่ประสบความสำเร็จ พบแต่ว่าพอเริ่มลงมือทำผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน

ก็เข้ามาช่วยกันอย่างพร้อมเพรียงทุกครั้งเนื่องจากมีความศรัทธาในความตั้งใจของท่าน นอกจากนี้ท่านก็ยังให้ความสำคัญกับชุมชนมากกว่าผู้บริหารคนก่อน ๆ โดยมองว่าการที่โรงเรียนจะพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดได้นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยการผลักดันและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากผู้ปกครองและชุมชน ท่านจึงถือว่าภารกิจด้านการสร้างความสัมพันธ์และแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก

“ผอ.เขาเข้าใจพูด เวลาชาวบ้านมีงานก็จะเข้าไปตลอด ถ้าไม่ว่างก็ให้ครูไปแทน ไม่ค่อยขาด บางทีก็เป็นพิธีกรให้ พูดไปพูดมาเดี๋ยวก็เข้าเรื่องโรงเรียน อยากรู้ทำโน่น ทำนี่ แกพูดเป็น(หัวเราะ) ”

(ครูดี/ 10 พ.ย.2547)

“เขาทำให้ชาวบ้านเห็น บอกว่าจะทำอะไรก็ทำได้ ให้เขาเห็นจริง ๆ ชาวบ้านเขาเห็นผลงานก็อยากเข้ามาช่วย บางอย่างนะ ยังไม่มีชักบาทแต่ก็ทำไปก่อน ใจเราก็ใจไม่ค่อยดี แต่แป็บเดียวแค่นั้นแหละ(กระซิบ)ไม่รู้ว่ามีมาจากไหนมั่ง(การสนับสนุน) บางทีเราก็งงง”

(ครูที/ 7 ก.พ. 2548)

“อาจารย์ใหญ่เขาเก่ง ยอมรับเลยว่าเก่งมาก ตรงไหนที่เราคิดว่าไม่ได้แกก็ทำได้ ตรงไหนตรงนั้นะ ดึงเข้ามาได้หมด ต้องยอมรับแกจริง ๆ เก่งมาก(ยิ้ม)...แล้วอีกอย่างนะ เขาเป็นกันเองมาก ๆ เลย คุยกันที่ไรเรารู้สึกว่าเขาให้เกียรติเรานะ ไม่ใช่คนละครดับ เขา ผอ. เรา ชาวบ้าน อย่างนี้ไม่ใช่”

(คุณรุ่ง/ 14 ธ.ค. 2547)

ส่วนด้านการบริหารงบประมาณของผู้บริหาร ทุกฝ่ายทั้งครู กรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนต่างก็เห็นด้วยว่าท่านมีการบริหารงานด้านงบประมาณที่โปร่งใสมาก การใช้จ่ายแต่ละด้านท่านจะมีการขอคำปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องโดยตลอด ถ้าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ งบประมาณของโรงเรียนอย่างน้อยท่านจะปรึกษากับครูที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการ ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ท่านจะมีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้ง ทั้งในขั้นตอนการตัดสินใจและการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจสอบการใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยการใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ นอกจากการให้ครูที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการสถานศึกษาตรวจสอบได้แล้ว งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงท่านก็จะมีการชี้แจงให้ทราบในที่ประชุมผู้ปกครองด้วย การใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนจึงเหมือนกับว่าจะต้องผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาทุกครั้ง ทั้งในลักษณะขอคำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะ และการแจ้งให้ทราบก่อนดำเนินการ ประกอบกับการที่โรงเรียนให้ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาเป็นที่ปรึกษาและดูแล

ตรวจสอบได้ตลอดเวลา ทำให้อยู่ในสภาพเหมือนกับคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นหลักในการดำเนินการ ซึ่งบางครั้งผู้ปกครองหรือชุมชนมีข้อสงสัยก็จะไม่เข้ามาตรวจสอบกับทางโรงเรียนโดยตรงเพราะรับรู้ตรงกันว่ากิจกรรมเกิดจากความเห็นชอบในนามของคณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่จึงสอบถามไปยังคณะกรรมการแทนซึ่งเป็นผลดีต่อโรงเรียนเพราะเกิดภาพการทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา การชี้แจงข้อสงสัยต่าง ๆ ก็กลายเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนจากชุมชนทำให้ทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกที่ดี

“เรื่องเงินนี้ผมจะไม่เข้าไปแตะเลย ช้วนเขาเป็นคนจัดการหมด เรื่องเบิก เรื่องบัญชี เราจะไม่เข้าไปยุ่ง พี่ออกแก็ก็จะเข้ามาดูให้ด้วย ทำอย่างนี้เราก็นสบายใจ”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค.2547)

“บางที่ยืมตรงนั้นมาโปะตรงนี้ก่อน อันนี้ต้องทำก่อนนะ ยืมก่อน เดี่ยวตรงนั้นมาแล้วจะคืนให้ พี่ต้องทำบัญชีไว้ตลอด เดี่ยวลืม พอมีเงินเข้ามาก็มีเรื่องให้ทำตลอด (หัวเราะ) แต่แก็ไม่ถือเงินนะ ให้เราเป็นคนเบิก คนจ่ายเอง แก็เป็นคนสั่ง...(ชื่อผู้พูด)...ไปเบิกมาจ่ายตรงนี้ก่อนนะ”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

“เรื่องการใช้จ่ายเงิน ทางโรงเรียนก็ให้น้ำเข้าไปช่วยดูแล้วว่าทำอะไรมั่ง ก็ปรึกษากันเกือบทุกครั้ง ถ้ามีอะไรที่กรรมการหรือชาวบ้านเขาสงสัย ส่วนใหญ่น้ำก็จะเป็นคนชี้แจงเอง ผอ.จะชี้แจงตอนประชุม (ปีละ 1-2 ครั้ง) อย่างงี้ดี มีอะไรเขาก็มาถามที่เรา ไม่ไปที่โรงเรียน ครูเขาก็สบายใจ จะได้ทำงานกันอย่างเต็มที่ ”

(คุณแอ๊ด/ 5 พ.ย. 2547)

2) ผลงานของผู้บริหารคนก่อน (อาจารย์สุปราณี บัวสมบุญ) ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชนมาก่อนแล้วโดยเฉพาะผลงานทางด้านวิชาการ ข้อมูลจากการพูดคุยกับศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 ทำให้ทราบว่าโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับมานานทั้งในระดับอำเภอคลองหลวง และในระดับจังหวัดโดยตลอดระยะเวลาที่ท่านอาจารย์สุปราณีทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน (อาจารย์ใหญ่) ท่านได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ครูทุกคนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนและอยู่กับนักเรียนให้มากที่สุด กิจกรรมด้านอื่น ๆ ให้เป็นเรื่องรองลงไปโดยเฉพาะถ้าเป็นกิจกรรมที่ครูจะต้องทิ้งให้นักเรียนอยู่กับตามลำพังแล้ว ท่านอาจารย์สุปราณีจะไม่ให้การสนับสนุนซึ่งผลการบริหารในลักษณะดังกล่าวทำให้ครูส่วนใหญ่อยู่แต่ในโรงเรียนและดูแลด้านการเรียนการสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่ และผลที่ตามมาคือนักเรียน

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนส่วนใหญ่และอยู่ในระดับต้น ๆ ของจังหวัด ปทุมธานี และเมื่ออำเภอหรือจังหวัดมีการจัดกิจกรรมประกวดหรือแข่งขันทางวิชาการระหว่าง โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตจังหวัดปทุมธานี นักเรียนจากโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์จะได้รับการยอมรับ อย่างกว้างขวางว่ามีความสามารถหรือทักษะทางวิชาการที่ดี

“ยอมรับเลยว่าเรื่องวิชาการที่นี้ดี ที่ย้ายลูกเข้ามาก็เพราะเรื่องนี้แหละ เด็กจบที่นี้สอบเข้า โรงเรียนดี ๆ ได้เยอะ อย่างสวนกุหลาบ ธรรมศาสตร์(ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต)”

(ผปค.23/ 15 พ.ย.2547)

“ด้านวิชาการก็เห็นเขาดีมาตั้งแต่สมัยอาจารย์เสรีฐ (อาจารย์สุปราณี บัวสมบุญ) อาจารย์เขานั้นด้านวิชาการ เด็กบางซวดจะเรียนดีกว่าที่อื่น (ในเขตคลองห้า) เวลาแข่งขันที่นี้จะได้เยอะ”

(คุณชัย/ 9 พ.ย. 2547)

“สมัยอาจารย์สุปราณี วิชาการจะเข้มกว่านี้อีก ด้านวิชาการของเราจะเด่นกว่าที่อื่น ครู จะออกไปไหนไม่ค่อยได้ ต้องอยู่กับเด็กตลอด แต่อาจารย์ใหญ่แกให้ออก(ไปข้างนอก/ เข้าหาชุมชน)ได้ แกเน้นด้านอาคารสถานที่ด้วย ด้านชุมชนด้วย วิชาการเข้มลดลงกว่าแต่ก่อน”

(ครูโถม/ 9 พ.ย. 2547)

สำหรับผู้บริหารคนปัจจุบันท่านได้มีการสานต่อนโยบายและงานของผู้บริหาร ท่านก่อนทั้งในด้านวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก นอกจากนี้ท่านยังให้ความสำคัญกับงานเพิ่มเติมอีกหลายด้าน เช่น งานด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน งานด้านอาคารสถานที่ เป็นต้น เด็กจึงได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ประมาณ 7 ปี (รวมระยะเวลาของผู้บริหารท่านก่อน) ซึ่งผลงานที่ต่อเนื่องทำให้ผู้ปกครองนักเรียน ให้การยอมรับและโรงเรียนเป็นที่รู้จักในวงกว้างทั้งในพื้นที่ตำบลคลองห้า คลองสาม คลองสี่ และ คลองหก โดยเกิดกระแสจากภายในกลุ่มผู้ปกครองแบบปากต่อปากและในภายหลังมีผู้ปกครอง ย้ายนักเรียนเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก

“ญาติพี่น้องกันที่.....(โรงเรียนแห่งหนึ่งในตำบลคลองห้า)ก็ชวนย้ายมาที่นี้เกือบหมด ค่อยโน้มน้าวจ้าอ่านไม่ออก พอมาเปรียบเทียบกับลูกเราเรียนที่นี้แล้วอ่านออก เขาก็ย้าย ตามมา ... ชวนเขากี่มา”

(ผปค.23/ 15 พ.ย.2547)

“วิชาการเรานั้นมาตั้งแต่สมัยอาจารย์สุปรานีแล้ว เมื่อก่อนนะ เน้นมากกว่าเดี๋ยวนี้อีก มีแข่งขัน(ทางวิชาการ)เมื่อไรเขาจะรู้ แถวนี่ บางขวดเรากวาดเกือบทุกรายการ เดี่ยวนี้ ผอ.เขาเพิ่มเรื่องอาคารสถานที่ เรื่องชุมชนด้วย แต่ก็ไม่ใช่ทั้งวิชาการนะ”

(ครูที/ 7 ก.พ. 2548)

“รุ่นอาจารย์สุปรานีวิชาการสำคัญที่สุด ครูออกไปไหนไม่ได้ ต้องอยู่โรงเรียนตลอด พออยู่กับเด็กมาก ๆ เด็กเขาก็ได้ ...เอ้อ...พออาจารย์ใหญ่(คนปัจจุบัน)เข้ามา ก็ออกไปข้างนอกมากขึ้น แต่อย่างว่าแหละเด็กละเดี๋ยวนี้เยอะกว่าแต่ก่อน การดูแลก็ไม่เต็มที่เหมือนกับเมื่อก่อน”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

3) ความใกล้ชิดและไว้วางใจกันระหว่างผู้ปกครองและชุมชนกับโรงเรียน โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างต่อเนื่องประกอบกับสถานที่ตั้งโรงเรียนอยู่ท่ามกลางชุมชน ผู้บริหารและคณะครูมีความเป็นกันเองกับผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน เมื่อผู้ปกครองเข้ามารับส่งบุตรหลานหรือติดต่อธุระที่โรงเรียนจะพบกับบรรยากาศที่ดีและทำให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งการพูดจาให้การต้อนรับที่เป็นกันเอง การสอบถามความเป็นอยู่ ความเต็มใจให้บริการเป็นธุระต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น นอกจากนี้โรงเรียนยังมีครูที่เป็นคนในพื้นที่ที่เป็นหลักอยู่สองท่านได้แก่ ท่านอาจารย์สุวีรัตน์ เนียมบุญเจือ และท่านอาจารย์สุภาวดี ต้นสกุล ซึ่งเป็นครูที่มีความตั้งใจทำงาน มีอัธยาศัยดีสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานงานและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชนได้เป็นอย่างดี

“เข้ามาแล้วไม่อึดอัด บางทีไปแล้วอึดอัดแต่ที่นี่ดี สบายใจเวลาเข้ามา ผอ.จะเข้ามาคุยกับเราก่อน ถ้าเขาเฉย ๆ เราก็ทำตัวลำบากเหมือนกัน แต่นี่เขาพูดกับเรา”

(ผปค.25/ 13 ธ.ค.2547)

“ครูอ้วนกับครูสงนี่รู้จักกันมานานแล้ว คุยกันเป็นประจำ เจอกันที่ไหนก็คุย เรื่องโรงเรียนบ้าง เรื่องอื่นบ้าง เป็นกันเองดี อย่างครูอ้วนดูแกเฮียบ ๆ นะ เรารู้จักแกมาก่อนถึงรู้ว่าแกไม่มีอะไร”

(ผปค.19/ 28 ก.ย.2547)

“ครูที่นี่ดีทุกคน เขาตั้งใจสอนกันดี ผมเอาลูกมาเข้า(เรียน)ที่นี่แล้วสบายใจ เรียนก็ดี ความประพฤติก็ดีขึ้น เขาทำให้เรามั่นใจ อย่างนี้เขาขอให้ช่วยอะไรเราก็เต็มใจ”

(ผปค.22/ 26 ต.ค. 2547)

4) ความตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานของคณะครูและผู้บริหาร การแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการดูแลจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของคนในชุมชนโดยการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ภาพที่ผู้ปกครองและชุมชนเห็นจนเป็นเรื่องปกติ คือ ครูและผู้บริหารมาถึงโรงเรียนแต่เช้า (ประมาณ 07.00 – 07.30 น.) และกลับบ้านค่ำเกือบทุกวัน (ประมาณ 17 – 18.00 น.) เมื่อมาถึงโรงเรียนครูแต่ละคนจะทำหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบทันทีโดยเฉพาะครูเวรจะคอยต้อนรับนักเรียนและผู้ปกครองที่เข้ามาส่งบุตรหลานของตนที่บริเวณทางเข้าโรงเรียนด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส คอยดูแลความสะอาดเรียบร้อยในการแต่งกาย สุขภาพและความพร้อมของนักเรียนในเบื้องต้นก่อนเข้าเรียน นอกจากนี้ครูเวรยังทำหน้าที่คอยตอบคำถามและแก้ปัญหาในเบื้องต้นให้แก่ผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียนอีกด้วย หลังจากนั้นนักเรียนเข้าห้องเรียนแล้วครูแต่ละคนจะทำหน้าที่ของตนโดยการเฝ้าดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดอยู่ในห้องเรียนของตน เมื่อผู้ปกครองเข้ามาในบริเวณ โรงเรียนจะไม่พบภาพของครูมานั่งพูดคุยกันโดยปล่อยให้เด็กนักเรียนอยู่ตามลำพัง ครูที่อยู่ในห้องพักครูส่วนใหญ่จะเป็นครูที่ว่างจากการสอนแล้วลงมาทำงานธุรการหรือการเงินเท่านั้น

“ที่นี่เขาจัดระบบดี ตอนเข้ามาส่งก็เจอครูเขามาก่อนแล้ว ตอนเย็นมารับก็เห็นครูเขามา คอยส่งที่หน้าโรงเรียน เห็นแล้วเราก็มั่นใจ”

(ผปค.23/ 15 พ.ย.2547)

“ถ้าโรงเรียนขอมาก็จะเข้าไปช่วยนะ อยากจะช่วยอยู่แล้วเพราะครูเขาทำงานกันเต็มที่ทุกคน ยิ่งตอนนี้เด็กเพิ่ม ก็เห็นใจเขาเหมือนกัน บางคนกลับมิดเกือบทุกวัน”

(ผปค.12/ 6 ส.ค.2547)

พิจารณาจากภาพความตั้งใจและทุ่มเทให้กับการทำงานของครู ผู้วิจัยคิดว่าภาพที่เป็นความประทับใจแก่ผู้ปกครองนักเรียนมากที่สุดได้แก่การที่ครูทุกคนอุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับการสอนและการดูแลนักเรียน ครูจะคอยเฝ้าดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดเกือบตลอดเวลา เมื่อผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียน ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะพูดเหมือน ๆ กันว่ารู้สึกเห็นใจครูเพราะปัจจุบันจำนวนเด็กเพิ่มขึ้นมาก ครูหนึ่งคนต้องดูแลนักเรียน 40-50 คน ซึ่งเป็นงานที่หนักมาก โดยเปรียบเทียบกับตัวผู้ปกครองเองที่ลำพังดูแลบุตรหลานของตนเพียงหนึ่งหรือสองคนก็เหนื่อยแล้ว ความเห็นอกเห็นใจดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองอยากจะเข้ามาช่วยเหลือทางโรงเรียนมากขึ้นโดยหวังว่าจะช่วยแบ่งเบาภาระของครูและผู้บริหารได้บ้าง

“คิดดูนะ เราเลี้ยงลูกแค่คนสองคนก็แทบแย่ นี่ครูคนเดียวดูแลตั้งสี่สิบห้าสิบคน ก็ต้องยอมรับเลยว่าเหนื่อยเยิ้มมาก อย่างพวกเราไม่มีทางทำได้”

(ผปค.16/ 31 ส.ค.2547)

“ถ้าโรงเรียนขอมาก็จะเข้าไปช่วยนะ อยากรจะช่วยอยู่แล้วเพราะครูเขาทำงานกันเต็มที่ทุกคน ยิ่งตอนนี้เด็กเพิ่ม ก็เห็นใจเขาเหมือนกัน บางคนกลับมิดเกือบทุกวัน”

(ผปค.12/ 6 ส.ค.2547)

“เห็นครูเขาตั้งใจทำงานแล้วก็อยากจะช่วย ดูแล้วเหนื่อยกันทุกคน เด็กตั้งสี่ห้าสิบคน ก็ไม่รู้ว่าจะช่วยได้ยังไงเหมือนกัน อยากรให้ทางโรงเรียนเขาบอกมา ถ้าช่วยได้ก็จะช่วยทันที”

(ผปค.20/ 4 ต.ค.2547)

5) ผลงานด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพทางด้านวิชาการมาอย่างต่อเนื่องจนมีความโดดเด่นกว่าโรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบลคลองห้า โดยมีหลักฐานจากการจัดกิจกรรมการแข่งขันทางวิชาการตลอด 4-5 ปี ที่ผ่านมาซึ่งนักเรียนโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์อยู่ในลำดับแรกมาโดยตลอดและยังประสบความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีชื่อเสียงในจังหวัดปทุมธานี เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต เป็นต้น ท่านอาจารย์ สุปราณีเป็นผู้บริหารที่ทำงานด้วยความโปร่งใส งานทุกด้านท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือชุมชนสามารถสอบถามหรือเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้โดยตลอดจึงได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองและชุมชนตลอดช่วงเวลาที่ท่านเป็นผู้บริหารโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์

“เรื่องของการให้ความรู้กับเด็ก ๆ เด็ก ๆ มีความรู้แน่นอน ตอนนี่ผมบอกเลยว่าเรื่องวิชาการโรงเรียนบางซวดไม่เป็นรองใคร”

(ผปค.31/ 12 ม.ค.2548)

“สำหรับโรงเรียนบางซวด ที่มีเด็กนักเรียนมากนี้ กระผมก็พึ่งจากความคิดเห็นของผู้ปกครองว่าเด็กที่มาเรียนที่นี่มีระเบียบ มีวินัยดีและกล้าพูดกล้าทำ ครูเขาเอาใจใส่ดี ... ตอนนี่ปลุกฝังเด็กให้กล้าพูดนะครับ”

(คุณนะ/ 12 ม.ค.2548)

“ผมมีลูกสาว 2 คน ที่เรียนจากโรงเรียนนี้ แต่คนที่จบไปแล้ว ในด้านวิชาการนี้ดีมากเลย (ชื่อคน) เค้ายจบจากที่นี่ไปเรียนต่อที่อื่น ด้านความรู้ ด้านภาษา โรงเรียนเค้ายอมรับว่าใช้ได้ เด็ก ๆ เก่งใช้ได้”

(คุณตรี/ 12 ม.ค. 2548)

โรงเรียนมีขนาดพื้นที่พอเหมาะสำหรับการพัฒนาและดูแลได้อย่างทั่วถึง โรงเรียนบางชวดอนุสรณ์มีเนื้อที่ทั้งหมด 8 ไร่ ซึ่งนับว่ากำลังพอเหมาะกะกับจำนวนนักเรียนในระหว่าง 300 – 500 คน ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดสรรพื้นที่สำหรับก่อสร้างอาคาร สวนหย่อม และสนามกีฬาได้อย่างเพียงพอ และไม่เหลือที่ว่างเป็นภาระให้ดูแลมากนัก ขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมยังทำให้นักการภารโรงสามารถดูแลความสะอาดเรียบร้อยได้อย่างทั่วถึงภายในเวลา 1 วัน และครูยังสามารถติดตามพฤติกรรมนักเรียนให้อยู่ในสายตาได้ตลอดเวลาอีกด้วย

“ขนาดนี้กำลังดี ไม่กว้างเกิน มีสนามให้เด็กเล่นกีฬา บางที่เขาไม่มีก็ลำบากหน่อย เด็กไม่รู้จะไปวิ่งเล่นกันที่ไหน ที่นี่บริเวณเหมาะสมมาก”

(ผบค.2/ 28 ก.ย.2547)

“ตอนนี้ผมว่ากำลังพอดี ... สำหรับเด็กไม่เกิน 500 นะ แต่ถ้าเด็กเพิ่มกว่านี้ ก็คงหาทางแก้ปัญหาอีกที่ เสียอย่างเดียวขณะที่ประปามาอยู่ตรงนี้ ทำอะไรไม่ได้เลย”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค.2548)

นอกจากนี้แม่ครัวและนักการภารโรงของโรงเรียนต่างก็ทำหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบทั้งภาระงานประจำวันและงานที่ผู้บริหารมอบหมายให้รับผิดชอบ โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดเรียบร้อยของอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ สนาม อาคารและห้องเรียนได้รับการดูแลทำความสะอาดตลอดทั้งวันทำให้ผู้ที่เข้ามาในโรงเรียนพบแต่สภาพที่สะอาดเรียบร้อยโดยเฉพาะผู้ปกครองที่มั่นใจว่าโรงเรียนสะอาดและปลอดภัยสำหรับบุตรหลานของตน ด้านบุคลิกภาพส่วนตัวนักการภารโรงเป็นคนมีน้ำใจและอัธยาศัยที่ดีจึงได้รับการยอมรับจากครูทุกคน เมื่อครูแต่ละคนขอความร่วมมือก็จะได้รับความร่วมมือจากนักการภารโรงอย่างเต็มที่ทุกครั้ง ความตั้งใจทำหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบและการพูดจาดีกับทุกคนทำให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับว่านักการภารโรงเป็นคนที่มีความคุณภาพคนหนึ่งของชุมชน (การพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชน)

“แก(ชื่อคน)เขาเป็นคนมีความสามารถหลายด้าน ผมว่าผมโชคดีมากที่มีเขาอยู่ที่นี่เพราะอาศัยเขาได้ทุกอย่าง เรื่องความสะอาดเรียบร้อยหรือความรับผิดชอบนี้ผมวางใจเขาได้เลย บางอย่างเราไม่ต้องคอยบอก”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

“ภารโรงบางที่พออยู่หลาย ๆ ปีก็ไม่ค่อยทำงาน ครูใช้ก็ไม่ยอมทำ ต้องรอผู้บริหารบอก ถ้าไม่บอกก็ไม่ทำ แต่ที่นี้ดี น้ำแกแกตั้งใจทำงาน ไม่ต้องรอให้ใครบอก”

(คุณแดน/ 5 พ.ย. 2547)

6) บุคลิกและความสามารถในการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนบางขวด อนุสรณ์มีครูที่มีความถนัดและความสามารถที่หลากหลายและสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทำให้ไม่ค่อยมีจุดอ่อนในการทำงานด้านต่าง ๆ โดยที่ครูแต่ละคนมีจุดเด่นร่วมกันตรงความสามารถในการสอนและความตั้งใจทุ่มเทในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างสุดความสามารถ ความสามารถเฉพาะตัวของครูแต่ละท่านคือ อาจารย์สุภาวดี (ครูประจำชั้น ป.6) ถนัดงานด้านกิจกรรมและประสานงานกับชุมชน อาจารย์สุวีรัตน์ (ครูประจำชั้น ป.4) ถนัดในเรื่องธุรการ การเงิน และพัสดุ และการสอนภาษาไทย อาจารย์วิไลพร (ครูประจำชั้น ป.1/1) ถนัดเรื่องการศึกษาพิเศษ อาจารย์เชาวพงษ์ (ครูประจำชั้น ป.5) ถนัดงานทางวิชาการ กีฬา กิจกรรม และการสอนวิทยาศาสตร์ อาจารย์วันทนถนัดงานเกี่ยวกับเด็กเล็ก อาจารย์อัษฎาภรณ์ถนัดงานห้องสมุด เป็นต้น และนอกจากความถนัด ความสามารถของครูแต่ละท่านที่ค่อนข้างแตกต่างกันแล้ว จากการติดตามการทำงานของครูตลอดระยะเวลาประมาณ 10 เดือน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นอย่างดี ทุกคนต่างเคารพในบทบาทหน้าที่และให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานทุกคน ภาพที่ผู้วิจัยพบเห็นเป็นเรื่องปกติคือการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกันในที่ประชุมเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อได้ข้อสรุปแล้วต่างคนต่างทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างสุดความสามารถและในขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุนทีมงานได้ตลอดเวลา

“เท่าที่ดู ที่นี่(บางขวด)ดี ไม่ค่อยมีความขัดแย้ง เวลาทำอะไรเขาก็ไปช่วยกันหมด ไม่เกียจกัน งานก็เลยออกมาดี ผมว่านะ”

(คุณวิท/ 24 ม.ค.2548)

“เวลามีกิจกรรมก็เขาไปช่วยกันหมดแหละ ครูส่งดูแลเรื่องอาหาร ครูเขาวัวเรื่องพิธี ครูอ่านเรื่องเอกสาร ผอ.ดูหมดทุกอย่าง (หัวเราะ) ก็ช่วยกันทุกคน”

(ครูป้อม/ 15 พ.ย.2547)

“ผมพอใจครูที่นี่มาก มีความสามารถกันหลายด้านแล้วก็ทำงานเป็นทีมกันได้ดี ผมก็เลยไม่ต้องกังวล เหนื่อยเหมือนกันแต่ไม่กังวลเพราะมั่นใจว่าเขาจัดการได้หมด ผมก็คอยดูแลทั่ว ๆ ไปก็พอ”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

นอกจากนี้ บุคลิกภาพและความสามารถเฉพาะตัวของครูบางท่านก็ยังมีผลอย่างยิ่งต่อการยอมรับของผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ การสังเกตและพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนหลายท่าน พบว่า ครูที่ผู้ปกครองให้การยอมรับในความสามารถมีหลายท่าน ได้แก่ ครู

วันทนา นกุลรักษ์ (ครูแดง) ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาลมานานจนเกษียณอายุราชการที่โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ หลังจากนั้นทางโรงเรียนได้เชิญให้ท่านเข้ามาสอนต่อในฐานะครูบ้านบุญจนถึงปัจจุบัน ท่านได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองโดยทั่วไปว่าสามารถดูแลและปรับพฤติกรรมเด็กให้มีความพร้อมในการเรียนระดับที่สูงขึ้นได้อย่างยอดเยี่ยมทั้งในเรื่องระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือตนเองและความกล้าแสดงออก

“ถ้าพูดถึงชั้นอนุบาลก็ต้องยกให้ครูแดง ผู้ปกครองมั่นใจได้เลย ไม่ว่าจะ(เด็ก) จะนิสัยยังไง เดี่ยวเจอครูแดง จัดการได้หมด บางทีก็ชู้ บางทีก็ปลอม อยู่ทุกราย”

(ผปค.17/ 7 ม.ค. 2548)

“อาจารย์แดงช่วยผมได้มาก ที่ผู้ปกครองเอาเด็กมาที่นี่มาก ส่วนหนึ่งก็มาจากผลงานแก (ครูแดง)”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

นอกจากครูแดงแล้วก็ยังมีครูอีกหลายท่านที่ได้รับยอมรับจากผู้ปกครองโดยทั่วไป ได้แก่ ครูเขาวงษ์ ทิวรัตน์ (ครูเขาวง) ซึ่งสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์จนได้รับการยอมรับทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ครูสุรรัตน์ เนียมบุญเจือ (ครูอ้วน) ซึ่งสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถด้านการสอนภาษาไทยจนได้รับการยอมรับในระดับอำเภอและระดับจังหวัดเช่นกัน

“ยอมรับเลยว่าครูที่นี่เยี่ยมทุกคน ครูแดงกับครูอ้วนอาจจะดูไปหน่อยนะ แต่ก็อย่างว่าแหละ เด็กเยอะ ๆ ครูก็ต้องดูบ้าง เดี่ยวเขาไม่อยู่”

(ผปค.24/ 29 พ.ย. 2547)

“ลูกบอกว่าครูเขาวงสอนดี วิทยาศาสตร์ครูเขาให้ผ่าปลา บางทีก็ให้ผ่ากบ เราก็ไม่คิดว่าเด็กประถมจะมีโอกาสฝึกอย่างนี้ ”

(ผปค.21/ 12 ต.ค. 2547)

2.1.2 บริบทด้านผู้ปกครองนักเรียน

ด้านผู้ปกครองนักเรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะบางอย่างของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ที่ผู้วิจัยคิดว่ามีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน สำหรับบริบทด้านผู้ปกครองนั้น

บางส่วนเป็นลักษณะที่มีอยู่เดิมและบางส่วนเป็นส่วนที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังโดยได้รับอิทธิพลจากการดำเนินการของโรงเรียนซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอแยกเป็นประเด็นย่อย ๆ ดังนี้

1) ผู้ปกครองมีความพร้อมและทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกันกับชุมชนและโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งมีความรู้สึกที่ดีต่อครูและผู้บริหาร ผลจากการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครองต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดทัศนคติที่ปรับมาจากแบบวัดทัศนคติของผู้ปกครองต่อความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษาที่สร้างโดย แสงทอง ภูศรี (2545) โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 220 ชุด (วันที่ 1 พฤศจิกายน 2547) ได้รับกลับจำนวน 190 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.4 ของผู้ปกครองที่ตอบ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีทัศนคติต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาของผู้เรียนอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.87 – 4.55 จากคะแนนเต็ม 5 จึงถือว่าเห็นด้วยในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 และข้อความที่ 18 ที่กล่าวว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของเด็กในชุมชนจึงถือว่าเป็นสมบัติของทุกคนในชุมชนที่จะต้องช่วยกันดูแลและพัฒนาให้ดีขึ้น พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 รายละเอียดดัง ตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ทัศนคติของผู้ปกครองต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

ข้อความ	Mean	S.D.
1. ทุกโรงเรียนมีหน้าที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน	4.21	0.91
2. ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองนักเรียนเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันปฏิบัติแล้วจะมีปัญหาและอุปสรรค	4.38	0.85
3. ครูและผู้ปกครองสามารถที่จะร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนได้	4.24	0.87
4. ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองส่งผลให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาได้ดีขึ้น	4.35	0.74
5. การที่จะส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง	4.30	0.77
6. ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองทำให้นักเรียนมีคะแนนสอบและระดับผล การเรียนดีขึ้น	4.12	0.88

ตารางที่ 16 ทศนคติของผู้ปกครองต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (ต่อ)

7. ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์	4.17	0.78
8. ความร่วมมือของผู้ปกครองช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.17	0.89
9. ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อในระดับสูงได้ดีขึ้น	4.20	0.84
10. ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้และดูแลนักเรียนได้ดีขึ้น	4.14	0.84
11. ครูและผู้ปกครองควรร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงผลการเรียน พฤติกรรม และ ทศนคติที่ดีของนักเรียน	3.94	0.89
12. การที่ครูและผู้ปกครองร่วมกันคิดค้นกิจกรรมทำให้ตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้ดีขึ้น	3.87	0.89
13. ครูและผู้ปกครองควรร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุง กิจกรรมพัฒนา นักเรียน	4.03	0.95
14. ครูและผู้ปกครองต่างก็เป็นบุคคลสำคัญที่สามารถผลักดันให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนเพิ่มมากขึ้น	4.44	0.79
15. ในการทำงานร่วมกันของครูและผู้ปกครองควรให้ความเคารพและไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.28	0.87
16. ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนักเรียนเป็นเรื่องที่ครูและผู้ปกครองต้องร่วมกันรับผิดชอบ	4.08	0.97
17. การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนจากการร่วมมือกันหลายฝ่ายช่วยให้พัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.20	0.83
18. โรงเรียนเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของเด็กในชุมชน จึงถือว่าเป็นสมบัติของทุกคนในชุมชนที่จะต้องช่วยกันดูแลและพัฒนาให้ดีขึ้น	4.55	0.71
รวม	4.16	0.68

ข้อมูลจากแบบสอบถามสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่มองว่าโรงเรียนจะต้องเป็นหลักในการจัดการศึกษา แต่ผู้ปกครองและชุมชนก็ต้องเข้ามามีส่วนสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนด้วยเด็กจึงจะได้รับการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

“โรงเรียนต้องสอนให้เด็กมีความรู้ด้านวิชาการเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เขาสอนได้ไม่มาก ยิ่งพอเด็กเรียนสูงขึ้น เราก็อันทนเขาแล้ว ความรู้มันไม่พอ แต่เรื่องความประพฤตินี้เราก็อพบอกเขาได้บ้าง อันไหนไม่ดีเราก็บอก ก็สอนเขา แต่โรงเรียนก็ต้องช่วยด้านนี้ด้วยนะ เด็กเขาเชื่อฟังครูมากกว่าเรามาก ถ้าครูสั่งมาเขาก็จะปฏิบัติ”

(ผปค.15/ 23 ส.ค. 2547)

“ก็ต้องช่วยกันทุกฝ่ายอยู่แล้ว ถ้าครูสอนดี เขาอยู่ที่โรงเรียน...ถ้าดี ก็ติดนิสัยมาที่บ้านด้วย แล้วถ้าพ่อแม่ช่วยสอนหรือว่าเป็นแบบอย่างที่ดีให้เขาอีก เด็กก็ไม่เสีย... แต่ที่น่าเป็นห่วงหน่อยก็เรื่องเพื่อน ถ้าเขาคบเพื่อนไม่ดี บางครั้งพากันไปไหนบ้างเราก็อไม่รู้... ถ้าหลาย ๆ ฝ่ายช่วยกันเป็นหูเป็นตาก็น่าจะดี”

(ผปค.28/ 21 ก.พ. 2548)

“อยากให้ผู้ปกครองทั่วไปเขายอมรับ รับรู้ตรงนี้เหมือนกับเราว่าเดี๋ยวนี้ไม่เหมือนแต่ก่อน การอบรมเด็กสมัยนี้มันยากกว่าแต่ก่อนเพราะเด็กเขามีสื่อหลายอย่าง ถ้าคิดแต่ว่าเป็นหน้าที่ของครูนะ หน้าที่ของโรงเรียน อย่างนี้ก็คงไม่ไหว ทุกคนต้องร่วมมือกันมากกว่าแต่ก่อน มีอะไรก็ต้องปรึกษากัน ต้องร่วมมือกัน”

(ผปค.23/ 15 พ.ย. 2547)

และจากการสอบถามผู้ปกครองในเบื้องต้นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับโรงเรียนโดยใช้แบบสอบถาม (วันที่ 16 มิถุนายน 2547) ก็พบข้อมูลที่สอดคล้องกับทัศนคติของผู้ปกครอง นั่นคือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความพร้อมและเต็มใจที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับคณะครูเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับโรงเรียน

ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม		จำนวน	ร้อยละ
การให้ความช่วยเหลือทางโรงเรียน	ยินดีอย่างยิ่ง	143	55.4
	พร้อมให้ความช่วยเหลือ	91	35.3
	ไม่แน่ใจ	21	8.1
	ไม่ระบุ(ไม่ตอบ)	3	1.2
รวม		258	100.0

ตารางที่ 17 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับโรงเรียน (ต่อ)

ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม		จำนวน	ร้อยละ
ความพร้อมในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ	พร้อม	173	67.1
	ไม่พร้อม	20	7.8
	ไม่แน่ใจ	60	23.3
	ไม่ระบุ(ไม่ตอบ)	5	1.9
รวม		258	100.0
ความเต็มใจในการเข้าร่วมประชุมเป็นคณะกรรมการ หลังเลิกเรียน	ยินดีอย่างยิ่ง	76	29.5
	มาประชุมได้	116	45.0
	ไม่แน่ใจ	62	24.0
	ไม่ระบุ(ไม่ตอบ)	4	1.6
รวม		258	100.0

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและความพร้อมของผู้ปกครองต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือ(แบบสอบถาม) ค่อนข้างสอดคล้องกับข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเน้นเก็บข้อมูลภายในชุมชนและที่บ้านของผู้ปกครองเองซึ่งก็พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้การยอมรับและมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน รวมทั้งเต็มใจที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับโรงเรียนเพื่อให้นักพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

“ผู้ปกครองเขาพูดกันเยอะเรื่องบางขวดนี้ดี ดูแล้วเขาก็ดีจริง ๆ ค่ะ หนูว่าผู้ปกครองเขาเห็นผลงานอย่างนี้ เขาน่าจะเต็มใจนะ อย่างหนูเองก็เต็มใจช่วย ถ้าช่วยได้ก็จะมา ถ้าว่างด้วยนะ (หัวเราะ)”

(ผปค.16/ 31 ส.ค. 2548)

“ไม่ค่อยได้เข้าไปเท่าไร นอกจากเขาเชิญไปร่วมกิจกรรม เราก็ไม่รู้ด้วยว่าเขาต้องการให้ช่วยเหลืออะไรบ้าง แต่ถ้าเขาบอกมาแล้วมันตรงกับความถนัดของเราก็ยินดีนะ”

(ผปค.3/ 28 ก.ย. 2547)

เกี่ยวกับความพร้อมและความเต็มใจของผู้ปกครองในการที่จะเข้ามาร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้วิจัยคิดว่าในเบื้องต้นสภาพความพร้อมของผู้ปกครองโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์คงจะไม่แตกต่างจากโรงเรียนโดยทั่วไปมากนักเพราะจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้นำชุมชนหลายหลายท่านที่เคยเป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งโรงเรียนในระยะแรก (ดูประวัติ

โรงเรียนหน้า 94) ซึ่งพบว่า กว่าที่โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาจนมาอยู่ในระดับแนวหน้า เช่นปัจจุบันก็ต้องผ่านประสบการณ์ของการประสบความสำเร็จและความล้มเหลวมาหลายครั้ง เช่นเดียวกับโรงเรียนโดยทั่วไป

“เริ่มแรกเลยก็มีไม่กี่คนหรอก ที่ตั้งก็เพราะเห็นว่าเด็กต้องไปเรียนไกล แต่ก่อนถนนหนทางมันไม่เหมือนเดี๋ยวนี้ด้วย ทางก็ลำบาก ไปโรงเรียนก็ต้องพายเรือไปไม่มีรถรับส่ง... ตอนแรกเลยก็เป็นทุ่งนา ที่เรียนก็เป็นอาคารชั่วคราวพอให้คุ้มแดดคุ้มฝนได้”

(คุณศักดิ์/ 5 พ.ย. 2547)

“โรงเรียนบางซวดจะเกิดทีหลังเพื่อน เมื่อก่อนเด็กจะน้อยมาก เวลาเขาให้งบประมาณบางซวดฯจะไม่ค่อยมีใครพูดถึง อย่างคอมพิวเตอร์นี่เห็นชัดเจนมาก โรงเรียนอื่นเขาได้ แต่เราไม่ได้ เด็กเราก็เลยไม่ได้เรียน”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

“โรงเรียนเพิ่งดีขึ้นเมื่อไม่กี่ปีนี่เอง เมื่อก่อนเด็กน้อยมากจนใครก็คิดว่าจะยุบ พอช่วงหลังวิชาการเราดีขึ้น เด็กก็มามากขึ้น ผู้ปกครองก็เลยพลอยเข้ามาด้วย แต่ก่อนมีไม่กี่คนหรอก”

(ครูรัตน์/ 18 ส.ค. 2547)

ประเด็นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าการศึกษาที่ผู้ปกครองเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นเกิดจากทางโรงเรียนที่เร่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจนได้รับการยอมรับโดยทั่วไป และเมื่อโรงเรียนมีชื่อเสียงมากขึ้นผู้ปกครองที่ไม่เคยเข้ามาก็เริ่มสนใจที่จะเข้ามาช่วยเหลือเนื่องจากเห็นว่าทางโรงเรียนมีความตั้งใจที่ดี ส่วนอีกกลุ่มที่พร้อมจะเข้ามาทำงานร่วมกับโรงเรียนตั้งแต่แรก ได้แก่ผู้ปกครองที่ย้ายเด็กเข้ามาเรียนในภายหลังเพราะทราบข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจึงย้ายบุตรหลานเข้ามา ผู้ปกครองเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมองโรงเรียนในทางบวกและให้การยอมรับโรงเรียนอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว

“ผมว่ามันขึ้นอยู่กับทางโรงเรียนนะ ทางผู้ปกครองหรือว่าชุมชนนี่เขาก็คอยดูโรงเรียนตลอด ถ้าผู้บริหารทำงานดี ครูตั้งใจสอนลูกหลานเขา อย่างนี้ โรงเรียนขออะไรเขาก็ต้องช่วยอยู่แล้ว แต่ถ้าผู้บริหารหรือครูทำตัวไม่ดี อันนี้ผมไม่ได้ว่านะ ใครเขาก็ไม่ยอมเข้า”

(คุณอ้น/ 4 ม.ค. 2548)

“บางคนเขาก็คอยดู ไม่ใช่ว่าอยู่ ๆ ก็เข้าไปเลย อย่างหนูก็เหมือนกัน ถ้าเขาทำไม่ได้ เราเข้าไปก็เสียไปด้วย แต่อย่างบางซวดนี่หนูเต็มที่อยู่แล้ว ได้เข้าไปช่วยเราก็กุมใจ”

(ผปค.17/ 7 ม.ค. 2548)

“เพิ่งย้ายเด็กมาตอนเปิดเทอม ป้าเขาชวนมา บอกว่าที่นี่ดี เข้ามาดูแล้วก็คิดว่าเขาดีนะ โรงเรียนเขาก็สะอาดดี ดูถูกเราก็เริ่มดีขึ้น... ถ้าโรงเรียนขอความร่วมมือก็ยินดีนะ แบบว่า ยังไงละ ...ถูกเราก็จะได้รับผลไปด้วย”

(ผปค.1/ 18 ส.ค. 2547)

2) ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการศึกษานักเรียนของบุตรหลาน โดยเฉพาะความเอาใจใส่ต่อการเลือกโรงเรียนที่ดีสำหรับบุตร การเก็บข้อมูลจากการสังเกตและพูดคุยกับผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามความเป็นไปของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพูดคุยซักถามเด็กเกี่ยวกับความเป็นไปในโรงเรียน รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนของครู และผู้ปกครองประมาณร้อยละ 40 พร้อมทั้งจะให้บุตรหลานของพวกเขาไปเรียนในโรงเรียนที่ดีกว่า อย่างเช่นในกรณีของโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์เองที่ผู้ปกครองย้ายบุตรหลานจากโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมากจากเดิมที่มีนักเรียนประมาณ 200 คน ปัจจุบันเพิ่มเป็น 404 คน โดยมีเหตุผลจากความเชื่อว่าโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์จัดการเรียนการสอนได้มีคุณภาพมากกว่า และนอกจากการให้ความสำคัญต่อสถานที่เรียนของบุตรหลานแล้วผู้ปกครองนักเรียนยังให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้านถ้าหากได้รับการร้องขอจากทางโรงเรียนทั้งในด้านการสละเวลา การช่วยเหลือด้านแรงงาน การบริจาคเงิน และการปฏิบัติต่อนักเรียนตามที่ได้รับคำแนะนำจากทาง โรงเรียน

“เรื่องเรียนจะให้ความสำคัญที่สุดเพราะมันเกี่ยวกับอนาคตของเขาโดยตรง ลูกหนูเพิ่งย้ายมาไม่ถึงปี มาที่นี่แล้วไม่ผิดหวัง เด็กดีขึ้นเยอะเลย”

(ผปค.20/ 4 ต.ค. 2547)

“หนูมีเวลาให้กับลูกค่อนข้างจะมากอยู่นะคะ อย่างหนูมาส่งลูกเสร็จ หนูก็จะเดินดู แล้วบาย ๆ หน่อย ถ้าหนูมีเวลา หนูจะมาแอบดูคุณครูเขาสอนลูกเกือบทุกห้อง หนูจะมายืนดูว่าคุณครูเขาสอนอะไรบ้างไร เด็กจะรับได้ไหม”

(ผปค. 17/ 12 ม.ค.2548)

“อย่างครูที่คลองห้าเขายังเอาลูกมาเรียนที่นี่... มันน่าคิดใหม่ละคะ แสดงว่าที่นี่ดีจริงเขาถึงย้ายมา ...ลูกหนูเรียนที่นี่แล้วสบายใจ”

(ผปค.25/ 13 ธ.ค. 2547)

3) ผู้ปกครองหลายคนมีบทบาทในทางการเมืองทำให้สามารถเข้าถึงและช่วยผลักดันงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาได้มากขึ้น ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบทบาท

ทางการเมืองในท้องถิ่นมีหลายท่าน ผู้ปกครองที่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ นายดนตรี ตีเมืองสอง นางเพ็ญรุ่ง เสาะแสง นายไพฑูรย์ โพธิ์สุวรรณ ส่วนผู้ใหญ่บ้านได้แก่ นายนเรต เสาะแสง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนักการเมือง(สมาชิก อบต.) อีกหลายท่านที่เคยมีบุตรหลาน จบการศึกษาจากโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ เช่น นายเต็ม บางซวด นายวิรัช คำเมือง ซึ่งกลุ่มคนต่าง ๆ ดังกล่าวมีส่วนอย่างมากต่อการผลักดันงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ กรณีที่พบในช่วงเก็บข้อมูลภาคสนามได้แก่ ในปีการศึกษา 2547 จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพราะมีนักเรียนย้ายเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมากจนสัดส่วนครูต่อนักเรียนอยู่ที่ประมาณ 1: 40 ซึ่งทางผู้ปกครองที่เป็นนักการเมืองได้ช่วยต่อผู้ผลักดันงบประมาณจ้างครูอัตราจ้าง จำนวน 2 อัตราเพื่อสนับสนุนโรงเรียนได้อย่างทันท่วงที ทำให้โรงเรียนสามารถผ่านพ้นปัญหาวิกฤติไปได้

“โชคดีที่ผู้ปกครองที่นี้มีบทบาทอยู่ใน อบต. หลายคน เวลามีปัญหาเร่งด่วนอะไรเขาก็ช่วยดูแลได้มาก บางคนลูกจบแล้ว แต่ก็คุ้นเคยกันดี มีอะไรก็คุยกันได้”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

“อย่างคุณ ..(ชื่อคน) ..แกอยู่ฝ่ายบริหาร ลูกจบไปแล้วแต่ก็เข้ามาช่วยตลอด เชิญเป็นกรรมการ(สถานศึกษา)ด้วย (หัวเราะ) เวลาต้องการความช่วยเหลือก็มี (ชื่อคน 2-3 คน) เพราะลูกเขาเรียนที่นี่ อย่างอัตราจ้างที่ได้มาเขาก็ช่วยกันผลักดัน”

(ครูดี/ 10 พ.ย. 2547)

“ที่บางซวดผู้ปกครองก็มีส่วนเยอะนะ พวก อบต. พวกผู้ใหญ่(บ้าน) เห็นลูกหลานเขาเรียนที่นั่นหลายคน มีอะไรที่มันขาดเขาก็ต้องเข้าไปดูแลเติมที่อยู่แล้ว มันเกี่ยวกับลูกหลานเขาโดยตรง(ยิ้ม)”

(ผปค.27/ 10 ก.พ. 2548)

2.1.3 บริบทด้านชุมชน

ด้านชุมชน ผู้วิจัยขอเสนอเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะบางอย่างของชุมชนโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ที่ผู้วิจัยคิดว่ามีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำหรับบริบทด้านชุมชนนั้นบางส่วนเป็นลักษณะที่มีอยู่เดิมและบางส่วนส่วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังโดยได้รับอิทธิพลจากการดำเนินการของโรงเรียนคล้าย ๆ กับบริบททางด้านผู้ปกครองซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแยกเป็นประเด็นย่อย ๆ ดังนี้

1) ความตั้งใจทำงานและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคณะกรรมการสถานศึกษา ถือว่าเป็นลักษณะเด่นที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนบางขุดอนุสรณ์มากที่สุด การสังเกตและติดตามการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่า ถึงแม้บางช่วงเวลาชุมชนจะมีปัญหาบางอย่างที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาเข้ามาแต่ให้ความช่วยเหลือโรงเรียน เช่น ความขัดแย้งทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้เกิดความตึงเครียดช่วงกักกันและหลังการเลือกตั้ง ภาวะทางเศรษฐกิจที่หดตัวทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจหรือการประกอบอาชีพของกรรมการบางท่านเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก แต่ในภาพรวมแล้วเมื่อทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาทุกฝ่ายก็จะเข้ามาร่วมมือช่วยกันอย่างเต็มที่โดยคิดถึงความสำเร็จในการจัดกิจกรรมและผลประโยชน์ที่จะเกิดกับเด็กเป็นหลัก

"กรรมการ(สถานศึกษา)ที่นี้ดีมาก ทุกคนทุ่มเทเสียสละให้โรงเรียนอย่างเต็มที่ มีงานอะไร ถ้าเขาไม่ติดจริง ๆ ก็จะมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ ไม่มีเกี่ยงกัน ทีมงานเขาดีมาก ผมยอมรับเลย"

(ผู้บริหาร/ 26 ก.ย.2547)

"เรื่องความขัดแย้งก็มีบ้างเป็นธรรมดา คิดว่าก็คงมีทุกที่(ความขัดแย้งทางการเมือง) พอผ่านไปแล้วก็แล้วกันไป แต่เรื่องโรงเรียนนี้จะไม่มีความขัดแย้ง ถ้าเป็นงานของโรงเรียนก็จะเข้ามาช่วยกันทุกคน ไม่มีแบ่งฝ่าย คนที่ไม่เข้ามาสังเกตมอง จบแล้วไม่รู้จักจบ"

(คุณอ้น/ 4 ม.ค. 2548)

นอกจากความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตจากคณะกรรมการศึกษาทั้ง 15 ท่าน พบว่า มีกรรมการมากกว่าครึ่งหนึ่ง (8 ท่าน) ที่บุตรหลานของตนจบการศึกษาจากโรงเรียนบางขุดอนุสรณ์ไปแล้ว บางคนบุตรจบการศึกษาจนไปมีครอบครัวแล้วแต่ตนเองก็ยังเข้าร่วมกิจกรรมและช่วยเหลือโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการพูดคุยกันก็พบว่าเกิดจากความผูกพันกับโรงเรียนมาตั้งแต่สมัยบุตรของตนเคยเรียนอยู่ หลายท่านมีความประทับใจที่ครูตั้งใจอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้เป็นคนดีจึงอยากเข้ามาช่วยเหลือเพื่อตอบแทนโรงเรียนโดยถือว่าเป็นการช่วยเหลือสังคมไปในตัวด้วย

"ลูกจบไปหลายปีแล้ว ตอนนี้ก็ทำงานมีครอบครัวกันหมด เมื่อก่อนจะเข้าไปบ่อยเพราะลูกอยู่ที่นั่น บางทีก็เข้าไปรับลูก ...แต่เดี๋ยวนี้ไม่บ่อยเหมือนเมื่อก่อน ถ้ามีงานถึงจะเข้าไป ... กับโรงเรียนก็ผูกพันกัน มีอะไรก็อยากช่วย"

(คุณนีย์/ 23 พ.ย. 2547)

“ลูกโตแล้ว ต่อไปถ้าเรียนก็คงเป็นรุ่นหลานแต่ก็คงอีกหลายปี ... โรงเรียนเราเคยช่วยยัง
งาก็คิดว่าช่วยอยู่อย่างนั้น ไม่ได้คิดหรอกว่าลูกเราจบแล้วนะ คิดว่าทำเพื่อชุมชนของเรา
ถ้าเยาวชนดี ชุมชนก็พลอยดีด้วย”

(คุณท้วม/ 9 พ.ย. 2547)

2) ความได้เปรียบด้านการคมนาคม การขนส่งและแหล่งเรียนรู้อันเป็นผลเนื่องมา
จากปัจจัยหลัก ๆ 2 ส่วนคือ ชุมชนตั้งอยู่ใกล้เขตเมืองและมีความอุดมสมบูรณ์ การตั้งอยู่ใกล้เขต
เมืองทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น พื้นที่ตำบลคลองห้าเป็นอีกพื้นที่หนึ่งในการรองรับการขยายตัวของที่
อยู่อาศัยของชุมชนเมืองเพราะความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่กรุงเทพมหานครโดยมีเส้นทาง
หลักในการคมนาคมหลายเส้นทางเช่น สายรังสิต-นครนายก สายคลองหลวง-บางขันธุ์ ถนนวง
แหวนกาญจนาภิเษก เป็นต้น การมีเส้นทางคมนาคมที่หลากหลายทำให้ผู้คนในชุมชนสามารถ
เดินทางไปทำงานยังที่ต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น ทั้งนี้นิคมอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
คือนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค นิคมอุตสาหกรรมวังน้อย และนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ส่วนนิคม
อุตสาหกรรมในเขตจังหวัดนนทบุรีคือนิคมอุตสาหกรรมบางกระดี เป็นต้น และบางส่วนก็สามารถ
เดินทางเข้าไปทำงานในเขตเมือง(กรุงเทพมหานคร)ซึ่งมีรายได้ที่สูงกว่า นอกจากนี้ สภาพความ
เปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนอีกด้านหนึ่งก็คือการขยายตัวเข้ามาของโครงการที่อยู่อาศัยซึ่งส่ง
ผลให้ราคาที่ดินมีการปรับสูงขึ้น ประชาชนบางส่วนเริ่มขายที่ดินให้กับโครงการก่อสร้างที่อยู่อาศัย
สำหรับโครงการที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ที่กำลังดำเนินการอยู่ได้แก่หมู่บ้านเอื้ออาทร ตั้งอยู่ในพื้นที่
หมู่ที่ 5

“เฉพาะโครงการเอื้ออาทรอย่างเดียวก็เป็นพันยูนิตแล้ว พอโครงการเสร็จคนเข้ามาอยู่
ครบ คิดว่าเด็กจะเข้ามาเพิ่มอีกมาก ต้องเตรียมตัวไว้ไม่งั้นจะรับไม่ไหว”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค.2547)

“ทำเลที่นี่ถือว่าดี การเดินทางเข้าเมืองค่อนข้างสะดวก เดี่ยวนี้หมู่บ้านจัดสรรเริ่มขยับเข้า
มาใกล้เราเรื่อย ๆ ราคาที่ดินก็สูงขึ้น”

(คุณชัย/ 25 ม.ค. 2548)

“ได้ข่าวว่ารัฐสภาจะเข้ามา ถ้าเข้ามาจริง ๆ ราคาที่ดินก็สูงขึ้นกว่านี้อีกมาก”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

ส่วนสภาพความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินและการมีลำคลองตัดผ่านทำให้ประชาชน
มีน้ำสำหรับทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ทั้งการทำสวนผัก ผลไม้ เลี้ยงปลาและการทำงาน การที่

ชุมชนตั้งอยู่ใกล้เขตเมือง มีถนนหลักที่จะเชื่อมถึงตัวเมืองหลายสาย ซึ่งช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และแหล่งความเจริญได้ง่ายอีกด้วย สำหรับแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในชุมชนและมีบทบาทช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ วัตถุประสงค์ปัญญานันทาราม หอัครศิลป์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ตลาดไท เป็นต้น

“โรงเรียนในโซนนี้ต้องถือว่าได้เปรียบนะเพราะมีแหล่งเรียนรู้มาก ดึกลูกเต่า หอัครศิลป์ ตลาดไท เด็กเราก็เข้าไปเรียนรู้ได้ ถ้าจะเข้าไปในเมือง(กรุงเทพฯ)ก็ได้เพราะไม่ไกลมาก”

(ครูดี/ 10 พ.ย. 2547)

“เรื่องการเรียนรู้นอกสถานที่ คิดว่ามีประโยชน์กับเด็กมากแล้วของเราก็มีมากด้วย อย่างที่เด่น ๆ เลยนู่นพิพิธภัณฑสถาน (ดึกลูกเต่า) เคยพาไป ดูแล้วมีประโยชน์กับเด็กมากเลย ทำให้เขาเกิดความคิดหลายอย่าง

(คุณรุ่ง/ 14 ธ.ค. 2547)

3) ชุมชนมีบุคคลและหน่วยงานจำนวนมากที่มองเห็นความสำคัญของการศึกษา และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา บุคคลที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ แม่ชีบุญนาค จินจันทร์ (บริจาคเงินเพื่อการก่อสร้างประมาณ 650,000 บาท) คุณจรัส เสาะแสง (บริจาคเงินและสิ่งของมูลค่าประมาณ 70,000 บาท) หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ วัดปัญญานันทาราม (มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีและมีความประพฤติดีปีละ 4 ทุน) วัดพระธรรมกาย (มอบทุนการศึกษา) บริษัท บริดจสโตน จำกัด (บริจาคเงินซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด จำนวน 130,000 บาท) สนามกอล์ฟอัลไพน์ เป็นต้น

“ที่นี่มีคนที่เขาให้ความสำคัญกับการศึกษามาก อีกอย่างหน่วยงานในพื้นที่ก็เยอะด้วย ถือว่าได้เปรียบที่อื่น”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

“ที่เป็นหลักก็มีแม่ชีบุญนาค นำน้อย หลวงพ่อวัดปัญญา บริดจสโตน แล้วก็ผู้ปกครองที่เขาทำงานบริษัท รวม ๆ กันก็น่าจะเป็นล้านแล้วนะ”

(น้ำหนุ่ม/ 22 ธ.ค. 2548)

“เท่าที่เห็น เวลาโรงเรียนจะทำอะไรก็มีคนเข้ามาช่วยเยอะ อย่างตอนที่จัดงานวันเด็ก ผมเห็นเขามาบริจาคของเยอะมาก ของเหลือทุกปี เวลาสร้างโน่นสร้างนี่ก็เหมือนกัน ได้ยินมาว่าสีกี้ได้ฟรี มีคนบริจาค กระเบื้องก็มีคนบริจาค”

(ผปค.3/ 28 ก.ย. 2547)

4) ความสงบสุขในชุมชน เนื่องจากชุมชนมีการก่อตั้งมานานและถึงแม้ว่าจะเป็นชุมชนในเขตชานเมืองแต่คนในชุมชนส่วนใหญ่ก็จะรู้จักและมีความใกล้ชิดกัน โดยเฉพาะผู้นำและนักการเมืองในท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการที่มีอายุเกิน 35 ปี ส่วนใหญ่จะรู้จักกันเป็นอย่างดี การสร้างเครือข่ายของชุมชนจึงมีมาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมและปัญหา ยาเสพติดซึ่งผู้นำในชุมชนกำหนด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ต่าง ๆ สามารถพูดคุยและขอความร่วมมือกันได้ง่าย และทั่วถึงจึงเป็นการป้องปรามปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

“มีอะไรก็ถึงกันหมดแหละ ผมนี่ต้องเตรียมพร้อมตลอด มีอะไรไม่ชอบมาพากลก็ออกไปได้เลย รู้จักหมด ว.(วิทยุสื่อสาร)กับโทรศัพท์นี่ต้องเปิดไว้ตลอด แต่เดี๋ยวนี้อะไรไม่ทำอะไร สองปีมานี้เรียบร้อยดี ไม่ค่อยมีปัญหา”

(คุณอ้น/ 4 ม.ค. 2548)

“ปัญหาสังคมเดี๋ยวนี้น่าลงไปเยอะ หนักที่สุดก็ต๋อนยา(บ้า)มาก ๆ พอยา(บ้า)เบาปัญหาอื่นก็ลดตาม ห่วงอยู่เรื่องเดียวถนนที่นี้มันทางตรง ขับรถกันเร็ว”

(น้ำหนุ่ม/ 22 ธ.ค. 2548)

“ถ้าเป็นคนพื้นที่เลยก็รู้จักกันหมดแหละ รุ่นเรา(อายุเกิน 50 ปี)คนมันน้อยก็รู้จักกันเกือบทุกคน ใครอยู่ที่ไหนมั่ง แต่รุ่นหลัง ๆ คนเริ่มเยอะก็รู้จักมั่ง ไม่รู้จักมั่งแต่ถ้าคนพื้นที่เลยจริง ๆ ก็พอนึกได้ เราไม่รู้จักเขาแต่เขาก็ต้องรู้จักเรามั่งแหละ(หัวเราะ) ดูแล้วที่นี้ก็ดี ไม่มีปัญหาอะไร”

(คุณแอ๊ด/ 25 ม.ค. 2548)

2.2 บริบทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สำหรับบริบทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงที่พบในโรงเรียนและชุมชนประกอบกับแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ๆ เช่นเดียวกับบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ บริบทด้านโรงเรียนและผู้บริหาร บริบทด้านผู้ปกครองและ บริบทด้านชุมชน ซึ่งในแต่ละด้านจะแยกนำเสนอเป็นประเด็นย่อย ๆ ของแต่ละด้านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

2.2.1 บริบทจากโรงเรียนและผู้บริหาร

สำหรับบริบททางด้านโรงเรียนและผู้บริหารส่วนใหญ่จะไม่ได้เกิดจากตัวครูหรือผู้บริหารโดยตรง บริบทที่เป็นอุปสรรคมาจากการที่โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาแล้วทำให้ครูและผู้บริหารต้องพลอยรับผลกระทบไปด้วย ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

1) ภาระงานของครูและผู้บริหาร ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม มีเหตุการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลอย่างมากต่อการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เหตุการณ์แรกคือโรงเรียนมีการเตรียมตัวสำหรับการประกวดห้องสมุดโรงเรียนเพื่อขอรับรางวัลห้องสมุดดีเด่นจากบริษัทบริดสโตน จำกัด โดยมีรางวัลที่จะได้รับ 3 รางวัล คือ รางวัลที่ 1 เป็นเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้อหนังสือสำหรับห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 50,000 บาท รางวัลที่ 2 จำนวน 30,000 บาท และรางวัลที่ 3 จำนวน 20,000 บาท ซึ่งทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้ค่อนข้างมากเพราะเงินรางวัลที่ได้เป็นเงินให้เปล่า (นอกงบประมาณ) ซึ่งทางโรงเรียนสามารถนำมาจัดสรรใช้จ่ายเพื่อซื้อหนังสือและจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กได้เป็นอย่างมาก (งบประมาณจากหน่วยงานมีน้อยมาก) สำหรับกิจกรรมการประกวดห้องสมุดมีโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานีสมัครเข้าประกวดประมาณ 10 โรงเรียน การเตรียมตัวของโรงเรียนทำให้ครูผู้สอนที่รับผิดชอบในเรื่องห้องสมุด คือ อาจารย์อัษฎภาภรณ์ซึ่งมีภาระรับผิดชอบมากอยู่แล้วต้องสละเวลาบางช่วงมาเตรียมเอกสารและปรับปรุงสถานที่ให้มีความสวยงาม โดยมีอาจารย์เพียงเดือนและอาจารย์สุรวิรัตน์เข้ามาช่วยกันทำงานนอกเหนือจากงานปกติ ทำให้ครูต้องเพิ่มเวลาในการทำงานประมาณวันละ 1 ชั่วโมงตลอดระยะเวลาประมาณ 1 เดือน โดยใช้เวลาช่วงพักกลางวันและช่วงเย็น (ระหว่าง 17.00 – 18.00 น.) ทุกวัน

ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานปกติและทำให้ครูทุกคนต้องเพิ่มภาระงานอย่างมากคือ การเข้ารับการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนระดับ 8 ของผู้บริหารโรงเรียนโดยที่ประชุมคณะครูเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนสมัครเข้ารับการประเมินเพราะเห็นว่าผู้บริหารมีความสามารถและคุณสมบัติเหมาะสมต่อการเข้าสู่ตำแหน่ง การเตรียมการรับการประเมินใช้เวลาประมาณ 6 เดือนซึ่งทางคณะครูทุกคนได้อาสาเข้ามาช่วยในการจัดเตรียมเอกสารประกอบการประเมินฯ ในลักษณะเพิ่มผลงานประมาณ 80 แฟ้ม โดยเฉลี่ยครูหนึ่งคนจะต้องช่วยจัดเตรียมและเก็บรวบรวมแฟ้มประมาณ 10 แฟ้ม โดยจัดเตรียมและเก็บรวบรวมตามงานปกติที่ตนเองรับผิดชอบอยู่แต่ทำการปรับปรุงในเรื่องแบบฟอร์มตามแนวทางการประเมินซึ่งทางคณะกรรมการประเมินจะเข้ามาประเมินทั้งหมด 3 ครั้ง (3 รอบ) ทำให้ครูและผู้บริหารเกิดความเครียดและแต่ละคนจะต้องเพิ่มเวลาในการจัดเตรียมแฟ้มงานประมาณสัปดาห์ละ 10-15 ชั่วโมง และเพื่อไม่ให้กระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องเพิ่มเวลาในการทำงาน

นอกเหนือจากเวลาทำงานปกติ (วันธรรมดาจัดเตรียมแฟ้มงานในช่วงเวลา 18.00 – 20.00 น. วันเสาร์ระหว่างเวลา 09.30 – 16.00 น. และวันอาทิตย์ระหว่างเวลา 09.30 – 14.00 น.) ตลอดระยะเวลา 6 เดือน (เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม) ความเครียดและเหนื่อยล้าจากการทำงานของครูและผู้บริหารได้ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยตรงโดยเฉพาะครูที่รับอาสาเข้ามาเป็นหลักในการดูแลเรื่องการจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานประกอบการประเมิน (6 ท่าน)

“เราต้องดูหลักฐานเยอะมาก เราต้องเตรียมไว้ให้เขาดูเป็นแฟ้ม บางอย่างที่ไม่มี .. อันนี้จริง ๆ เราทำนะแต่ไม่ได้ทำเป็นหลักฐานไว้เพราะมันไม่มีเวลา อย่างนี้ก็ต้องมาทำเพิ่มให้มันมี เอาไว้ให้เขาดู ... เวลาเรียนเราก็ต้องดูเด็ก ก็ต้องทำตอนเย็น วันเสาร์ก็มาทำ ส่วนวันอาทิตย์ต้องทำงานบ้าน เข้ามาได้ก็ตอนบ่าย ๆ ”

(ครูรัตน์/ 18 ส.ค. 2547)

“ผมสงสัยครูเขามาก เพราะไหนจะเด็กเพิ่ม แล้วยังต้องมานั่งเตรียมเอกสารประเมินให้ผมอีก อย่างครู ... ครู ... เขาแทบไม่มีเวลาไปไหนเลย เสาร์-อาทิตย์ก็เข้ามาทำ วันธรรมดาก็กลับ 2-3 ทุ่มเกือบทุกวัน”

(ผู้บริหาร/ 20 ก.ย. 2547)

“พอเข้ารับการประเมินครูเขาก็ยุ่งกันทุกคน วัน ๆ แทบไม่มีเวลาไปไหน ไหนจะสอนเด็ก พอเลิกเรียนก็มาเตรียมเอกสารกันอีก กว่าจะได้กลับก็ค่ำมืดเกือบทุกวัน...ครู...(ชื่อครู) เขาก็อยากให้ผอ.ได้(ผ่านการประเมิน) ก็เลยเหนื่อยกันทุกคน ยิ่งตอนนี้เด็กเยอะก็ยิ่งเหนื่อย”

(ครูศรี/ 3 ส.ค. 2547)

2) สุขภาพของครูและผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดทั้งในด้านนโยบาย และการเป็นแบบอย่างแก่นำในการปฏิบัติ แต่เมื่อผู้วิจัยลงไปทำการปฏิบัติจริงในภาคสนามก็พบว่าภาวะที่ผู้บริหารมีภาระงานมากและมีความเครียดจากการเตรียมตัวรับการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งได้ส่งผลกระทบต่อครูและผู้บริหารในวงกว้าง ผลกระทบที่รุนแรงที่สุดได้แก่ภาวะทางสุขภาพของผู้บริหารซึ่งเกิดการเจ็บป่วย (โรคเกี่ยวกับกระดูกและระบบประสาท) ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและงานที่ต้องเดินทางไปพบปะกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนในสถานที่ต่าง ๆ และช่วงที่วิกฤติที่สุดคือผู้บริหารต้องเข้ารับการรักษาตัวและพักฟื้นประมาณ 2 เดือน จนไม่สามารถเดินทางมาทำงานตาม

ปกติได้ กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน จึงพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย

"หมอนัดผ้าตัดตั้งแต่ธันวาคม แต่เราเียงตลอด นี่หมอยื่นคำขาดมาแล้วว่าต้องผ้าเพราะมันไม่ไหวแล้ว ถ้าช้ากว่านี้ ผ้าไม่ทันแล้ว (รักษาไม่ได้) เราเลื่อนเขามาหลายครั้ง"

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

"สงสาร ผอ. ไม่สบายแต่ก็ยังฝืนมาทำงานทุกวัน พอมาแล้วก็เดินดูโน่นดูนี่ทั้งวัน แกชอบเดิน เดี่ยวเข้าไปดูตรงนั้น เดี่ยวเข้าไปตรงนี้ ... ก็รู้ถือว่าตัวเองไม่ไหว(สุขภาพไม่อำนวย) บอกให้นั่งแกก็ไม่ฟัง ดูสิแล้วเป็นไงล่ะ(หัวเราะ) "

(ครูป้อม/ 15 พ.ย. 2547)

นอกจากปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของผู้บริหารแล้ว ครูหลายท่านก็มีอาการเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานหนักและการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอเช่นกัน ปัญหาความเจ็บป่วยที่พบได้แก่ อาการเจ็บคอ ต่อมทอนซิลอักเสบ มีอาการไข้และเป็นหวัดเรื้อรัง เป็นต้น และเนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงฤดูฝน อาการเจ็บป่วยต่าง ๆ จึงขึ้นได้ง่ายแต่ใช้เวลาในการรักษาค่อนข้างนาน

"ช่วงนี้ก็ต้องใช้ยาช่วยทุกวัน... มันไม่ค่อยสดชื่น รู้สึกมีเมิน ๆ ศีรษะอยู่ตลอดเวลา หมอให้ยาแก้อักเสบมากิน เขาว่าเราพักผ่อนไม่เพียงพอด้วย"

(ครูรัตน์/ 18 ส.ค. 2547)

"เด็กเยอะ ต้องใช้เสียงมากทุกวัน นี่พอไม่ค่อยได้พักผ่อนก็เลยแยะ ต้องกิน(ซื้อยาแก้อักเสบ) เดี่ยวนี้ต้องใช้ยาแรงขึ้น อย่างเดิมเอาไม่อยู่"

(ครูที/ 20 ก.ย. 2547)

3) ผู้บริหารและครูยังไม่ทราบแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จะมีการประกาศใช้มาหลายปี แต่จากการศึกษาในภาพรวมพบว่าบุคลากรในโรงเรียนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาไม่มากนัก เนื่องจากครูมีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในรายละเอียด เมื่อผู้วิจัยเข้าไปที่โรงเรียนก็ได้พยายามหาโอกาสในการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้กับครูทุกท่านซึ่งก็พบว่ามีอุปสรรคสำคัญจากภาระการปฏิบัติหน้าที่ของครูแต่ละท่านทำให้ไม่ค่อยมีเวลาสำหรับการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่า

ครูจะไม่มีความรู้ชัดเจนในรายละเอียดของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนว่ามีประเด็นใดบ้าง แต่ถ้ามองภาพรวมของครูและผู้บริหารซึ่งมีทัศนคติที่ดี ต่อการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน(ไม่เต็มรูปแบบ) จึงทำได้ไม่ยากนัก และการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมของโรงเรียน บางชวดอนุสรณ์จึงเป็นไปอย่างต่อเนื่องต เมอรรษชาติของโรงเรียนและชุมชนโดยความเข้าใจ ในเบื้องต้นของครูส่วนใหญ่มองว่าการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นการเชิญชวนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมมือกิจกรรมกับทางโรงเรียน ส่วนรายละเอียดด้านอื่น ๆ ครูยังมองภาพได้ไม่ชัดเจนนัก

“ทราบแต่ว่า พ.ร.บ.ใหม่เขาเน้นให้ดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาแต่ไม่ทราบว่ามียรายละเอียดอย่างไรบ้าง ก็ทำกันไปตามที่เข้าใจ แต่เท่าที่ดูผู้ปกครองเขาก็ช่วยเราได้เยอะนะ”

(ครูโอม/ 9 พ.ย. 2547)

“เรื่องให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโรงเรียนเราก็ทำอยู่แล้วนะ ท่านอาจารย์ใหญ่ก็ทำมาตลอด ที่นี้เวลามีนงานผู้ปกครองจะเข้ามาเยอะมาก อย่างว่าแหละ เราเข้าไปหาเขาก่อน เขาก็อยากเข้ามา”

(ครูป้อม/ 15 พ.ย. 2547)

ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นนับว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้ ความเข้าใจของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในที่นี้อาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนบางชวดอนุสรณ์มีแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นจำนวนมากที่โรงเรียนยังไม่มีนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่

สำหรับสถานที่แรกได้แก่ หอศิลป์ปิ่นซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 5 เป็นสถานที่จัดแสดงพระราชประวัติ และผลงานที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งผลงานของศิลปินแห่งชาติสาขาต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักเรียนโดยเฉพาะการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระอัจฉริยภาพในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และนอกจากนี้นักเรียนยังจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลงานของศิลปินแห่งชาติสาขาต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติอีกด้วย แต่จากการพูดคุยกับนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่าหอศิลป์ปิ่นมีความสำคัญอย่างไรและมีภาระจัดแสดงนิทรรศการอะไรบ้าง

สถานที่ต่อมาคือพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมสื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่นับว่ามีความสมบูรณ์ หลากหลายและทันสมัยที่สุดในประเทศเพราะเป็นการประยุกต์หรือนำเอาทฤษฎี แนวคิดและประวัติความเป็นมาทางด้านวิทยาศาสตร์หลาย ๆ ด้านที่เป็นนามธรรมมาทำแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมหรือมีตัวตนได้อย่างน่าสนใจ การแสดงนิทรรศการจะมีเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์คอยให้ความรู้และตอบคำถามแก่นักเรียนที่เข้าชม สิ่งที่แสดงมีลักษณะเหมือนของจริงที่จับต้องหรือทดลองได้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังมีการจัดแสดงสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีของไทยด้วย เช่น การเกษตร หัตถกรรม การช่าง เป็นต้น ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับการเข้าชมนิทรรศการจึงครอบคลุมหลายด้าน ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และด้านสังคม วัฒนธรรมและในการเข้าชมนิทรรศการนักเรียนจะไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด แต่จากการพูดคุยกับนักเรียนหลาย ๆ คนก็พบว่าโรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปศึกษาหรือเข้าชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไม่มากนัก โดยเฉพาะนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จะมีโอกาสได้เข้าชมประมาณ 1-2 ครั้งเท่านั้น

สถานที่ที่น่าสนใจต่อมาได้แก่ ตลาดไท ซึ่งเป็นแหล่งค้าส่งผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศ การพูดคุยกับผู้บริหารและผู้นำชุมชนพบว่าโรงเรียนได้ใช้ประโยชน์จากตลาดไทไม่มากนักโดยขอความสนับสนุนในด้านการบริจาคเมื่อโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติเท่านั้น ส่วนการนำเด็กเข้ามาทัศนศึกษาหรือเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานของตลาดไท ประเภทสินค้าหลักของตลาด การจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ หรือศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมและแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานอยู่ในตลาดไท โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด

“ผมเคยไป(ตึกลูกเต๋า)ตอนปิดเทอม ไปกันเพื่อน... เข้าไปได้เขาไม่ว่า ช่างในมิซของให้เล่นเยอะ เย็นดีด้วย...ปีนี้โรงเรียนยังไม่ได้พาไป...หออัครศิลป์ยังไม่เคยไปครับ เขาว่าไม่มีของเล่น”

(นักเรียน ป.5/ 21 พ.ย. 2547)

4) โรงเรียนยังกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและเป้าหมายการจัดการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนยังไม่ชัดเจนนักหลังจากที่ผู้วิจัยทำการศึกษาแผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนโดยละเอียดแล้ว ก็พบว่ามีกรกล่าวถึงแนวทางการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการศึกษาไม่ชัดเจนนักซึ่งรายละเอียดในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนกล่าวถึงแนวทางการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียนเอาไว้ในเป้าประสงค์ในการจัดการศึกษาคือ “ข้อ 15 เปิด

โอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน” ซึ่งนอกจากเป้าประสงค์ในแผนกลยุทธ์ดังกล่าว ส่วนอื่น ๆ ของแผนกลยุทธ์ไม่ได้มีการกล่าวถึงแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเอาไว้อีก การที่โรงเรียนไม่มีแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารและครูไม่มีทิศทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและการที่แผนกลยุทธ์ของโรงเรียนไม่มีการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการดึง ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาผู้เรียนโดยกล่าวไว้เพียงเล็กน้อยในเป้าประสงค์ของโรงเรียนเป็นสิ่งบ่งชี้ได้เป็นอย่างดีว่า นอกจากความตั้งใจในการมีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกันตามปกติ โรงเรียนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมหรือแสวงหาความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้กว้างขวางกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5) จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นจนเกินขนาดของห้องเรียนและกำลังของครูที่มีอยู่ตามที่ได้อ้างไว้บ้างแล้วในช่วงต้น ๆ ว่า โรงเรียนจัดการเรียนการสอนได้ดีจนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากผู้ปกครองนักเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง (ตำบลคลองสาม – คลองหก) กระแสเกี่ยวกับคุณภาพของโรงเรียนทำให้มีผู้ปกครองย้ายเด็กเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากปีการศึกษา 2545 มีนักเรียนประมาณ 200 คน ปีการศึกษา 2546 เพิ่มเป็นประมาณ 300 คน ปีการศึกษา 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 400 คน และยังมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2548 ในขณะที่การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่ทันกับความต้องการทั้งในด้านอาคารสถานที่และอัตราครุต่อเด็ก สภาพของของโรงเรียนจากการเก็บข้อมูลภาคสนามคือมีนักเรียนประมาณ 45-50 คนเข้าไปนั่งเรียนแออัดอยู่ในห้องเดียวกันจนไม่มีทางเดินในห้องเรียน และภาพของครูผู้สอน 1 คนจะต้องดูแลนักเรียนประมาณ 50 คน ซึ่งถึงแม้ในภายหลังจะได้รับการสนับสนุนครุอัตราจ้างจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าแต่ก็ต้องใช้เวลาประมาณ 3 เดือนซึ่งครูที่มีอยู่ก็ต้องอยู่ในสภาพอ่อนล้ามาก ในส่วนของอาคารเรียน จากการพูดคุยกับผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้เวลาประมาณ 1-2 ปีนับจากวันที่ได้รับงบประมาณก่อสร้าง อาคารจึงจะแล้วเสร็จ

“ตอนนี้ห่วงเรื่องคุณภาพของเด็กเพราะเด็กมามากขึ้น บางทีเราก็ดูแลได้ไม่ทั่วถึง เด็กบางคนที่ไม่ทันเพื่อน เราอยากจะซ่อมเสริมให้แต่หาเวลาไม่ได้ แค่ตรวจการบ้านกว่าจะเสร็จก็หมดเวลาแล้ว ”

(ครูดี/ 10 พ.ย. 2547)

“เด็กเดี๋ยวนี้โตเร็ว ป.5 ป.6 เดี่ยวนี้เป็นหนุ่มเป็นสาวกันเกือบหมดแล้ว พอเข้ามาอยู่ในห้องเดียวกันสี่สิบห้าสิบคนก็มีมันแน่นไปหมดเลย หาทางเดินแทบไม่ได้ อยู่หลังห้องจะมาหน้าห้องก็ต้องค้อม ๆ แทรกมา”

(ครูดี/ 2 พ.ย. 2547)

6) เด็กที่ย้ายมากลางคันเรียนไม่ทันเพื่อน เป็นปัญหาที่สร้างความลำบากและเป็นภาระกับครูผู้สอนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะครูในระดับชั้น ป.3-ป.6 เพราะเด็กที่ย้ายมาไม่สามารถปรับตัวให้ทันเด็กที่เรียนอยู่เดิมได้ ทำให้การเรียนของเด็กเก่าไม่มีความต่อเนื่อง ครูผู้สอนต้องเสียเวลาในการปูพื้นฐานและสอนเสริมให้กับเด็กที่ย้ายเข้ามาเรียน เด็กบางคนที่ย้ายเข้ามาแล้วยังไม่มีทักษะและความรู้ในระดับที่ครูจะจัดการเรียนการสอนในระดับชั้น ป.5- ป.6 ได้ เช่น การท่องสูตรคูณ การเขียน การอ่าน บางรายครูจะต้องย้อนกลับไปสอนความรู้พื้นฐานของระดับชั้น ป.3 – ป.4 ทำให้การเรียนการสอนไม่ครอบคลุมหลักสูตรระดับชั้นและยังทำให้เด็กบางส่วนเกิดความเบื่อหน่ายเพราะครูต้องสอนอย่างซ้ำ ๆ ในส่วนของครูเองก็ต้องรับภาระหนักทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในห้องเรียนครูหนึ่งคนจะต้องดูแลนักเรียนในระหว่าง 40 – 50 คน ตลอดทั้งวัน ส่วนนอกห้องเรียนครูจะต้องทำงานและสอนซ่อมเสริมให้เด็กที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อนเกือบตลอดทั้งวัน แม้แต่ในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวันแต่ละวัน

“ถ้าเป็นเด็กย้ายมาละก็ ทำใจได้เลย ที่ดี ๆ (เรียนเก่ง) ไม่ค่อยได้เจอ เจอแต่ที่แย ๆ (เรียนอ่อน) ยิ่งถ้าเป็นชั้นโต ๆ ยิ่งแล้ว ไม่รู้จะเริ่มจากตรงไหน อะไรก็ไม่ได้ซักอย่าง... สงสารก็แต่พวกที่เขาได้ เรามาสาละวนอยู่กับพวกที่ไม่รู้เรื่อง แทนที่เขาจะได้เรียนรู้เพิ่มก็ต้องมารอพวกนี้”

(ครูรัตน์/ 18 ส.ค. 2547)

“พอเด็กเยอะแล้วดูแลได้ไม่ค่อยเต็มที่ เด็กเก่งก็ต้องรอเด็กอ่อน ครูก็ต้องเอาเวลามาดูแลเด็กอ่อนมากกว่า วัน ๆ ไม่ต้องทำอะไร... เด็กย้ายมาส่วนใหญ่จะไม่ค่อยทันเพื่อน ที่ย้ายตามผู้ปกครองบางคนก็ดี แต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยรู้เรื่อง ถ้ารู้เรื่องเขาก็คงไม่ย้าย”

(ครูนาท/ 20 ก.ย. 2547)

2.2.2 บริบทด้านผู้ปกครอง

บริบททางด้านผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเกิดจากความความเคยชินของผู้ปกครองเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตที่มองว่าครูมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปรับวิถีคิดและวิธีการปฏิบัติของตนให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้ปกครองเกรงใจครูและไม่กล้าแสดงออกทางการศึกษาเนื่องจากเห็นว่าครูและผู้บริหารมีความตั้งใจทำงาน แต่ละคนต่างทุ่มเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านความรู้และคุณธรรมอย่างชัดเจน ภาพที่ผู้ปกครองทั้งที่อยู่ในชุมชนและผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียนได้พบเห็นเป็นประจำก็คือครูและผู้บริหารมาถึง

โรงเรียนแต่เช้าและตั้งใจทำงานตลอดทั้งวัน ช่วงเย็นหลังจากนักเรียนเลิกเรียนและกลับบ้านแล้ว ครูส่วนใหญ่ก็จะทำหน้าที่ของตนต่ออีกประมาณ 1 ชั่วโมงจึงจะกลับบ้าน งานที่ทำหลังเลิกเรียน เช่น สอนซ่อมเสริม ทำงานธุรการ ตรวจการบ้านเด็ก หรือเตรียมการสอน ซึ่งทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่ ครูทุกคนตั้งใจทำงานและทำงานหนักมากพอแล้ว จึงไม่ยากเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมหรืองานอื่นเพิ่มเข้ามาอีกเพราะเกรงใจครูและผู้บริหาร ผู้ปกครองส่วนมากอยากให้ความช่วยเหลือแต่คิดว่าความช่วยเหลือที่ให้จะต้องเป็นสิ่งที่เกิดจากความต้องการหรือการร้องขอจากทางโรงเรียนไม่ใช่การเสนอแนะจากผู้ปกครองเพราะอาจจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับคณะครูโดยไม่จำเป็น

“โรงเรียนเขาเปิดโอกาสให้ตลอดอยู่แล้ว อยู่ที่ว่าเราจะเสนอเขา... แบบว่ายังไงล่ะ เรามีความคิดดี ๆ หรือเปล่า ถ้ามีก็คิดว่าเขารับฟังเราอยู่แล้ว”

(ผปค.26/ 18 ม.ค. 2548)

“มีอะไรที่เข้าไปช่วยเขาแล้วทำให้ดีขึ้น ลูกหลานเราได้ประโยชน์ก็อยากให้ทำ ถ้าเรามีความหวังดีและเสียสละเข้าไป คิดว่าโรงเรียนก็ต้องสนับสนุนอย่างเต็มที่ แต่ถ้าคิดเฉย ๆ ว่าอยากให้ทำอย่างไร อย่างนี้ ตัวเองไม่ทำ ให้ครูต้องทำอันนั้นนะ อันนั้นนะ คงไม่เหมาะเพราะครูเขาก็งานเยอะ”

(ผปค.3/ 28 ก.ย. 2547)

“ผมเป็นทั้งผู้ปกครองทั้งกรรมการศึกษาด้วย ตามความคิดของผมนะ คิดว่าการเข้าไปช่วยโรงเรียนเป็นเรื่องที่ดี หลาย ๆ คนเข้าไปช่วยกันโรงเรียนของเราจะได้ดีขึ้น ไม่ใช่เข้าไปอยู่ไม่กี่คน ก็ครั้ง ๆ ก็ชุดนี้แหละ อย่างนี้ไม่ไหว คนที่ทำก็ทำตลอด คนที่ไม่ทำก็ดูอย่างเดียวมันไม่ได้...แต่เท่าที่ดู ปัญหาก็คือเราจริงจังหรือเปล่า เข้าไปช่วยทำโน่นทำนี่มันได้แต่ให้ไปเสนอทางโรงเรียนว่าต้องมีอันนั้นนะ ทำอย่างนั้นนะ แบบว่ายังไงล่ะ คิดไปก่อนนี้ มันก็ยากอยู่นะ ครูเขาจะยอมรับหรือเปล่า มันจะจริงจังหรือเปล่า”

(คุณวิท/ 24 ม.ค. 2548)

2) การศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยแบ่งกิจกรรมเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนออกเป็น 6 ด้านดังกล่าวทำให้พบว่า ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเชื่อ การมองคุณค่าและศักยภาพของตนเองอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำโดยเฉพาะด้านอาสาสมัคร ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านและด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนรวมทั้งผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลมองความเป็นหุ้นส่วนเฉพาะในมิติที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมทางด้านวิชาการเท่านั้นซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความมุ่งมั่นและความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะซึ่งผู้บริหารและ

ครูมีประสบการณ์ทางด้านนี้มากกว่าผู้ปกครองและผู้นำชุมชนจึงส่งผลให้สภาพความเป็นหุ้นส่วนดังกล่าวผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในสภาพตั้งรับมากกว่าการริเริ่มหรือเป็นแกนนำ การมองคุณค่าและศักยภาพของตนเองของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการศึกษาสะท้อนให้เห็นได้จากการพูดคุยกันหลาย ๆ ครั้ง

“พอเขาโตขึ้นก็ไม่ค่อยเข้าไปยุ่งมากเพราะเนื้อหามันยากขึ้น (ยิ้ม) เราไม่รู้เท่าเขาแล้ว ก็จะไม่ค่อยดูห่าง ๆ เขาอยากได้อะไรก็ช่วยหาให้ อยากเรียนพิเศษที่ฟิวเจอร์ก็พาไป”

(ผปค.15/ 23 ส.ค. 2547)

“ตอนอยู่ชั้น ป.1 ป.2 ก็ช่วยสอนทุกวัน แต่เดี๋ยวนี้สอนไม่ค่อยได้ ไม่ใช่เขาไม่ให้สอนนะ แต่ว่าเนื้อหาเดี๋ยวนี้มันไม่เหมือนแต่ก่อน เขาบอกว่าเราสอนไม่เหมือนกับครูเขาสอนที่โรงเรียน”

(คุณตรี/ 2 พ.ย. 2547)

“ผมเป็นทั้งผู้ปกครองทั้งกรรมการศึกษาด้วย ตามความคิดของผมนะ คิดว่าการเข้าไปช่วยโรงเรียนเป็นเรื่องที่ดี หลาย ๆ คนเข้าไปช่วยกันโรงเรียนของเราจะได้ดีขึ้น ไม่ใช่เข้าไปอยู่ไม่กี่คน ก็ครั้ง ๆ ก็ชุดนี้แหละ อย่างนี้ไม่ไหว คนที่ทำก็ทำตลอด คนที่ไม่ทำก็ดูอย่างเดียวมันไม่ได้...แต่เท่าที่ดู ปัญหาก็คือเรารู้จริงหรือเปล่า เข้าไปช่วยทำโน่นทำนี่มันได้แต่ให้ไปเสนอทางโรงเรียนว่าต้องมีอันนั้นนะ ทำอย่างนี้นะ แบบว่ายังงั้นละ คิดไปก่อนนี่มันก็ยากอยู่นะ ครูเขาจะยอมรับหรือเปล่า มันจะดีจริงหรือเปล่า”

(คุณวิท/ 24 ม.ค. 2548)

3) ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานแต่ไม่มีความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นว่าคุณควรแสดงบทบาทอย่างไรบ้างทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเพื่อสนับสนุนให้การศึกษาของบุตรหลานมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ปกครองตั้งใจดูแลเอาใจใส่บุตรหลานแต่ไม่ทราบวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม ผู้ปกครองบางรายไม่ทราบแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กหรือวิธีการเข้ามาทำงานอาสาสมัคร

“เด็กสมัยนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อน เลี้ยงยากกว่า เมื่อก่อนส้อมันไม่ค่อยมี พ่อแม่ก็ดูแลความประพฤติได้มากกว่า ทำไม่ดีก็ตี เดี่ยวนี้ส้อมันเยอะ แบบอย่างที่ไม่ดีมันเยอะมาก เราตามควบคุมได้ไม่ไหว สอนเขาก็ไม่ค่อยฟัง ”

(ผปค.15/ 23 ส.ค. 2547)

“เด็กทุกวันนี้เลี้ยงยาก เขาไม่ค่อยเชื่อฟัง(ผู้ปกครอง) อย่างรุ่นพวกเราพ่อแม่สอนเราก็เชื่อฟังแต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ค่อยฟังเรา บอกเขาดี ๆ เขาไม่ค่อยยอมรับ ดีก็ไม่ได้เดี๋ยวเดลิค ต้องมีเทคนิค บางคนที่เขาไม่รู้เทคนิค เขาสอนไม่เป็นลูกหลานเขาก็เสีย บางคนเอาแต่ด่าอย่างเดียว เห็นมาเยอะ”

(ผปค.19/ 28 ก.ย. 2547)

“เรื่องความประพฤติเขาไม่มีปัญหาอะ บอกอะไรก็ฟัง แต่เรื่องเรียนนี่เขาไม่เอา ไม่ค่อยสนใจ ถามว่าเป็นยังไงบ้างเขาก็บอกแต่ที่ไม่มีอะไร เราไม่รู้เรื่องกับเขา เขาเรียนเป็นยังไง เข้าใจหรือเปล่า อันนี้บอกตรง ๆ ว่าไม่รู้เรื่องกับเขาเลย”

(ผปค.11/ 26 ก.ค. 2547)

การพูดคุยกับผู้ปกครองทำให้พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเข้ามาปรึกษาหารือและร่วมมือกับครูประจำชั้นมากนัก โดยมองว่าปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนของเด็กเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยากโดยเฉพาะกับเด็กที่โตแล้ว (ช่วงชั้นที่ 2) ทั้งนี้เกิดจากผู้ปกครองยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลดีของการแนะแนวหรือการให้คำปรึกษา โดยคิดว่าการเข้าไปพบกับครูอาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี นอกจากนี้บางส่วนก็ยังมองว่าการเข้ามาพบครูเพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเด็กบ่อย ๆ จะเป็นการรบกวนครูซึ่งมีภาระมากอยู่แล้วด้วย

“ไม่ทราบว่าจะเข้าไปยังงัย อย่างเด็กเขาโตแล้ว เราเข้าไปคุยกับครูแล้วเขา(เด็ก)จะคิดยังงัย เดี่ยวเขา(เด็ก)จะหาว่าเราเข้าไปจับผิดเขา เดี่ยวจะไปกันใหญ่”

(ผปค.12/ 6 ส.ค. 2547)

“คิดไม่ออกจริง ๆ ว่าจะทำยังงัย นี่อาจารย์(ผู้วิจัย)พูดนี้แหละถึงนี่ออก ครูประจำชั้นเขาอยู่กับเด็กทุกวันอยู่แล้ว เขาต้องบอกต้องสอนกันได้อยู่แล้ว เราก็กังวลนะว่าจะรบกวนเขาบ้าง เด็กเขาจะไม่พอใจบ้าง ลืมนึกไปว่าครูเขาสอนได้ดีกว่าเรา”

(ผปค.5/ 14 มิ.ย. 2547)

2.2.3 บริบททางด้านชุมชน ประกอบด้วย

บริบททางด้านชุมชนส่วนใหญ่จะเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามากระทบต่อการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) การตอบสนองที่ไม่ทันท่วงทีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเหตุการณ์ในระหว่างปีการศึกษา 2545-2547 ที่มีเด็กย้ายเข้ามาเรียนที่โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์เป็นจำนวนมาก

มาก จนจำนวนครูต่อนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 1: 40 ซึ่งทางโรงเรียนได้ขอการสนับสนุนเร่งด่วนด้านอัตราครูและอาคารเรียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพราะครูที่มีอยู่ไม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างเต็มที่ และยังคงให้นักเรียนเข้าไปนั่งเรียนแออัดกันถึง 45-50 คนต่อห้องเรียน การรอคอยงบประมาณสนับสนุนด้านกำลังครูและอาคารเรียนต้องใช้เวลาประมาณ 1-2 ปีซึ่งส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของครูและผู้บริหารอย่างมากเพราะต้องทำงานหนักตลอดระยะเวลาที่รอคอยการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การรับผิดชอบเด็กจำนวนมากเป็นเวลานานทำให้ครูเกิดความอ่อนล้าและเครียดเพราะต้องทำงานหนักขึ้นกว่าเดิมหลายเท่าแต่ได้รับเงินเดือนเท่าเดิมในขณะที่ครูบางโรงเรียนกลับสบายขึ้นเพราะมีเด็กให้ดูแลน้อยลง ความเหนื่อยล้าจากการทำงานหนักทำให้ครูและผู้บริหารมีการเจ็บป่วยบ่อยขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

“ช่วงที่เด็กย้ายเข้ามามาก ๆ ภาคเรียนที่แล้ว (2/ 2546) ต่อเนื่องมาถึงภาคเรียนนี้ (1/2547) ก็ต้องปรับตัวกันเยอะมาก จากเด็กห้องละยี่สิบกว่าคนเพิ่มเป็นสี่สิบกว่าคน มองดูแล้วมันแน่นไปหมด ขอครูเพิ่มก็ไม่ใช่ว่าได้จะมาง่าย ๆ ก็รู้ ๆ กันอยู่ (ระบบราชการ) ทาง (ชื่อ อบต. 2-3 ท่าน) เขาก็ต่อสู้ดึงมาจากทาง อบต.มาให้ ก็ช่วยได้เยอะ ไม่งั้นก็แย่ (หัวเราะ)”

(ผู้บริหาร/ 20 ก.ย. 2547)

“บอกตรง ๆ เลยว่าช่วงนี้เหนื่อยมาก ดูครูแต่ละคนก็แล้วกัน (หัวเราะ) คิดดูเหอะ ผู้ปกครองเขาอยากจะทำมาเขาก็มาได้เลย แต่พอเด็กเพิ่ม เราอยากได้ครูเพิ่มนี่ รอกันไปเหอะ จนลืมหันทีก็ยังไม่รู้ว่าจะได้หรือเปล่า”

(ครูรัตน์/ 18 ส.ค. 2547)

“ก็ถ้าเหมือนกัน สอนเด็กสี่สิบห้าสิบคนทั้งวัน แล้วไม่ใช่มีสอนอย่างเดียว งานอื่นก็เข้ามาเยอะแยะ หาเวลาทำไม่ทัน บางโรงเรียนเขาพูดนะ ดี ย้ายมา(บางซวด)เยอะ ๆ ก็ดี เขาจะได้สบาย เงินเดือนก็ได้เท่ากัน”

(ครูที/ 10 พ.ย. 2547)

นอกจากปัญหาเรื่องการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นหน่วยงานในชุมชนเองก็ยังให้การสนับสนุนได้ไม่มากนักเพราะติดขัดในด้านข้อกฎหมายที่โรงเรียนยังไม่อยู่ในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้ผู้บริหารไม่สามารถเข้ามาให้ความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่โดยจะให้การสนับสนุนเฉพาะกรณีที่มีความต้องการเร่งด่วนเท่านั้น ซึ่งในกรณีของโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการจ้างครูอัตราจ้างจำนวน 1 อัตรา (เดือนมิถุนายน 2548 ได้เพิ่มอีก

1 อัตรา รวมเป็น 2 อัตรา) ส่วนอาคารเรียนต้องรองบประมาณจากทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งได้รับอนุมัติช่วงกลางปี 2547 ก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณกลางปี 2548

“เรื่องอาคารเรียนต่อไปก็ไม่น่าจะเป็นปัญหา ตอนนี้ผู้รับเหมาลงมือทำแล้ว ยังไงชะปีหน้า(2548) ก็ต้องเสร็จ ปัญหาสำคัญตอนนี้ก็คือครูเราไม่พอ ถึงจะแยกห้องแต่ครูก็ไม่พอสอนอยู่ดี”

(ผู้บริหาร/ 20 ก.ย. 2547)

“อย่างทาง อบต.เขาก็ช่วยเราเติมที่แล้วนะ ที่อื่นเขาได้โรง(เรียน)ละคน แต่ของเราเขาให้ 2 คน ถึงจะไม่ครบตามที่ต้องการแต่ก็ช่วยได้เยอะมาก ก็เข้าใจนะเพราะเขาก็มีเรื่องให้ทำอีกเยอะ ต้องดูแลทั้งตำบล”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

2) ภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตลดลง ในช่วงปี 2546 – 2547 ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนถือว่าการหดตัวซึ่งจากการพูดคุยกับผู้บริหารและคณะครูพบว่า เป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจในระดับประเทศที่มีการปรับตัวลดลง ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคปรับตัวสูงขึ้นเกือบทุกประเภท โดยเฉพาะราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นมากในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เท่าเดิม บางรายมีรายได้ลดลงแต่รายจ่ายเพิ่มมากขึ้น สภาวะดังกล่าวทำให้ศักยภาพของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนโรงเรียนพลอยลดลงไปด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนก็คือเมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่นวันแม่ หรือวันพ่อแห่งชาติ ซึ่งจำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมลดลงจากปีก่อน ๆ (ร้อยละ) และจำนวนเงินที่ผู้ปกครองบริจาคก็พลอยลดลงด้วย

“ปีนี้(2547) รู้สึกว่าเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ดุ้งาย ๆ อย่างผู้ปกครองที่เขาทำงานโรงงาน เมื่อก่อนโอทีเยอะ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมี พอมีกิจกรรมเขาก็เข้ามาได้บ้าง ไม่ได้บ้างแต่เงินทำบุญไม่เท่าเมื่อก่อน”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

“ เสียตายเมื่อก่อนโรงเรียนไม่ค่อยมีกิจกรรม...เพราะ เมื่อก่อน(เศรษฐกิจ)จะดีกว่านี้เยอะ...ดุ้งาย ๆ เวลาไปทำบุญที่วัด คนเขาทำบุญเยอะ แต่เดี๋ยวนี้แค่คนละนิด คนละหน่อยเพราะเขาไม่ค่อยมีเงินเหมือนเมื่อก่อน”

(คุณนีย์/ 23 พ.ย. 2547)

“ไม่ค่อยอยากรบกวนผู้ปกครองมาก เข้าใจว่าภาวะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ยิ่งมาเจอราคาน้ำมันขึ้นอีก เขาก็ลำบากกันอยู่แล้วไม่อยากให้เป็นภาระตรงนี้(ช่วยเหลือโรงเรียน)”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

3) พื้นที่การให้บริการขยายตัวมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถติดตามดูแลได้อย่างทั่วถึง จากเดิมที่โรงเรียนมีพื้นที่รับผิดชอบหลักคือ หมู่ 9-11 แต่ในระหว่างปีการศึกษา 2546-2547 มี ผู้ปกครองย้ายนักเรียนเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันโรงเรียนต้องรับผิดชอบนักเรียน กระจายออกไปในหลายพื้นที่ทั้งจาก หมู่ 1-15 ของตำบลคลองห้า และบางส่วนจากพื้นที่ตำบล คลองสาม ตำบลคลองสี่ และตำบลคลองหก ทำให้ไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เมื่อก่อนครูประจำชั้นจะรู้จักผู้ปกครองและที่อยู่ของนักเรียนเกือบทุกคน แต่ปัจจุบันครูประจำชั้น บางชั้นไม่ค่อยมีเวลาเดินทางไปทำความรู้จักกับผู้ปกครองที่บ้านเนื่องจากมีเด็กในความรับผิดชอบ เป็นจำนวนมากและพื้นที่เริ่มห่างไกลออกไป

"ได้ข่าวว่าเปิดเทอม(หน้า)เด็กจากคลองหกจะมาที่นี่อีกหลายคน คงต้องบอก....(เป็นครู) ห้ามไม่ให้มาเพราะแค่นี้ก็จะแออัดอยู่แล้ว ถ้ามาอีกคงจะต้องซีคอกันเรียน"

(ครูที/ 10 พ.ย. 2547)

"บางคนเราก็ไม่รู้จักว่าบ้านอยู่ไหน...แคว้งงานในโรงเรียนก็หมดแรงแล้ว เด็กสี่สิบห้าสิบ คน บางคนก็เพิ่งย้ายเข้ามา พวกเด็กใหม่นี้ถ้าไม่ใช่เด็กแถวนี้ ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าอยู่ตรง ไหน บางคนมาจากคลองสาม คลองสี่โน่น"

(ครูดี/ 10 พ.ย. 2547)

"ปีหน้าบ้านเอื้ออาทรเสร็จ เด็กคงมาเพิ่มอีกเยอะ ตอนนี้ได้ข่าวว่าเริ่มเข้ามาอยู่บ้างแล้ว อะไรที่พอเตรียมได้เราก็ต้องเตรียมพร้อมเอาไว้ก่อน ยังไงก็ต้องมา(เรียน)ที่นี่แน่"

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

4) คณะกรรมการสถานศึกษามีความตั้งใจทำงาน พุ่มเทและเสียสละเพื่อการศึกษาอย่างเต็มที่แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษายุคใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เปิดโอกาสคณะกรรมการสถานศึกษาแสดง บทบาทมากขึ้น ซึ่งจากการพูดคุยกับคณะกรรมการบางท่านพบว่ากรรมการส่วนใหญ่อยู่ใน ระยะเวลาการปรับตัวกับบทบาทที่เพิ่มขึ้นจึงยังไม่สามารถแสดงบทบาทได้เท่าที่ควร ยังมีการริเริ่ม หรือการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไม่มากนัก

"เท่าที่ดูโรงเรียนก็ทำดีแล้ว คิดไม่ออกว่าจะให้ข้อเสนอแนะหรือริเริ่มให้โรงเรียนทำอะไร เพราะไม่ได้คลุกคลีอยู่กับโรงเรียนหรือกับเด็กตลอดเวลาเหมือนครู บางทีก็กลัวว่าเสนอแนะไปแล้วจะไม่ค่อยเหมาะสม นำไปใช้ไม่ได้"

(คุณแดน/ 5 พ.ย. 2547)

“ผมว่าโรงเรียนก็ทำดีแล้วนะ ที่ดูมาตลอด 2-3 ปีนี้ผมว่าบางขวดเขาทำดีมาก หมู่ผมอยู่คนละเขตกับบางขวดนะ แต่ตอนนี้เด็กย้ายเข้าไปเรียนที่บางขวดเยอะมาก ไม่รู้จะเสนอแนะอะไร แต่ถ้าให้ช่วยเหลือละก็ผมช่วยทันที”

(คุณอ้น/ 4 ม.ค. 2548)

“ไม่ทราบรายละเอียด ได้ยินมาเหมือนกันเรื่อง พ.ร.บ. ใหม่ แต่รายละเอียดยังไม่รู้ คงต้องรอให้ทางโรงเรียนเขาแจ้งให้ทราบก่อน ตอนนี้ก็เข้าไปช่วยเท่าที่ช่วยได้ เคยช่วยยังไงก็เข้าไปเหมือนเดิม”

(คุณวิท/ 24 ม.ค. 2548)

ซึ่งจากคำบอกเล่าของคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งสามท่านทำให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ทราบว่าจะแสดงบทบาทอย่างไร โดยเฉพาะบทบาทในระดับการวางแผนหรือกำหนดนโยบายเพราะไม่มั่นใจในความรู้ความสามารถของตน หลายคนคิดว่าครุมีความรู้มากกว่าจึงน่าจะทำได้ดีกว่า การทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงอยู่ในสภาพการตั้งรับและรอคอยตอบสนองหรือสนับสนุนกิจกรรมที่ริเริ่มโดยผู้บริหารหรือคณะครู

ตอนที่ 3 ความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3.1 ความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ก่อนที่จะมีการนำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอในประเด็นความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเพื่อประกอบการอธิบายถึงแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความชัดเจนมากขึ้น สำหรับการตอบคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยแบ่งการตอบคำถามออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามขั้นตอนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอก่อนดำเนินการวิจัยภาคสนามและความสำเร็จของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมจากเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ด้านความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแผนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนการทำงานสนาม สำหรับแผนการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดเอาไว้ตั้งแต่ช่วงแรกที่เข้าสู่สนามก็คือการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นทางการตามรูปแบบที่ได้จากการศึกษาเอกสารโดยผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดของ Davies (2000); Deslandes (1999); Shepard และ คณะ (1999); Sanders (1999) และ Eptein (1995) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็น 6 ขั้นตอนหลักได้แก่

ขั้นที่ 1 การจัดตั้งทีมงาน/การระดมทุนเป็นการเตรียมการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนโดยเริ่มต้นจากนักวิจัยและผู้บริหารโรงเรียนโดย การจัดตั้งทีมงานประกอบด้วยกิจกรรมการคัดเลือก/สรรหาครูและสมาชิกในชุมชนที่เห็นว่ามีความรู้ความสามารถ รวมถึงทัศนคติที่ดีต่อการร่วมงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการฝึกหรือเตรียมความพร้อมให้โดยเฉพาะครูทุกคนทั้งที่อยู่ในทีมงานหลักและครูอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 การระบุ/กำหนดจุดเริ่มต้นเป็นการประชุมร่วมกันของทีมปฏิบัติการเพื่อช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชนและสถานศึกษาว่ามีอะไรบ้างเพื่อนำไปสู่การวางแผนการทำงานในด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 การพัฒนาแผนดำเนินงานเป็นการระดมความคิดและหาข้อสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนว่าในแต่ละภาคการศึกษาและปีการศึกษาจะมีกิจกรรมอะไรบ้างทั้งกิจกรรมทางด้านวิชาการและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมรวมกัน โดยหัวหน้าทีมของแต่ละกิจกรรมจะเป็นแกนนำในการกำหนดหรือระบุกิจกรรมที่ฝ่ายของตนวางแผนที่จะทำตลอดปีการศึกษาแล้วนำเสนอต่อสมาชิกทั้งหมดของทีมปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 การนำแผนดำเนินการไปปฏิบัติโดยแต่ละฝ่ายดำเนินการตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยมีหัวหน้าฝ่ายนั้น ๆ เป็นแกนนำในการปฏิบัติ นักวิจัย ผู้บริหารและสมาชิกในฝ่ายอื่น ๆ เป็นผู้คอยสนับสนุนให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่นตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการปฏิบัติซึ่งแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือการประเมินเป็นระยะ ๆ ระหว่างกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ทราบความก้าวหน้ารวมถึงสะท้อนผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดเอาไว้หรือไม่ และการประเมินเมื่อสิ้นสุดกระบวนการหรือกิจกรรมเพื่อเป็นการสรุปภาพรวมของการดำเนินการอีกครั้งว่าประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรค

รวมถึงผลกระทบอะไรตามมาบ้างอันจะนำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมนั้น ๆ ในภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงพัฒนาแผนดำเนินงานเมื่อต้องมีการจัดกิจกรรมบางอย่างอีกครั้งหนึ่งที่ทีมงานก็จะนำเอาประสบการณ์ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมนั้นหรือกิจกรรมอื่นที่คล้ายคลึงกันมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานให้มีความชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น มีการวางแผนในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่างที่เคยเกิดขึ้นหรือที่เห็นว่ามีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างครบถ้วน

เมื่อผู้วิจัยได้ลงไปปฏิบัติงานจริงในภาคสนามกลับพบว่าแผนการดำเนินการที่กำหนดขึ้นดังกล่าวไม่สามารถนำไปดำเนินการได้จริงและยังอาจกล่าวได้ว่าแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวค่อนข้างขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริงของผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนมีธรรมชาติในปฏิบัติและการรักษาระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะ 3 ประการดังนี้

ประการแรก ผู้ปกครองและชุมชนพอใจที่จะเข้ามาร่วมงานกับโรงเรียนตามความพร้อมและความสะดวกของแต่ละบุคคลแต่ยังไม่มีความพร้อมจนถึงระดับที่เป็นทางการหรือเต็มรูปแบบโดยเฉพาะฝ่ายผู้ปกครองและผู้นำชุมชนซึ่งผู้วิจัยพบว่าตลอดปีการศึกษา(เดือนพฤษภาคม 2547 ถึง เดือนมีนาคม 2548) ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมกับทาง โรงเรียนที่แตกต่างกัน บางรายจะเข้ามาบอຍตลอดช่วงภาคเรียนแรก บางรายเข้ามาในช่วงเปิดภาคเรียนแรกแล้วหยุดไปจนกระทั่งปลายภาคเรียนที่สองจึงย้อนกลับเข้ามาอีก บางรายเลือกที่จะเข้ามาช่วยในกิจกรรมเพียงบางด้านเท่านั้น การวิเคราะห์จากการสังเกตและการพูดคุยกันพบว่า ความรู้สึกของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่อยากเข้ามาร่วมงานกับทางโรงเรียนตลอดปีการศึกษาแต่ในสภาพความเป็นจริงเกือบทุกคนไม่มั่นใจว่าจะสามารถทำได้หรือไม่ เพราะแต่ละคนต่างก็มีภาระความรับผิดชอบของตนเองอยู่แล้ว ถ้าหากได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นทางการแล้วก็ต้องอุทิศเวลาให้กับทางโรงเรียนตลอดปี ซึ่งบางครั้งถ้าหากทางโรงเรียนมีงานหรือกิจกรรมแต่ตนเองไม่สะดวกที่จะเข้ามาช่วยก็จะทำให้เกิดภาพที่ไม่ดีและอาจถูกมองว่าขาดความรับผิดชอบ ความรู้สึกนี้ทำให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มองว่าถ้าหากตนเองเข้ามาเป็นที่ทีมงานพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน อย่างเต็มตัวก็หมายความว่าพวกตนจะต้องเข้ามารับผิดชอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ซึ่งหลายคนคิดว่าผู้ปกครองและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะทำอย่างนั้นได้ คนที่มีความพร้อมในระดับดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่ามีน้อยมาก

“ช่วยอย่างนี้ก็ดีแล้ว ไม่อยากมีตำแหน่งอะไร วันไหนว่างก็เข้ามา วันไหนไม่ว่างก็ไม่มา ถ้ามีตำแหน่งก็ต้องมาตลอด วันไหนไม่มาก็ไม่ได้ อย่างนี้สบายใจกว่า ไม่มีใครว่า”

(ผปค.28/ 21 ก.พ. 2548)

“อยากให้มีคนที่เขาเป็นหลักเหมือนกัน เวลาทำอะไรจะได้มีแกนนำ เราก็เข้ามาช่วย มีอะไรเขาจะได้แจ้งเรา...แต่ดูแล้วทุกคนก็มีภาระนะ ไม่รู้ว่าจะมีกี่คนที่เขามีเวลาเข้ามา ตรงนี้ได้เต็มที่”

(ผปค.26/ 18 ม.ค. 2548)

“อย่างทีมงาน ถ้าทำได้ก็ดีเพราะทางโรงเรียนจะได้ยังงัยละ ช่วยแบ่งภาระทางโรงเรียนมาบ้าง แต่ปัญหามันอยู่ที่ว่าคนที่รู้จริง ๆ เราก็ไม่ค่อยมี ถ้าทำกันเองเกรงว่าจะไม่ไหวนะ... ยังไงก็คงต้องให้ครูเข้ามาเป็นหลักอยู่ดี”

(คุณเจน 7 ธ.ค. 2547)

ส่วนการเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนตามความพร้อมและความสมัครใจกลับทำให้เกิดภาพและความรู้สึกที่ดีกว่าโดยส่วนใหญ่มองว่าถ้าหากพร้อมก็เข้ามาช่วยเหลือได้ตลอดเวลา แต่ถ้าไม่พร้อมก็ยังไม่ต้องเข้ามา และผู้ที่ไม่พร้อม(ไม่เข้ามา) ก็ไม่ถูกมองหรือตำหนิจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่าขาดความรับผิดชอบหน้าที่ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจมากกว่า

“อย่างนี้ก็ดีแล้วนะอาจารย์ สบายใจดี ถ้ามีตำแหน่งเดี๋ยวจะเครียด (หัวเราะ) เอาแบบสมัครใจดีกว่า สะดวกก็มา ยุ่งก็ให้คนอื่นเข้ามา พูดถึงมีงานถ้าแจ้งให้ทราบทั่วถึงเขาก็มาทันมากอยู่แล้ว แบบว่างัยละ คนที่อยากช่วยเขาเยอะ ไม่มีตำแหน่งเขาก็มา”

(ผปค.28/ 21 ก.พ. 2548)

สภาพดังกล่าวผู้วิจัยเข้าใจว่าผู้บริหารมีความเข้าใจมานานโดยสังเกตได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมที่ผู้บริหารจะเลือกทำการปรึกษากับประธานคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นลำดับแรก ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ หลังจากนั้นจึงทำการกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้ามาร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมแต่ละครั้งตามที่ผู้บริหารและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าจะมีความเหมาะสมซึ่งจากการสังเกตพบว่าตัวบุคคลจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ถึงแม้ว่าบางกิจกรรมจะมีความค้งายคลึงกันแต่ก็อาจไม่ใช่บุคคลชุดเดิมที่เข้ามารับผิดชอบเพราะกลุ่มที่เคยเข้ามาร่วมงานอาจจะไม่พร้อมทุกครั้งที่ไป คำตอบสุดท้ายเกี่ยวกับสภาพการเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ก็คือ ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่พร้อมและเต็มใจที่จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วน

ในการพัฒนาผู้เรียน แต่ไม่พร้อมที่จะเข้ามารับผิดชอบอย่างเต็มตัว และถึงแม้ว่าจำนวนผู้ปกครองที่พร้อมจะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตัวจะมีจำนวนไม่มากแต่กิจกรรมการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนก็สามารถดำเนินการต่อไปได้เพราะคนที่พร้อมจะเข้ามาช่วยเฉพาะงานมีเป็นจำนวนมาก ผู้บริหารสามารถคัดเลือกได้ตลอดเวลาสำหรับแต่ละงาน

ประการต่อมาคือเหตุผลเกี่ยวกับความจำเป็นเร่งด่วน (First priority) ของหน่วยงาน ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปทำงานภาคสนามตรงกับช่วงเวลาที่ผู้บริหารเข้ารับการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้บริหารและครูทุกคนจำเป็นต้องอุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับการปรับปรุงด้านอาคารสถานที่และจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ประกอบการประเมินซึ่งผลที่จะได้รับจากการประเมินมีหลายประการทั้งในด้านที่เกี่ยวกับชื่อเสียงความภาคภูมิใจของโรงเรียน และความสำเร็จของผู้บริหารเอง ในขณะที่โครงการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นโครงการที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงการจริงที่ผู้บริหารและครูมองว่าจะส่งผลดีต่อโรงเรียนในระยะยาว แต่ถ้าเปรียบเทียบกับ การประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารแล้วก็อาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญน้อยกว่า แม้กระทั่งตัวผู้วิจัยเองก็มองว่าการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารมีความสำคัญกว่าเช่นกัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจถือว่าเป็นความบังเอิญและเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้โดยทั่วไปในทุกหน่วยงานเพราะทั้งตัวผู้บริหารและผู้วิจัยเองต่างก็ไม่ทราบว่าจะเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในช่วงแรกคือผู้บริหารและบุคลากรบางท่านไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมเพื่อจัดตั้งทีมงานได้ และสถานการณ์ได้เริ่มดีขึ้นเป็นลำดับหลังจากผู้บริหารผ่านการประเมินเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งแล้ว(ช่วงเดือนมกราคม 2548) ซึ่งก็ถือว่าเป็นช่วงปลายของกิจกรรมการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนแล้ว

“ยอมรับเลยว่าช่วงประเมินค่อนข้างจะเครียดมาก โหนจะเรื่องสุขภาพ เรื่องเรียนด้วย(ผู้บริหารกำลังศึกษาระดับปริญญาโท) ตอนนี้สุขภาพก็เริ่มดีขึ้น เรื่องประเมินก็ผ่านไป แล้วต่อไปคิดว่าคงมีเวลามาดูเรื่องชุมชนมากขึ้น”

(ผู้บริหาร/ 17 ม.ค. 2548)

ประการสุดท้ายเป็นข้อจำกัดด้านความรู้ของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน การติดตามตลอดระยะเวลา 10 เดือน พบว่า ภาพรวมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนของโรงเรียนบางวดอนุสรณ์ยังมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาและแนวทางการ

พัฒนาผู้เรียนไม่มากนัก ถ้าพิจารณาจากภาพรวมแล้ว อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มที่มีความรู้กว้างขวางมากที่สุดได้แก่ผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียนบางวัดอนุสรณ์เอง สภาพดังกล่าวช่วยยืนยันได้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับการที่ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเป็นฝ่ายริเริ่มหรือเสนอความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ โดยจะรอคอยการร้องขอจากทางโรงเรียนก่อนและโดยเฉพาะจากสภาพที่ผู้ปกครองเข้ามาร่วมในกิจกรรมทางวิชาการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย สาเหตุหลักมาจากการขาดความรู้ของผู้ปกครองและชุมชนเอง ซึ่งส่งผลให้ขาดความมั่นใจและความเกรงใจทางโรงเรียน

“ถามจริง ๆ เอะ อาจารย์(ผู้วิจัย) เรื่องการศึกษานี้คนที่รู้จริง ๆ จะมีสักกี่คน เองง่าย ๆ นะอาจารย์ คนจบปริญญาตรีมีกี่คน ... ไข่ม้อย แล้วลองไปเทียบกับครูเขาสิ เขาจบทุกคน อย่างอาจารย์(ผู้วิจัย) ก็ปริญญาเอก อย่างนี้เขาก็ต้องฟังโรงเรียนก่อนอยู่แล้ว ผมก็เหมือนกัน”

(คุณอ้น 4 ม.ค. 2548)

เมื่อพิจารณาจากความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน จากขั้นตอนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ผู้วิจัยได้วางแผนไว้ก่อนลงปฏิบัติงานในภาพสนามก็อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินการไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ด้วยเหตุผลจากข้อจำกัดต่าง ๆ ดังกล่าว

3.1.2 ความสำเร็จของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยขออธิบายจากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและจากเหตุการณ์ที่สามารถสังเกตได้โดยแบ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาพรวมทั้งโรงเรียน (macro) และการเปลี่ยนแปลงในระดับย่อย (micro) ดังต่อไปนี้

1) ความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนที่เกิดขึ้นในภาพรวมที่สังเกตได้หลังจากผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลและทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ประมาณ 6 เดือน (หลังจากเดือนพฤศจิกายน 2547) ผู้วิจัยพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลายประการ ประการแรกคือผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมให้กับโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดเพิ่มขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2547 ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติเป็นครั้งแรกในวันที่ 4 ธันวาคม 2547 โดยโรงเรียนเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย การทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า และการมอบเกียรติบัตรแก่พ่อดีเด่นจำนวน 15 ท่าน (2) การจัดกิจกรรมทอดผ้าป่าการศึกษาขึ้นในวันที่ 5 สิงหาคม 2548 หลังจากที่มีการวางแผน

ไปในปี 2547 เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจของชุมชน แต่เมื่อผู้ปกครองและชุมชนเห็นว่าโรงเรียนมีความจำเป็นจะต้องใช้งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาอีกมาก จึงได้รวมตัวกันจัดผ้าป่าการศึกษาขึ้น ทำให้มีรายได้เข้ามาช่วยปรับปรุงอาคารเรียนหลังใหม่ประมาณ 400,000 บาท และ (3) การจัดแข่งขันเปตองเพื่อหารายได้ให้กับโรงเรียนในวันที่ 14 สิงหาคม 2548 โดยความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน โดยที่ทางกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 ให้ความอนุเคราะห์ด้านเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการตัดสินทำให้โรงเรียนมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเข้ามาสนับสนุนโรงเรียนประมาณ 40,000 บาท

“คิดว่าต่อไปก็จะมีกิจกรรมมากขึ้น อยากให้ชุมชนเข้ามาบ่อย ๆ จะได้เห็นโรงเรียนมีความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ปีนี้กิจกรรมเราก็มีมากกว่าก่อนนะ วันพ้อเราก็จัดเป็นครั้งแรก ก็ได้รับความร่วมมือดีมาก”

(ผู้บริหาร/ 28 ธ.ค. 2547)

ประการต่อมา คือ บรรยากาศการเข้ามาในโรงเรียนของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีความต่อเนื่องและคึกคักมากขึ้นโดยดูได้จากในช่วงภาคเรียนแรกที่มีผู้วิจัยสังเกตพบว่าผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามาในโรงเรียนทั้งกรณีที่มารับส่งบุตรหลานและเข้ามาติดต่อธุระกับทางโรงเรียนซึ่งโดยเฉลี่ยมีประมาณวันละ 35 ราย แต่หลังจากที่มีการเข้าไปกระตุ้นและพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนแก่ผู้ปกครอง กระตุ้นให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของการเข้ามาร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งท่านผู้บริหารได้ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทความสำคัญของผู้ปกครองและชุมชนบ่อย ๆ ในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็พบว่าผู้ปกครองเข้ามาในบริเวณโรงเรียนบ่อยขึ้นทั้งกรณีที่มารับส่งบุตรหลานและเข้ามาติดต่อธุระหรือพูดคุยกับครูและผู้บริหารมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยสังเกตพบว่ามีประมาณวันละ 45-50 ราย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผู้ปกครองมองเห็นประโยชน์หรือความสำคัญของความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ผู้ปกครองที่จะต้องเข้ามารับหรือติดต่อธุระกับทางโรงเรียนก็พลอยเพิ่มขึ้นไปด้วย

“เมื่อก่อนก็เข้ามาอยู่แล้ว พอใกล้เวลาเลิกเรียน สัก 3 โมง (15.00 น.) ก็เข้ามารอ เคี้ยวข้าว บางวันก็มาเร็วขึ้น รู้สึกว่าคุ้นเคยกันมากขึ้น เข้ามาแล้วมีที่นั่งจัดไว้ให้ บางวันว่างก็มาเร็ว เจอ(ผู้ปกครอง)คนอื่นก็นั่งคุยกัน”

(ผปค.29/ 7 กพ. 2548)

“เท่าที่ดูก็เข้ามามากขึ้นนะ คิดว่าคงเพราะสะดวกขึ้น สถานที่ร่มรื่นขึ้นกว่าแต่ก่อน
เมื่อก่อนบางทีเข้ามาไม่รู้จะไปอยู่ตรงไหน เดี่ยวนี้มีที่นั่ง เข้ามา(รับลูก)ก็มีเพื่อนคุยทุกวัน
...ส่วนครูเขาก็ดีอยู่แล้ว...”

(ผปค.30/ 7 ก.พ. 2548)

ประการสุดท้าย คือ ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติของผู้ปกครองและชุมชน
ต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูล
อีกส่วนหนึ่งประกอบการศึกษาโดยครั้งแรกผู้วิจัยทำการตรวจสอบทัศนคติของผู้ปกครองเกี่ยวกับ
ความสำคัญของการเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยให้ผู้ปกครองตอบ
แบบสอบถามในวันที่ 18 สิงหาคม 2547 ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบสอบถามในเบื้องต้นพบว่า
ผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเท่ากับ 3.96 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) แต่การตอบแบบสอบถาม
ครั้งที่สองในวันที่ 23 พฤศจิกายนซึ่งเป็นช่วงที่ผู้วิจัยลงไปในพื้นที่อย่างเต็มตัวแล้วนั้นก็พบว่า
คะแนนเฉลี่ยทัศนคติของผู้ปกครองเพิ่มขึ้นจาก 3.96 เป็น 4.16 ซึ่งนับว่าเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น
ค่อนข้างมาก

2) ความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนที่เกิดขึ้นในระดับย่อย ๆ ที่สังเกตได้มี 2
ประการได้แก่ ประการแรก ช่วงแรกที่ผู้วิจัยเข้าไปในพื้นที่ได้มีโอกาสทำหน้าที่ของครูช่วยสอนซ่อม
เสริมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประมาณ 10 คน โดยใช้เวลาในช่วงเช้าระหว่างเวลา
9.00 – 11.00 น. ในการสอนอ่านให้กับนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ได้ ระหว่างที่สอนอ่านก็ได้ทำการ
สังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านและการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ไปด้วยซึ่งผลจากการสังเกตและการพูดคุยกับนักเรียนที่สอนซ่อมเสริมก็พบว่า นักเรียน 3 คนบอก
ว่าผู้ปกครองของตนสนใจและให้คำแนะนำด้านการอ่านแก่พวกตนมากขึ้น ส่วนผู้ปกครองนักเรียน
บางส่วน (2 ท่าน) ซึ่งผู้วิจัยมีโอกาสได้พูดคุยด้วยในช่วงเย็นกล่าวว่าพวกตนรู้สึกมีกำลังใจมากขึ้น
เมื่อเห็นว่าบุตรของตนมีพัฒนาการทางการอ่านที่ดีขึ้น รวมทั้งหันมาให้ความสนใจด้านการเรียน
ของเด็กมากขึ้นด้วย ส่วนครูประจำชั้นก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่าพอผู้ปกครองเห็นว่าครูให้
ความสนใจในการพัฒนาหรือสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กส่วนใหญ่ผู้ปกครองก็อยากเข้ามามีส่วนช่วย
ในการพัฒนาเด็กด้วยเช่นกัน

“ตอนที่เขาไม่ได้อะไรเลยเราก็ท้อเหมือนกัน ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไรดี คิดแต่ว่าเขาหัวไม่
ดี แต่พอเห็นเขาเริ่มได้บ้างเราก็มีกำลังใจมากขึ้น เดี่ยวนี้ก็ช่วยสอนเขาทุกวัน คิดว่าถ้า
คุณครูให้คำแนะนำก็จะทำได้ถูกต้องมากกว่าเราทำเอง”

(ผปค.17/ 7 ม.ค. 2548)

“ผู้ปกครองบางคนเขาก็ช่วยเราได้มาก บางที่เขาไม่มาปรึกษาเราก่อนหรอก ต้องรอให้เราบอกว่ามีปัญหาอะไร อยากให้เขาช่วยอะไรบ้าง เขาก็ช่วยเหลือที่ช่วยได้”

(ครูนาท/ 20 .ย. 2547)

ประการต่อมา คือ ผู้วิจัยสังเกตพบว่าผู้ปกครองที่เข้ามารับส่งนักเรียนเริ่มกล้าที่จะเข้ามาเดินสำรวจหรือนั่งพูดคุยกันกับครูหรือผู้ปกครองด้วยกันเองมากขึ้น เดิมผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่เข้ามารับส่งลูกจะเข้ามานั่งพูดคุยกันบริเวณด้านหน้าโรงเรียนโดยนั่งบนเบาะรถจักรยานยนต์รอให้เด็กเลิกเรียน ถ้าหากไม่มีความสนิทสนมกับผู้บริหารหรือครูคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะผู้ปกครองก็มักจะไม่เข้ามาพูดคุยหรือรบกวนครุมากนัก ความเปลี่ยนแปลงที่พบคือผู้ปกครองเข้ามานั่งคุยกันบนม้านั่งอ่อนด้านใน (ติดกับประปา) และบางส่วนเริ่มสนใจที่จะเข้านั่งอ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ในห้องสมุดของโรงเรียนและที่สำคัญคือผู้ปกครองบางส่วนที่มีเวลาว่างก็จะเข้ามาอบรมุตรหลานของตนเร็วขึ้น จากเดิมที่เข้ามาในโรงเรียนประมาณ 15.00 น. บางส่วนในระยะหลังก็จะเข้ามาประมาณ 14.30 น. ทำให้มีโอกาสดูเห็นบรรยากาศในโรงเรียนรวมทั้งได้พูดคุยกับผู้บริหารและครุมากขึ้นด้วยซึ่งจากการพูดคุยกับผู้ปกครอง 4-5 รายก็พบว่า การที่ผู้วิจัยได้พูดคุยและให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและความรู้สึกของคณะครุต่อการเข้ามาในบริเวณโรงเรียนของผู้ปกครองทำให้ผู้ปกครองเปลี่ยนความคิดไปจากเดิมที่คิดว่าการเข้ามายุ่มยามในบริเวณโรงเรียนอาจเป็นการรบกวนการทำงานของครุ แต่พอทราบว่าผู้บริหารและครุอยากให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยกันดูแลติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียนและรู้สึกดีใจที่เห็นผู้ปกครองเข้ามาก็ทำให้ผู้ปกครองกล้าที่จะเข้ามาเดินเล่นหรือสำรวจในบริเวณโรงเรียนมากขึ้น ผู้ปกครองบางรายยังถือโอกาสเข้าไปนั่งพูดคุยกับครุประจำชั้นของเด็กหลังจากที่ครุเริ่มปล่อยเด็กกลับบ้านแล้วซึ่งจากการสังเกตพบว่าส่วนใหญ่ก็จะพูดคุยกันเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กก่อนที่จะขอตัวกลับ

“เมื่อก่อนก็เข้ามา แต่ไม่ได้เดินไปดูอะไรมาก กลัวว่าจะรบกวนครุเขาด้วย ะวถึงก็รออยู่แถว ๆ ห้องอนุบาล เดียวนี้ก็ไม่กังวลแล้ว ผอ.บอกว่าอยากให้เข้ามาช่วยดูโรงเรียนด้วย บางวันก็เดินดูไปทั่ว”

(ผปค.25/ 13 ธ.ค. 2547)

“เดี๋ยวนี้โรงเรียนจัดสถานที่ดีขึ้น เข้ามาแล้วสะอาด ดูสบายตา ที่นั่งก็มากขึ้น บางวันถ้าไม่มีธุระอะไรก็เข้ามาเร็วขึ้น เจอผู้ปกครองก็นั่งคุยกัน ส่วนใหญ่ก็คุยกันเรื่องการเรียนรู้ของลูก”

(ผปค.22/ 26 ต.ค. 2547)

3.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองกับชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ก่อนที่จะมีการนำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหรือองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่ได้จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ก่อน โดยจะเสนอเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกันและอธิบายรายละเอียดประกอบโดยสังเขปเพื่อให้มองเห็นภาพชัดเจน หลังจากนั้นจึงจะนำไปสู่ขั้นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่คิดว่าน่าจะทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

3.2.1 ปัจจัยด้านโรงเรียน

1) บุคลิกภาพและความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยผู้บริหารมีบทบาททั้งในระดับการกำหนดแนวทาง นโยบาย การกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญ การเป็นผู้นำในการลงมือปฏิบัติ การส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และการกำกับติดตามการดำเนินงาน ซึ่งถ้าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และไม่เป็นผู้นำตั้งแต่ขั้นการริเริ่มกิจกรรมแล้ว การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ก็ไม่สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารคือ 1) ผู้บริหารมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าความสำเร็จในการจัดการศึกษาเกิดจากการดึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุดความเชื่อดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายเชิงรุกในการเข้าไปแสวงหาความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนอย่างกว้างขวาง 2) ผู้บริหารมีบุคลิกที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เช่น พุดจาสุภาพ วางตัวเสมอต้นเสมอปลายและให้เกียรติผู้คนทุกระดับ มีความโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนร่วมงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น 3) บริหารงานเชิงรุก กล้าตัดสินใจบนหลักการและเหตุผล รวมทั้งมีความโปร่งใสในการบริหารงาน ซึ่งลักษณะการบริหารงานเชิงรุกและการกล้าตัดสินใจของผู้บริหารส่วนหนึ่งเป็นบุคลิกเฉพาะตัวของท่านผู้บริหารเองและอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการเสริมแรงที่ดีจากชุมชนเนื่องจากตัวท่านผู้บริหารได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากชุมชนมาโดยตลอด

“เรื่องการบริหารบางที่เราก็ต้องกล้าคิด กล้าทำ ผมเองได้แนวคิดจากหลวงตาที่วัดที่ผม อยู่สมัยเป็นเด็กวัด เห็นแกทำโน่นทำนี่ แต่ไม่เสร็จซักอย่าง อย่างหอระฆังก็ตั้งเสเอาไว้ ยัง ไม่ทันเสร็จเลย แกทำอย่างอื่นอีกแล้ว ก็เลยถามแกว่า หลวงตาเดี่ยวทำโน่น เดี่ยวทำนี่ แล้วเมื่อไหร่จะเสร็จซักที แกก็ตอบว่า ถ้าเสร็จแล้วใครจะมาช่วยทำต่อละ ทำไว้แบบนี้ แลละ เดี่ยวคนเขาเห็นว่ามันยังไม่เสร็จจะได้เข้ามาช่วยกัน บางครั้งผมก็เอาแนวคิดของ แกมาใช้เหมือนกัน”

(ผู้บริหาร/ 20 ก.ย. 2547)

“เวลาจะทำอะไรก็จะดูก่อนว่าเป็นไปได้หรือเปล่า ถ้าเห็นว่ามันเป็นไปได้ก็จะทำ ผมอุ้ม ใจอยู่อย่างว่าผู้ปกครอง ชุมชนที่นี่เขาไม่ทิ้งผม บางทีเงินไม่มีซั๊กบาทแต่ดูแล้วยังมีประโยชน์ กับเด็กผมก็ทำเลย อย่งไรเสียเขาก็ไม่ทิ้งผม(หัวเราะ) ถ้าเป็นที่อื่นผมคงไม่กล้าขนาดนี้”

(ผู้บริหาร/ 26 ก.ย. 2547)

“ผอ. ไม่เหมือนกับอาจารย์... (ผู้บริหารคนก่อน ๆ) เขาไม่กล้าทำอะไร อย่างจะเข้าไปหา ชาวบ้านเขาก็เกรงใจ เรื่องอาคารสถานที่เลยไม่ค่อยได้ทำอะไร แต่ผอ. เขากล้าทำ บาง ครั้งยังไม่มึงบก็ทำล่วงหน้าไปก่อน เท่าที่เห็นมาก็สำเร็จทุกงานนะ ตอนทำก็ใจไม่ค่อยดี เหมือนกัน”

(ครูดี/ 10 พ.ย. 2547)

2) ปัจจัยด้านตัวครูซึ่งถือว่ามีผลสำคัญรองจากผู้บริหารเพราะเป็นผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสนองต่อนโยบายหรือคำสั่งของผู้บริหาร ครูทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ 1) ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อ พัฒนาผู้เรียน 2) ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติต่อผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที 3) ครูแสดงให้เห็น ถึงความตั้งใจ และการอุทิศตนในการทำหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพราะ สิ่งที่ทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจ นอกเหนือจากการแสดงความเป็นกันเองกับผู้ปกครองก็คือ ความตั้งใจทำงานและคุณภาพการจัด การเรียนการสอนของครูแต่ละคน ทั้งนี้ผู้ปกครองหลายท่านบอกว่าถ้าครูตั้งใจสอนเด็กให้มีความรู้ จนผู้ปกครองเห็นผลงาน เช่น การสอบเข้าเรียนต่อ การแข่งขันทางวิชาการ เป็นต้น ถึงแม้ว่าครู จะไม่ค่อยมีเวลาต้อนรับหรือพูดคุยกับผู้ปกครองบ้างก็ไม่ใช่ไร และ 4) ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นทีม ครูส่วนใหญ่ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี แต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ของตนและช่วยสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเพื่อนร่วมงานทำให้การทำงานทุกอย่างเป็นไปได้ด้วย ความราบรื่น สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากการติดตามดูพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของครูพบว่าคณะครูโรงเรียนบางขาดอนุสรณ์มีคุณลักษณะต่าง ๆ เกือบครบถ้วนทั้งในด้านวิธีการ

ปฏิบัติหรือแสดงออกต่อผู้ปกครองและชุมชน ความตั้งใจและอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ และ
ทักษะการทำงานเป็นทีม

“ผมประทับใจครูที่นี่ ดูแล้วผมว่าเกือบทุกคนทำงานเป็นทีมได้ เวลามอบหมายงานแล้ว
สบายใจ เราไม่ต้องกังวล... เรียกว่าปล่อยได้เลย เราไม่ต้องเข้าไปยุ่ง (หัวเราะ) ที่มี
ปัญหาบ้างก็เป็นบางคน แต่ก็ไม่น่าหนักใจเพราะเป็นบุคลิกของเขาอยู่แล้ว ถ้ารู้แล้วว่า
เขาเป็นคนยังไง เราก็ให้งานที่เขาถนัด ก็ไม่มีปัญหา อยู่ที่นี่ผมว่าผมสบายใจมาก”

(ผู้บริหาร/ 22 ธ.ค. 2547)

“ผมว่าครูที่นี่ดี ตั้งแต่ผมเข้ามาเป็นกรรมการ(สถานศึกษา) ที่นี่ ก็เห็นเขาทำงานดีตลอด
เวลามีกิจกรรมอะไรที่ออกไปชุมชน ผมลองเปรียบเทียบกับที่อื่น (โรงเรียนอื่น) ดูนะ ผม
ว่าบางซวดฯ เราเด่นกว่าทุกที่เลย เรื่องความพร้อมเพียงนี้เราดีกว่าที่อื่น”

(คุณแดน/ 5 พ.ย. 2547)

“ดูแล้วเขาก็ตั้งใจทำงานกันทุกคน อย่างบางที่ เคยได้ยินมา พอเด็กเลื่อนชั้นผู้ปกครอง
เขาก็มาบ่นว่าชั้นนี้ครูไม่ดี ไม่อยากให้ลูกเรียน ตอนอยู่ ป.(ประถม) นี้ ลูกเขาเรียนดี พอ
ขึ้นมา ป. นี้ ลูกเขาแย่ อยากจะย้าย แต่บางซวดฯ เขามั่นใจทุกชั้น ยังไม่มีใครบ่น”

(ผปค.28/ 21 ก.พ. 2548)

ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครอง
และชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้นจากการพูดคุยกับครูทุกคนพบว่าส่วนใหญ่จะทราบเกี่ยวกับแนว
ทางการปฏิบัติต่อผู้ปกครองและชุมชนว่าควรวางตัวอย่างไร ส่วนหลักการทำงานในเชิงรุกนั้น ครู
ส่วนใหญ่ยังมีข้อมูลไม่มากนักว่าควรจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง ประกอบกับการมีภาระงาน
ในความรับผิดชอบเป็นอันมากก็ทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่มีเวลาที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ
การทำงานในเชิงรุกเพื่อดึงผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น
แนวทางการปฏิบัติส่วนใหญ่จึงมาจากแนวคิดของผู้บริหาร ส่วนครูจะคอยตอบสนองโดยการ
ทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับ

“ส่วนมากเราก็ค่อนข้างรับเขาดูอยู่แล้ว เวลาเขาเข้ามาครูก็พูดกับเขาดีทุกคน ดูแล้วเขาก็พอ
ใจนะ แต่ว่าเรื่องวิธีที่จะให้เขาเข้ามาช่วยเรามากกว่านี้ ถ้ามารู้หรือเปล่า ก็ต้องบอกว่า
ยังไม่รู้ ส่วนใหญ่ก็ทำแบบที่เคยปฏิบัติกันมา”

(ครูพร/ 19 พ.ย. 2547)

“ถ้ามีแนวทางให้ก็คงจะทำได้ดีกว่านี้ แต่ปัญหาสำคัญก็คือเราไม่ค่อยมีเวลานี้แหละ เดี่ยวงานโน้นเข้ามา งานนี้เข้ามา ถามว่าอยากทำหรือเปล่า คิดว่าก็อยากทำกันทุกคน แต่ว่าเวลามันไม่พอ อย่างเยี่ยมบ้านนี้ก็อยากจะทำนะ แต่หาเวลาไม่ได้เลย (หัวเราะ)”

(ครูรัตน์/ 13 ธ.ค. 2547)

3) ปัจจัยในภาพรวมของโรงเรียน เกิดจากการทำงานของครูและผู้บริหารซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ และทัศนคติของผู้ปกครองต่อโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การดูแลจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้มีความสะอาดเรียบร้อย สวยงาม สะดวกสบายและปลอดภัยสำหรับเด็ก ทำให้ผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียนเกิดความรู้สึกมั่นใจว่าบุตรหลานของตนจะได้รับความปลอดภัยและการดูแลจากครูเป็นอย่างดี 2) ความโปร่งใสในการทำงานโดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณ โดยแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการตรวจสอบการใช้จ่ายและการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปของเอกสารสำหรับให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจสอบ และการชี้แจงในที่ประชุมผู้ปกครองนักเรียน 3) ความทุ่มเทในการทำงานของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนซึ่งช่วยซื้อใจของผู้ปกครองและชุมชนได้มาก เช่น มาโรงเรียนแต่เช้า ทำงานเกินเวลาทำงานปกติ(อาจจัดคิวกันก็ได้) ดูแลเด็กไม่ให้คลาดสายตา ไม่ออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยบ่อย ๆ ไม่จับกลุ่มคุยกันในเวลาทำงาน ตรวจการบ้านที่มอบหมายทุกครั้ง สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กทุกครั้งที่มีโอกาส เป็นต้น 4) การแสดงความมีน้ำใจต่อผู้ปกครองและชุมชน เช่น เมื่อผู้ปกครองมีงาน ตัวผู้บริหารและคณะครูเข้าไปช่วยงานหรือร่วมงานอย่างสม่ำเสมอทั้งงานศพ งานบวช งานแต่ง เมื่อชุมชนจัดกิจกรรมผู้บริหารและครูพานักเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนตามความเหมาะสม เมื่อผู้ปกครองเข้ามาติดต่อธุระผู้บริหารและครูทุกคนให้การต้อนรับด้วยความกระตือรือร้นและเป็นกันเองเป็นต้น 5) การมีระบบข้อมูลของผู้ปกครองและชุมชนที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการวางแผนดึงผู้ปกครองเข้ามาเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเริ่มจากกลุ่มที่มีความพร้อมมากที่สุดซึ่งจากการติดตามพบว่า ภาพรวมของโรงเรียนมีลักษณะดังที่กล่าวเกือบครบทุกด้าน ทั้งในด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ด้านความโปร่งใสในการทำงาน ด้านการทุ่มเทในการทำงานของครูและด้านการแสดงความมีน้ำใจต่อผู้ปกครองและชุมชน

“ส่วนมากเราก็คือนับเขาที่อยู่แล้ว เวลาเขาเข้ามาครูก็พูดกับเขาดีทุกคน ดูแล้วเขาก็พอใจนะ แต่ว่าเรื่องวิธีที่จะให้เขาเข้ามาช่วยเรามากกว่านี้ ถามว่ารู้หรือเปล่า ก็ต้องบอกว่ายังไม่รู้ ส่วนใหญ่ก็ทำแบบที่เคยปฏิบัติกันมา”

(ครูพร/ 19 พ.ย. 2547)

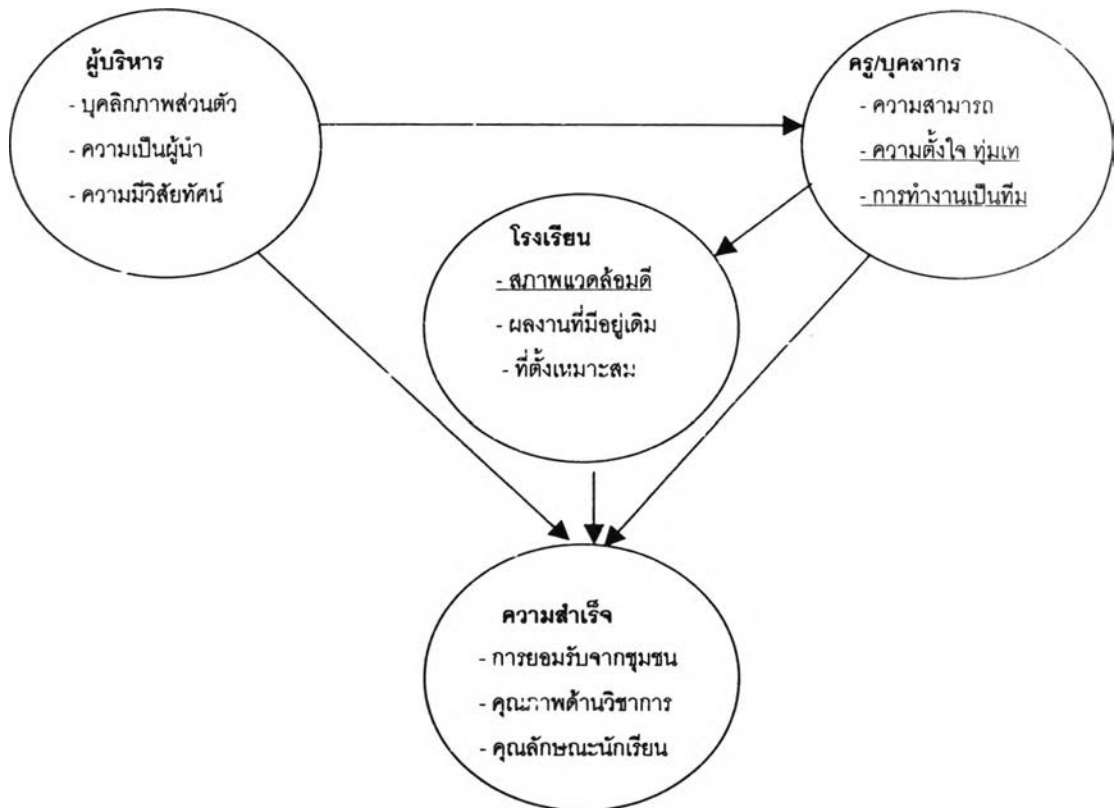
“ถ้ามีแนวทางให้ก็คงจะทำได้ดีกว่านี้ แต่ปัญหาสำคัญก็คือเราไม่ค่อยมีเวลานี้แหละ เดี่ยวงานโน้นเข้ามา งานนี้เข้ามา ถามว่าอยากทำหรือเปล่า คิดว่าก็อยากทำกันทุกคน แต่ว่าเวลามันไม่พอ อย่างเยี่ยมบ้านนี่ก็อยากจะทำนะ แต่หาเวลาไม่ได้เลย (หัวเราะ)”

(ครูรัตน์ 13 ธ.ค. 2547)

ส่วนด้านการจัดทำระบบข้อมูลของผู้ปกครองและชุมชนที่ยังไม่สมบูรณ์นักโดยเฉพาะข้อมูลเฉพาะของผู้ปกครองเด็กแต่ละคนและข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งโรงเรียนยังไม่มีระบบการจัดการที่ชัดเจนเนื่องจากอุปสรรคในด้านเวลาและยังไม่มีการจัดวางตัวบุคคลที่จะเข้ามาดูแลโดยตรงดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นในส่วนของบริบทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับบริบทด้านโรงเรียนและผู้บริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยให้น้ำหนักความสำคัญของบริบทในแต่ละด้านโดยนำเสนอเป็นแผนภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนมากขึ้นดังแผนภาพที่ 9

แผนภาพที่ 9 บริบททางด้านโรงเรียนและผู้บริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากแผนภาพที่ 9 อธิบายได้คือ บริบทด้านผู้บริหารจะมีความสำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่บริบทด้านครูและบุคลากรโดยบริบทด้านผู้บริหารจะส่งผลต่อกำลังใจและความทุ่มเทในการทำงานรวมทั้งความร่วมมือร่วมใจของครูและบุคลากรด้วย ซึ่งความร่วมมือร่วมใจของครูและบุคลากรทำให้โรงเรียนมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีจึงนำมาสู่ความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะที่เห็นได้เด่นชัดคือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และโรงเรียนได้รับการยอมรับและความร่วมมืออย่างกว้างขวางจากผู้ปกครองและชุมชน

3.2.2 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

ปัจจัยด้านผู้ปกครองที่ทำให้การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลานโดยมองว่าการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องเข้ามาร่วมมือกันจึงจะประสบความสำเร็จได้ 2) ผู้ปกครองให้การยอมรับผู้บริหารและคณะครูที่ตั้งใจทำหน้าที่ของตนจนมีผลงานในด้านต่าง ๆ ปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้ปกครองมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมทางการศึกษาโดยไม่ปล่อยให้เป็นการของครูเพียงฝ่ายเดียว 4) ผู้ปกครองส่วนใหญ่สามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวได้ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจเพราะปัญหาเกี่ยวกับปากท้องและความมั่นคงในอาชีพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุด เมื่อผู้ปกครองสามารถดูแลตนเองได้แล้วก็แบ่งเวลาในการเข้ามาดูแลเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนหรือช่วยงานของโรงเรียนได้มากขึ้นด้วย

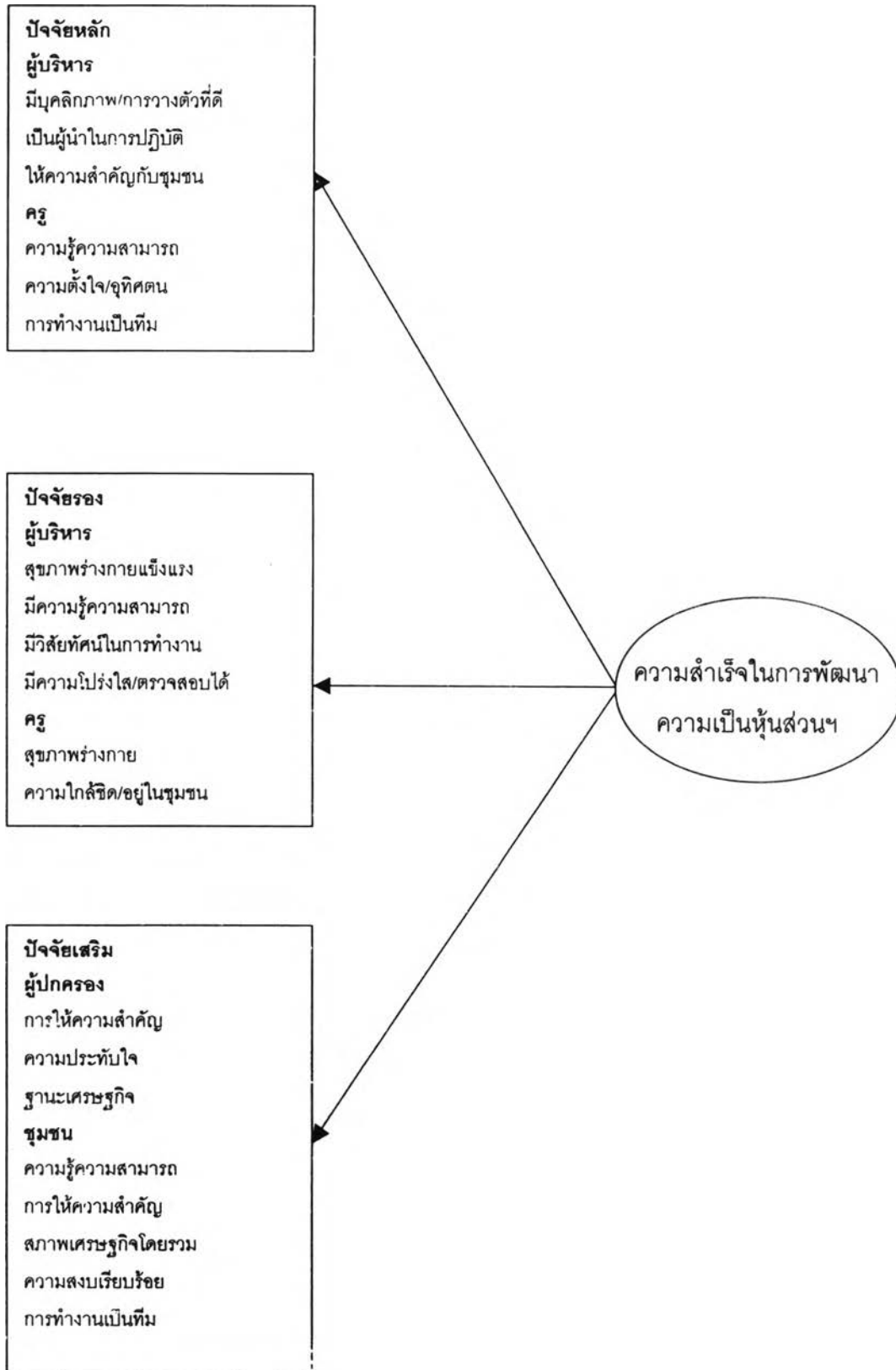
3.2.3 ปัจจัยด้านชุมชน

ปัจจัยด้านชุมชน ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณก็ต้องเข้ามาร่วมมือด้วย ทั้งในรูปของการร่วมกิจกรรม การอำนวยความสะดวกด้านแหล่งเรียนรู้ และการส่งบุคลากรมาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม 2) ผู้ที่บุคคลในชุมชนให้การยอมรับเข้ามาเป็นแกนนำในการชักชวนผู้อื่นเข้ามาร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้นำชุมชนที่ไม่มีตำแหน่งทางการเมืองซึ่งการเข้ามาร่วมมือกับโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้บริหารและครูเป็นฝ่ายเข้าไปหาผู้นำ ชุมชนก่อนโดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดการยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) สภาพการคมนาคมและเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน การคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วทำให้ผู้ปกครอง

มีรายได้ที่ค่อนข้างดีและส่วนใหญ่สามารถเดินทางกลับมาดูแลบุตรหลานของตนได้มากขึ้น เด็กส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหาเรื่องความอบอุ่นในครอบครัว 4) ความสงบเรียบร้อยของชุมชน เมื่อชุมชนมีความปลอดภัยจากปัญหาอบายมุข อาชญากรรม หรือปัญหาเสพติด ผู้ในชุมชนก็สามารถให้เวลากับการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น

โดยสรุป ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารซึ่งจะเป็นผู้ริเริ่มให้กระบวนการทุกอย่างสามารถดำเนินการไปได้ ร่องลงมาได้แก่คณะครูทุกคนในโรงเรียน โดยมีปัจจัยทางด้านผู้ปกครองและชุมชนเป็นส่วนที่เข้ามาช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้ประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น ดังแผนภาพที่ 10

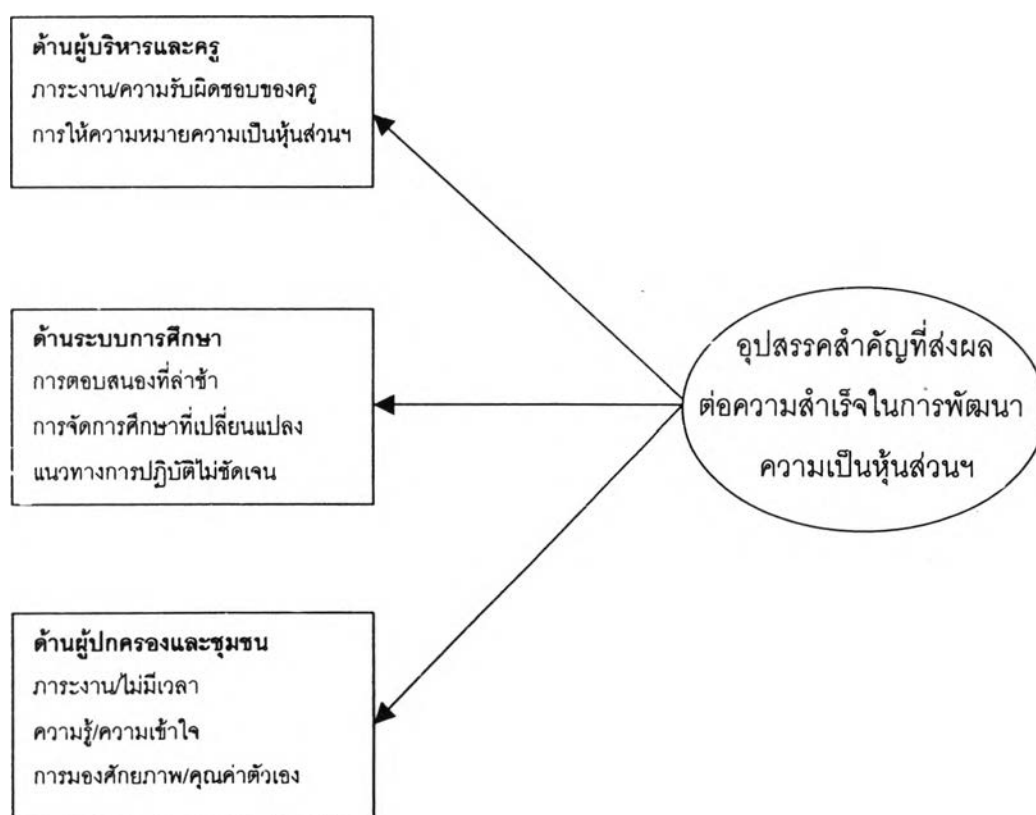
แผนภาพที่ 10 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3.3 อุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียน

เมื่อได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนแล้ว สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจลำดับต่อไปได้แก่ อุปสรรคด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนทำให้การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเกิดความล่าช้าหรือไม่ประสบความสำเร็จสูงสุดตามที่มุ่งหวังไว้ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปมาจากการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับบริบทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยแบ่งอุปสรรคออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านผู้บริหารและครู ด้านระบบการศึกษาและด้านผู้ปกครองและชุมชน ดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 อุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากแผนภาพที่ 11 อุปสรรคด้านผู้บริหารและครูประกอบด้วยภาระงานและความรับผิดชอบของครูและผู้บริหารซึ่งมีมากทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้ามาพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ ซึ่งภาระงานที่มากขึ้นนอกจากทำให้ไม่ครูไม่สามารถพัฒนา

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนแล้ว กิจกรรมที่มีประโยชน์บางอย่างที่โรงเรียนเคยปฏิบัติมาก่อน เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียน ก็ยังพลอยขาดหายไปด้วย ส่วนข้อจำกัดด้านความรู้และแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนนั้นผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองและชุมชนมีการให้ความหมายของความเป็นหุ้นส่วนได้ไม่ชัดเจนนักโดยให้ความหมายในลักษณะการพยายามดึงความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนให้มากที่สุดโดยเฉพาะในด้านการจัดกิจกรรมหรือการจัดหางบประมาณ ส่วนการปฏิบัติในระดับชั้นเรียนพบว่าครูมีการปฏิบัติตามปกติแต่ยังไม่มี การพูดถึงความสำคัญมากนัก

สำหรับอุปสรรคด้านระบบการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การตอบสนองที่ล่าช้าของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกรณีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนนักเรียนที่ทำให้ครูแต่ละคนต้องแบกรับภาระการทำงานอย่างหนัก ตลอดระยะเวลาประมาณ 1 ปี ส่วนด้านระบบการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงนั้นผู้วิจัยมองใน ประเด็นที่ผู้ปกครองและชุมชนถูกกีดกันบทบาทของตนออกไปมากทั้งที่ในอดีตผู้ปกครองและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทหลักในการปลูกฝังอบรมและให้การศึกษาแก่เยาวชน ของชุมชนแต่ปัจจุบันภาระการจัดการศึกษากลับถูกผลักภาระมาให้โรงเรียนเป็นหลักในการดำเนินการ ทำให้การศึกษาในปัจจุบันถูกแยกออกจากครอบครัวและชุมชนทั้งในแง่ความรู้สึกและการปฏิบัติ ส่วนแนวทางการปฏิบัติที่จะให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาผู้เรียน นั้น การศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติก็พบว่ายังกำหนดเอาไว้ในลักษณะของหลักการกว้าง ๆ เท่านั้น ส่วนแนวทางการปฏิบัติก็ยังไม่ชัดเจนซึ่งส่งผลต่อการกำหนดในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนที่ยังกำหนดเกี่ยวกับการดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเอาไว้ไม่ชัดเจนเช่นกัน

สำหรับอุปสรรคด้านผู้ปกครองและชุมชนนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับการมองศักยภาพและคุณค่าตนเองของผู้ปกครองและชุมชนซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองและชุมชนมองถึงศักยภาพและคุณค่าของตนเองในการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนหรือมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่ต่ำมากโดยส่วนใหญ่มองว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของกลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์เฉพาะเท่านั้น ส่วนพวกตนก็อาจจะเข้ามาช่วยสนับสนุนได้เพียงบางด้านเท่านั้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากระบบการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

3.4 แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนบางขุดอนุสรณ์โดยละเอียด

แล้ว ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัยที่เอื้อและอุปสรรคที่พบจากการศึกษาในภาคสนามเข้ามาประกอบการพิจารณาและสรุปเป็นแนวทางเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ พัฒนาทัศนคติและทักษะที่จำเป็นแก่ผู้บริหาร ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าผู้เกี่ยวข้องพึงระลึกอยู่เสมอว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญหรือกลไกหลักที่จะทำให้อะบวนการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เกิดขึ้นและสามารถดำเนินการต่อไปได้ การเตรียมการทุกอย่างจึงควรเริ่มต้นจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นลำดับแรกซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรง ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้บริหารประกอบด้วย 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แก่ผู้บริหารเพื่อเสริมสร้างทัศนคติของผู้บริหารต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แก่ผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารมีแนวทางการปฏิบัติ 3) การพัฒนาบุคลิกลักษณะ และทักษะบางด้านของผู้บริหารเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาหรือส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน เช่น การเข้าหาชุมชน การศึกษาชุมชน การปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน การจูงใจ การทำงานเป็นทีม เป็นต้น เมื่อผู้บริหารมีความพร้อมทั้ง 3 ด้านดังกล่าว เชื่อว่าแนวทางการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน จะสามารถ ดำเนินการต่อไปได้โดยมีผู้บริหารเป็นกลไกหลักในการดำเนินการในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งในขั้นนี้มี 2 ส่วน คือ การให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติของบุคลากรต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และ การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทั้งโรงเรียนควบคู่ไปกับการให้ความรู้ด้านความเป็นหุ้นส่วนเพราะผู้ปกครองและชุมชนจะให้การยอมรับโรงเรียนจากชื่อเสียงทางด้านวิชาการเป็นลำดับแรก ส่วนความร่วมมือจะเกิดตามมาภายหลังจากการแสดงออกที่ดีของผู้บริหารและบุคลากรโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติของบุคลากรต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันและมีผลอย่างยิ่งต่อความเต็มใจของบุคลากรที่จะร่วมมือกับผู้บริหารในการส่งเสริมให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูบางส่วนที่มีทัศนคติในทางลบต่อการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน อาจเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์ที่ไม่ค่อยดีในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การไม่มีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การมองไม่เห็น

ประโยชน์ที่จะเกิดจากการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ความกังวลว่าจะเป็นการเพิ่มภาระงาน เป็นต้น สาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อทัศนคติของบุคลากร (ครูและนักการภารโรง) ที่มีต่อผู้ปกครองและชุมชนทั้งสิ้น

2) ด้านการทำงานและบุคลิกลักษณะบางอย่างของบุคลากร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของผู้ปกครองและชุมชนต่อโรงเรียนนั้นมาจากปัจจัยหลายด้าน แต่ปัจจัยที่อาจจะนับว่าสำคัญที่สุดได้แก่ ผลงานและการแสดงออกที่เป็นรูปธรรมของโรงเรียน ผลงานและการแสดงออกที่ผู้ปกครองให้การยอมรับถึงแม้ว่าครูและผู้บริหารจะไม่เข้าไปส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนเลย ได้แก่ ความตั้งใจทุ่มเทในการทำงานจนมีผลงานปรากฏให้ผู้ปกครองและชุมชนเห็น เช่น เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและกิริยามารยาทที่ดี เด็กมีความรู้ความสามารถครบถ้วนตามหลักสูตรกำหนด เด็กอ่านออกเขียนได้ตามหลักสูตร เด็กสามารถสอบเข้าเรียนต่อหรือได้รับรางวัลจากการแข่งขันกับโรงเรียนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เหล่านี้เป็นต้นซึ่งอาจจะนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ปัจจัยในด้านบุคลิกลักษณะบางด้านซึ่งอาจจะส่งผลทางลบต่อทัศนคติของผู้ปกครองและชุมชนต่อโรงเรียนในภาพรวมได้ เช่น การพูดจาเสียงดังเหมือนดุด่าผู้ปกครอง การไม่เอาใจใส่ในธุระของผู้ปกครองที่เข้ามาติดต่อ การจับกลุ่มคุยกันในเวลาทำงาน การไม่ตรวจการบ้านนักเรียน การมาโรงเรียนสาย การกลับก่อนเวลา การออกนอกบริเวณบ่อย ๆ นักการภารโรงไม่รับผิดชอบงานของตน การติดอบายมุขหรือของมีนเมา เป็นต้น ผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้งด้านประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทั้งโรงเรียนและการพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรบางท่าน เช่น การต้อนรับผู้ปกครองและชุมชนด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาสุภาพ การเอาใจใส่ในธุระของผู้ปกครองและชุมชน การมาทำงานตรงเวลา การเอาใจใส่ดูแลนักเรียน การมีน้ำใจเข้าไปร่วมงานกับผู้ปกครองและชุมชน ทักทายการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน เป็นต้น

เมื่อผู้บริหารสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งเสริมสร้างทัศนคติต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้กับบุคลากรในโรงเรียนได้แล้ว ก็มั่นใจได้ว่ากระบวนการในขั้นต่อไปจะสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การค้นหาและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ปกครองและชุมชนโดยทีมงานที่เริ่มโดยผู้บริหาร เมื่อผู้บริหารและครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แล้ว ลำดับต่อไปจะเป็นการเผยแพร่แนวคิดและทัศนคติสู่ชุมชนซึ่งมีขั้นตอนหรือแนวทางย่อย ๆ ดังนี้

1) กลุ่มที่น่าจะเอื้อและสะดวกที่สุดได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน เพราะเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับผู้บริหารและครูมากที่สุดและนับว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือก

เป็นตัวแทนมาจากผู้ปกครองและชุมชน ในภาพรวมย่อมจะได้รับการยอมรับจากเครือข่ายของผู้ปกครองและชุมชนโดยทั่วไป การให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามามีบทบาทช่วยเผยแพร่แนวคิดจะช่วยทางโรงเรียนได้มาก โดยโรงเรียนเริ่มจากการให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนแก่คณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้บริหารอาจจะทำไปพร้อม ๆ กับการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรในโรงเรียนก็ได้

ส่วนกลุ่มต่อมาได้แก่กลุ่มผู้ปกครองที่มีความพร้อมมากที่สุด โดยเฉพาะความพร้อมในด้านเวลาและมีความมุ่งมั่นที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับคณะครูและผู้บริหาร สำหรับบุคคลในชุมชนอาจเป็นกลุ่มผู้สูงอายุหรือข้าราชการที่เกษียณแล้วและอยากจะเข้ามาช่วยทำงานซึ่งกลุ่มผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่กล่าวถึงดังกล่าวนี้ว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

2) การพัฒนาทีมงานหลักที่จะทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้กับผู้ปกครองและชุมชนโดยรวม โดยทีมงานจะมีผู้บริหารอยู่ในทีมเพื่อให้การสนับสนุนการทำงานให้เกิดความต่อเนื่อง กิจกรรมที่ทำ เช่น การจัดประชุมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง การเผยแพร่ผ่านเสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านทางครูประจำชั้น การแจกเป็นเอกสารแผ่นพับให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ศึกษา การแจกแบบสอบถาม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านครูประจำชั้นซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการกระจายภาระงานด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองออกไปสู่ครูทุกคนพร้อม ๆ กันซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนานักเรียนในแต่ละชั้นเรียนเป็นรายบุคคลทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครองในระดับชั้นเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทีมงานในระดับโรงเรียนหรือชุมชน และสำหรับกิจกรรมของทีมงานหลักระดับโรงเรียนก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนที่มีความท้าทายผู้บริหารและคณะครูเป็นอย่างมากเพราะจากการติดตามพฤติกรรมการทำงานของทีมงานหลักพบว่า บุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นทีมงานหลักและร่วมรับผิดชอบการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตัวตลอดปีการศึกษานั้นหายากมาก สำหรับชุมชนของโรงเรียนบางวดอนุสรณ์เอง ผู้วิจัยคิดว่ามีประมาณ 10-15 คนเท่านั้น และคนที่มีศักยภาพจนได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชนโดยรวมน่าจะมีเพียง 2-3 คนเท่านั้น

ขั้นที่ 4 การพัฒนาทีมงานหลักเพื่อพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ 3 ขั้นได้แก่

1) การสำรวจและรวบรวมข้อมูลผู้ปกครองและชุมชนเพื่อนำไปสู่การวางแผนการทำงานในระยะต่อไป ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป (ชื่อ ที่อยู่ อายุ เพศ อาชีพ รายได้ เป็นต้น)

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ข้อมูลความรู้ความสามารถที่จะเป็นประโยชน์ และข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือในการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (ความเต็มใจ เวลา โอกาส ความสะดวก) เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาแผนดำเนินงานของทีมงานหลักที่จะเกิดขึ้น

2) การสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นทีมงานหลักในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยบางส่วนอาจจะมาจากทีมงานหลักที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้และบางส่วนมาจากผู้ปกครองและชุมชนที่มีความเหมาะสมหลาย ๆ ด้าน เช่น ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นหุ้นส่วน บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนโดยรวม มีบุคลิกภาพที่ดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความพร้อมด้านเวลา เต็มใจเสียสละตนเองเพื่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น

3) ขั้นการพัฒนาความพร้อมของทีมงานโดยปรับแนวคิดและทัศนคติของทีมงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การปรับปรุงบุคลิกภาพ การเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างทักษะในการเข้าหาผู้ปกครองและชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้นำที่ในการเตรียมความพร้อมของทีมงานอาจจะเป็นตัวผู้บริหารที่มีความรู้หรืออาจเชิญบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะก็ได้

ขั้นที่ 5 การทำงานของทีมงานหลักเพื่อพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในขั้นนี้อาจประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 5 ขั้นตอนได้แก่

1) การวางแผนโดยทีมงานหลักซึ่งอาจจะมีส่วนร่วมให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมให้คำแนะนำด้วยก็ได้ แต่แนวคิดหลักจะต้องมาจากทีมงานซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี กิจกรรมประกอบด้วย แผนงานหลัก แผนการทำงานในแต่ละด้าน ผู้รับผิดชอบงาน การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น

2) ทีมงานหลักดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ เช่น การเสริมสร้างทัศนคติของผู้ปกครองและชุมชนต่อการศึกษา การพัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน การขยายเครือข่ายความร่วมมือ เป็นต้น

3) การประเมินระหว่างการทำงาน

4) การปรับปรุงผลการดำเนินงาน

5) การประเมินผลสรุปโดยพิจารณาจากปัญหาและตัวบ่งชี้ความสำเร็จหลาย ๆ ด้านตามที่ทีมงานหลักได้กำหนดเอาไว้ เช่น การพัฒนากิจกรรมใหม่ ๆ ความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนของผู้ปกครองและชุมชน ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา คุณภาพของผู้เรียน ความร่วมมือของครูกับผู้ปกครองในระดับชั้นเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงทีมงานและปรับปรุงแผนการดำเนินงานหลักของทีมงานซึ่งจากการพูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นำชุมชนพบว่า การเชิญผู้ปกครองให้เข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทำให้เกิดผลดีหลายด้าน ทั้งในเรื่องของการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยและความเข้าใจที่ดีต่อกัน การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบถึงกิจกรรมความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโรงเรียน และผู้ปกครองได้มาเห็นห้องเรียน อาคารสถานที่และบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนที่แท้จริง ทำให้มองเห็นแนวทางให้การสนับสนุนเพื่อให้บุตรหลานได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งการปรับปรุงทีมงานอาจทำได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนตัวบุคคลหรือตำแหน่งบางตำแหน่งเพื่อความเหมาะสมโดยความเห็นชอบของทีมงานหรือการปรับแผนการดำเนินงานที่มีอยู่แล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและการพัฒนาแผนดำเนินการใหม่ ๆ ที่จะเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น เป็นต้น